

Kerhotiloista toimintakeskuksiin

Nuorisohallinnon muistoja ja mietteitä
Jyväskylän seudun nuorisotilatoiminnasta

Merja Kylmäkoski

KERHOTILOISTA TOIMINTAKESKUKSIIN
NUORISOHALLINNON MUISTOJA JA MIETTEITÄ JYVÄSKYLÄN
SEUDUN NUORISOTILATOIMINNASTA

Merja Kylmäkoski

Nuorisotutkimusverkosto
Nuorisotutkimusseura
Verkojulkaisusarja

Kansi: Tanja Nisula
Taitto: Milla Koski
© Nuorisotutkimusseura ja Merja Kylmäkoski

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 9
ISBN: 978-952-5464-28-3

Nuorisotutkimusseuran julkaisujen tilaukset:
Nuorisotutkimusverkosto
Asemapäällikönkatu 1
00520 Helsinki
p. 0207 552 653
fax. 0207 552 627
sähköposti: verkosto@nuorisotutkimus.fi

SISÄLLYS

SAATTEEKSI	4
JOHDANTO	5
TUTKIMUSHANKKEEN TAUSTASTA JA AINEISTON KERUUSTA	8
TILATOIMINNAN HISTORIAA TUTKIMUSKUNNISSA	10
Jyväskylän kaupunki	10
Jyväskylän maalaiskunta	12
Muurame	13
Toivakka	14
Yleisiä kehityslinjoja	15
TILATYÖN MÄÄRITELMÄ	17
TILOJEN NUORET	18
Keitä ovat tiloilla käyvät nuoret?	18
Nuori – asiakas – kuntalainen	20
Hyvät pahat tilojen nuoret	21
NUORISOTOIMI JA POLIITTISET TOIMIJAT	26
Case: Palokan nuorten mielenosoitus 1986	31
TILOJEN MONIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ PROBLEMATIIKKA	33
Case: Entinen kiinteistöhoitajan asunto	34
Kokeilun arviointia nuorisotyön näkökulmasta	38
SEUDULLISEN TILATOIMINNAN MAHDOLLISUUDET	40
LOPUKSI	43
VIITTEET	46
LÄHTEET	47

SAATTEEKSI

Suomalaisen nuorisotyön ja nuorisotilatoiminnan tutkimukselle on ollut tilausta sekä nuorisotutkimuksen sisäisten virtausten että nuorisotyön kehityksen näkökulmasta. Tähän tarpeeseen on nuorisotutkimuksen puolella pyritty vastaamaan Nuorisotutkimusverkoston tutkimusjohtaja Tommi Hoikkalan käynnistämällä *Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön identiteetit* -hankkeella (2005–2008). Tässä raportoitava *Tilaa nuorille* -hanke on toteutettu osana edellä mainittua hanketta. Hankkeen tilaaja on Humanistisen ammattikorkeakoulun, HUMAK:n hallinnoima osaamisverkosto Kannuste.

Suomesta puuttuu kiteytynyt, ajantasainen nuorisotilatutkimus. Tämä on valtaisa haaste suomalaiselle nuorisotutkimukselle etenkin, kun nuorisotilatoiminta niin kuin nuorisotyökin, pitää sisällään hyvin monenlaisia alueellisia ja tilakohtaisia variaatioita. Yhdellä tutkimushankkeella ei tätä aukkoa voida täyttää. Kuten Tommi Hoikkala totesi *Tilaa nuorille* -hankkeen väliseminaarin paneelikeskustelussa Jyväskylässä 1.12.2005, tutkimustoiminta sinällään ei tuo mitään ihmeratkaisuja; parhaimmillaan se pystyy kyllä katalysoimaan hyviä ratkaisuja kentällä, mutta yksinään tutkimus ei kykene vastaamaan avoimiin kysymyksiin. Toivon mukaan *Tilaa nuorille* -hankkeen tuotokset toimivat kentällä tällaisten hyviin ratkaisuihin johtavien katalysointien tavoin ja innostavat tekemään käytännön nuorisotilatytön kehitystyötä tukevaa ja katalysoivaa tutkimusta.

Tilaa nuorille -hanke on mitä suurimmassa määrin ollut yhteistyöhanke. Hanke olisi jäänyt tuloksiltaan hyvin vaatimattomaksi, mikäli sitä eivät olisi tukeneet monet osaavat ja innostuneet ihmiset. Valitettavasti tässä yhteydessä on mahdollista mainita nimeltä vain muutamia heistä. Arjen työssä Kannusteen tehokkaat naiset Katariina Soanjärvi, Siru Kovala ja Niina Leinonen auttoivat monin tavoin *Tilaa nuorille* -hankkeen eteenpäin menoa. Kimmo Lind, Timo Hintikka ja Tapio Aittola antoivat arvokkaan panoksensa hankkeen kokoomakirjan *Nuorten tilat* toimitustyöhön samoin kuin kirjaan kirjoittaneet tutkijat, nuorisotyön ammattilaiset ja opiskelijat. Hankkeen opinnäytetalkoissa urakoineet opiskelijat ja heidän opettajansa tekivät myös hienoa työtä nuorisotilatutkimuksen puolesta samoin kuin hankkeessa mukana olleiden Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan, Muuramen, Toivakan ja Suolahden nuorisotoimet ja nuorisotyöntekijät. Tästä heille kaikille lämmin kiitos.

Tilaa nuorille -hankkeella oli myös erinomainen ohjausryhmä, johon kuuluivat sen puheenjohtajan, HUMAK:a edustaneen Kimmo Lindin lisäksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun, JAMK:n sosiaalialan edustajana Timo Hintikka. JAMK:sta ohjausryhmään kuului myös Marjo Metsomäki. Jyväskylän maalaiskuntaa ohjausryhmässä edustivat Tuija Tapio ja Antti Kolu, joka edusti maaliskuusta 2006 lähtien myös Jyväskylän kaupunkia yhdessä alusta lähtien hankkeen ohjausryhmään kuuluneiden Tuija Ijäksen, Markku Kivimäen ja Risto Kähkösen kanssa. Muuramea ohjausryhmässä edusti ensimmäisenä hankevuonna Petri Oinonen ja toisena Varpu Hihnala. Toivakasta ohjausryhmään oli kutsuttu Liisa Pakkanen ja Keski-Suomen Opistosta Hannu Salvi. Heille kaikille lämmin kiitos hankkeen tukemisesta. Lopuksi vielä erityiskiitokset Tommi Hoikkalalle, innostavalle esimiehelle, hänen valtaisasta tuestaan tälle hankkeelle sekä kehittäjä Katariina Soanjärvelle ja koulutusjohtaja Sirpa Teräväiselle, joiden visiointi ja tarmokkuus taloudellisten resurssien hankinnassa mahdollistivat tämän hankkeen toteuttamisen.

JOHDANTO

Tässä raportoitava tutkimushanke on tehty tilaustyönä Jyväskylän seudulla toimivalle Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoiman nuorisotyön ja kansalaistoiminnan osaamisverkosto Kannusteelle¹. Hanke on osa Kannusteen tuottamaa alueen nuorisotyön selvitys- ja kehittämistoimintaa. Kannuste on ESR-rahoitteinen hanke, joka käynnistyi alkuaan syksyllä 2000 pilottihankkeena, minkä jälkeen varsinainen Kannuste-toiminta alkoi tammikuussa 2003. Hankkeeseen kuuluvat alkuperäisten Kannuste-kuntien – Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan, Muuramen ja Toivakan – lisäksi Keuruun kaupunki, Laukaan kunta, Petäjäveden kunta ja Suolahden kaupunki. Tämä raportti kuuluu Kannusteen alaisuudessa toimineeseen *Tilaa nuorille. Jyväskylän seudun nuorisotilatoiminta tutkimushanke 2005–2006* -nimiseen kokonaisuuteen, jonka tavoitteena oli tuottaa oppilaitosyhteistyönä nuorisotilatoimintaa käsitteleviä opinnäytetöitä ja tässä raportoitava tutkimus. *Tilaa nuorille* -hankkeessa Kannusteen akateeminen yhteistyökumppani oli Nuorisotutkimusverkosto. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa hankkeen pääasiallinen yhteistyökumppani on ollut Suolahden yksikkö. Hankkeessa on ollut mukana myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaaliala ja Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikkö. Jyväskylän yliopistossa hankkeella on ollut yhteistyökumppaneita kasvatustieteen ja musiikkitieteen laitoksilla sekä nykykulttuurin tutkimuskeskuksessa.

Aloite tutkimushankkeen käynnistämiseen tuli Kannusteen ohjausryhmästä syksyllä 2004. Alkuperäinen ajatus oli teettää vain selvitys Kannuste-kuntien nuorisotiloista. Ajatusta kehiteltäessä päätettiin kuitenkin tilaamaan Nuorisotutkimusverkostolta ”tutkimusohjelma”, joka kehittelisi nuorisotilatoimintaan liittyvää alueen oppilaitosten välistä opinnäyteyhteistyötä ja jonka tuotoksena syntyisi opinnäytetöiden lisäksi yksi laajempi nuorisotilatoimintaa käsittelevä tutkimusraportti. Näiden lisäksi hankkeessa on valmistunut myös opetusmateriaaliksi tarkoitettu kokoomakirja *Nuorten tilat*, artikkeli keväällä 2007 julkaistavaan Tommi Hoikkalan ja Anna Sellin toimittamaan teokseen *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perusteet, rajat ja mahdollisuudet* (työnimi) sekä nuorisotilojen alakoulu- ja yläkouluikäisten kävijöiden täytettäväksi laaditut perustietoja kartoittavat asiakaskyselylomakkeet, joita alueen nuorisotilat voivat halutessaan käyttää. Edellisten tuotosten lisäksi *Tilaa nuorille* -hanke on toimintansa aikana ylläpitänyt opiskelijoiden opinnäytetyöskentelyä tukevaa opintopiiritoimintaa ja antanut henkilökohtaista ohjausta opinnäytetöihin. Niin ikään on järjestetty kaksi seminaaria, joista hankkeen väliseminaari oli suunnattu paikallisille toimijoille ja loppuseminaari kaikille kiinnostuneille alan toimijoille. Lisäksi hanketta on esitelty lukuisissa tilaisuuksissa Jyväskylän seudulla ja muualla Suomessa sekä ranskalais-suomalaisilla nuorisoyhteistyöpäivillä Pariisissa kesällä 2005.

Tilaa nuorille -hanke on myös osoitus uudelta yhteistyöajattelulta Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Nuorisotutkimusverkoston välillä. Vaikka näiden organisaatioiden välillä on aikaisemminkin ollut vilkasta ajatustenvaihtoa ja yhteistyötä, *Tilaa nuorille* -hankkeen kaltaista yhteistä tutkimushanketta ei ole aikaisemmin ollut. Hankkeen yhteyteen onkin rakentunut monenlaista vuorovaikusta. Mukana olleet ammattikorkeakouluopettajat ovat vierailleet Tommi Hoikkalan vetämissä *Nuorisotyön identiteetit* -hankkeen opintopiirin kokoontumisissa. Myös Nuorisotutkimusseuran järjestämä koulutuspäivä ”Tutkijan oikeudellinen vastuu” maaliskuussa 2006 oli avoin Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoreille. Lisäksi HUMAK:n edustajia on osallistunut myös *Nuorisotyön identiteetit* -hankkeen nuorisotyön menetelmiä tarkastelevan Tommi Hoikkalan ja Anna Sellin toimittaman kokoomakirjan kirjoittamiseen. HUMAK:illa oli myös oma edustajansa Nuorisotutkimusverkoston yhdessä Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen kanssa järjestämällä ranskalais-suomalaisvirolais-ruotsalaisilla nuorisoyhteistyöpäivillä Tuusulassa keväällä 2006.

Käytännön kokemukset hankeyhteistyöstä etenkin ammattikorkeakouluopettajien kanssa ovat olleet hyviä. Kaikki *Tilaa nuorille* -hankkeen opintopiirityöskentelyssä ja kokoomakirjan teossa mu-

kana olleet opettajat – eli HUMAK:n Suolahden yksikön, JAMK:n sosiaalialan ja DIAK:n Pieksämäen yksikön edustajat – ovat olleet aktiivisesti mukana toiminnassa. Yhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan kanssa oli *Tilaa nuorille* -hankkeen kannalta arvokasta myös hankkeen väliseminaarin käytännön järjestelyissä: JAMK:n sosiaaliala tarjosi seminaaritalan hankkeelle tilanteessa, jossa vapaata tilaa ei muualta löytynyt. Jostakin syystä HUMAK:n Korpilahden yksikön kanssa ei hankeaikana yrityksistä huolimatta saatu solmittua yhtä toimivaa yhteistyösuhdetta kuin Suolahden yksikön. Suolahden yksikön kanssa yhteistyö oli temaattisesti helppoa sen nuorisotyöpainotteisuuden vuoksi, mutta myös Korpilahden yksikön kanssa yritettiin hakea yhteistyötä kulttuurintuottamiseen keskittyneen yksikön vahvuusalueisiin liittyvillä opinnäyteteemoilla, kuten esimerkiksi nuorisotilan sisäiseen viestintään, matalan kynnyksen mediapajaan tai nuorten taidenäyttelytoiminnan julkisuuskuvaan tai nuorisoteatteritoimintaan liittyneillä aiheilla. Myös valokuvanäyttelyprojektia tarjottiin useampaan kertaan HUMAK:n Korpilahden yksikön opiskelijoiden tehtäväksi hankkeeksi. Suolahden yksikön kanssa syntynyt yhteistyö oli hyvin sujuvaa ja erittäin laadukasta. Yksikön yliopettaja ja lehtorit olivat aktiivisia ja innostuneita yhteistyöstä ja tukivat sitä kaikin tavoin. Hankkeen aikana Nuorisotutkimusverkoston ja Suolahden yksikön välille syntynyttä hyvää yhteistyösuhdetta kannattaisikin jatkaa jossakin muodossa *Tilaa nuorille* -hankkeen päättymisen jälkeen. Opetuksen ja tutkimuksen rajapinta tarjoaa monenlaisia yhteistyömahdollisuuksia sekä käytännön tutkimus- ja kehitystyön osalta että oppimateriaalin ja muiden julkaisujen tuottamisen osalta. Myös pienimuotoinen opettaja- tai tutkijavaihto sekä koulutustoiminta saattaisi olla hyvä yhteistyömuoto.

Opinnäytesyhteistyö ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden kanssa oli osin hieman haasteellista. Osa opiskelijoista ei sitoutunut kunnolla opinnäytteen tekemiseen tai opintopiirityöskentelyyn. Opintopiiritapaamisiin ei aina muistettu ilmoittautua, kuten oli pyydetty, tai niistä jäätiin pois ilmoittautumisesta huolimatta. Oli myös hyvin työlästä saada opiskelijoita esittelemään omia töitään hankkeen väliseminaariin. Jostain syystä valtaosa heistä ei ymmärtänyt, millainen mahdollisuus heille tarjoutui markkinoida työtään ja itseään alueen oman alansa toimijoille. Opintopiiritapaamisten sisällön suunnittelun kannalta oli turhauttavaa, että opiskelijoiden paikalle tulo oli epäselvää aina tapaamisten alkamishetkeen asti.

Hankkeelle tehtävät opinnäytteet olivat työelämäyhteistyötä. Siksi olikin erityisen ikävää, että opintopiirityöskentelyssä ei noudatettu työelämän pelisääntöjä, joihin kuuluu muun muassa palaveriin osallistuminen tai ainakin ajallaan asiallisesta esteestä ilmoittaminen. Työelämässä esimerkiksi haluttomuutta liikkua pakkassäässä ei varmasti pidettäisi riittävänä poissaolon syynä. Osa opiskelijoista taas ei tuntunut ymmärtävän, että opintopiiritapaamiset ovat tilaisuuksia, joissa voi keskustella mahdollisista opinnäytteeseen liittyvistä ongelmista, tai ylipäätään työstä opinnäytettä eteenpäin opettajien ja sellaisten opiskelijoiden kanssa, jotka käsittelevät työssään samoja kysymyksiä. Nämä opiskelijat mielsivät opintopiirin paikaksi, jossa esitellään valmista tekstiä. Tässä suhteessa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen seminaarikulttuurit tuntuvat eroavan toisistaan. Se on valitettavaa, sillä saman aihepiirin parissa ahertavilla opiskelijoilla on paljon annettavaa toisilleen, samoin myös eri oppilaitosten opettajien konsultointimahdollisuus on arvokas tuki oman työn tekemiselle. Toinen selitys opiskelijoiden laimeaan opintopiiriosallistumiseen lienee, että opintopiirityöskentelyä ei ollut opintoviikkoistettu ammattikorkeakouluissa. Mikäli vastaavanlaisia yhteistyöhankkeita toteutetaan jatkossakin, opiskelijoiden läsnäoloon perustuva työskentely pitäisi ehdottomasti opintoviikkoistaa, jotta heidän osallistumisaktiivisuutensa olisi riittävä mielekkään työskentelyryhmän aikaansaamiseksi. Näistä ongelmista huolimatta huomattava osa hankkeen opiskelijoista hoiti osuutensa äärimmäisen hyvin ja tunnollisesti. Lisäksi valtaosa opinnäytetyönsä aloittaneista opiskelijoista sai työnsä myös valmiiksi. He olivat hyvin sitoutuneita opinnäytetyöskentelyyn siitakin huolimatta, että jotkut heistä joutuivat hankkimaan aineistonsa eri nuorisotilalta kuin etukäteen oli suunniteltu, koska alkuperäiseltä nuorisotilalta kerätty aineisto jäi liian vähäiseksi tai tila suljettiin.

Kaiken kaikkiaan kaksivuotinen hankekausi oli kiinnostava ja työntäyteinen yhteistyökokeilu. Kokemukset olivat positiivisia, ja vastaavanlaisten yhteistyökuvioiden hakeminen olisi mielekästä vas-

taisuudessakin. Erilaisen osaamisen ja vahvuusalueiden yhdistämisellä voidaan päästä tehokkaan resurssien käyttämisen lisäksi merkittäviin, koko nuorisosektoria eteenpäin vieviin innovaatioihin. Ennakkoluulottomuus ja kyky yhdistää erilaisia näkökulmia ovat innovatiivisen, uutta luovan ajattelun edellytyksiä. Nuorisotyöhön suuntautuneiden ammattikorkeakoulujen ja nuorisotutkimuksen tavoitteet ovat pääsääntöisesti yhdenmukaisia, ja siksi niiden olisikin järkevää hyödyntää toistensa vahvuuksia. Resursseja yhdistämällä hankkeita voidaan myös toteuttaa kustannustehokkaasti. Samoin hankkeista saatuja tuloksia voidaan levittää nopeasti ja tehokkaasti kentälle, kun hankkeen käytössä on molempien toimijoiden tiedotuskanavat.

TUTKIMUSHANKKEEN TAUSTASTA JA AINEISTON KERUUSTA

Kun *Tilaa nuorille* -hanketta käynnistettiin vuosien 2004–2005 vaihteessa, Kannuste-kuntiin kuuluivat Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta, Muurame ja Toivakka. Tästä syystä nämä kunnat tulivat mukaan myös *Tilaa nuorille* -hankkeeseen. Myöhemmässä vaiheessa Kannuste-kuntiin liittyivät myös edellä mainitut Keuruun kaupunki, Laukaan kunta, Petäjäveden kunta ja Suolahden kaupunki. Näistä kunnista Suolahden kuntaan tehtiin tässä hankkeessa myös yksi opinnäytetyö. Näitä kuntia ei tässä raportissa kuitenkaan tarkastella eikä niistä ole kerätty haastatteluaineistoa.

Yhteistyö tutkimuskuntien nuorisotoimien kanssa sujui äärimmäisen hyvin. Hanke esiteltiin samanaikaisesti koko Jyväskylän seudun nuorisotyön kentälle Nuorisotyöfoorumissa loppuvuodesta 2004. Heti alkuvaiheessa järjestyi kaikissa kunnissa avoimena oleviin nuorisotiloihin tutustumiskäynti, jolloin jokaisella tilalla oli mahdollisuus keskustella niiden tutkimustarpeesta ja mahdollisten opinnäytetyöntekijöiden tulosta tilalle. Työntekijöiden avustuksella hankkeeseen tulleille opiskelijoille löytyi opinnäyteaiheet ja nuorisotilat, joista aineistoa kerättiin. Ylipäättään opinnäyteyhteistyö työntekijöiden kanssa sujui erinomaisesti. Yhteistyö sujui hienosti myös kuntien nuorisotoimista vastaavien henkilöiden kanssa sekä tutkimushankkeen käytännöllisiin puoliin liittyvissä asioissa – kuten hankkeen ohjausryhmän kokoamisen ja työskentelyn osalta tai opiskelijoiden kuntakohtaisten tutkimuslupa-asioiden osalta – että tämän raportin haastatteluaineiston ja muun aineiston kokoamisen osalta.

Nuorisolain mukaan nuorisotyö kuuluu kunnan toimialaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että kunta päättää itse nuorisotyön toimintamuodoista ja laajuudesta. Osassa Suomen kunnista nuorisotyöstä vastaa nuorisolautakunta, osassa yhdistelmälautakunta, jonka toimialaan voi kuulua nuorisotiloiden lisäksi vaikkapa liikunta-, kulttuuri- ja sivistysasioita. Joissakin pienissä kunnissa nuorisotiloiden vastaa kunnanhallitus. (Aaltonen & Kurttila 2004, 3.) Esimerkiksi Jyväskylän kaupungissa nuorisotilat kuuluvat kulttuuri- ja nuorisolautakunnalle, Jyväskylän maalaiskunnassa sivistyslautakunnalle, Muuramen kunnassa vapaa-ajan lautakunnalle ja Toivakan kunnassa sivistystoimen lautakunnalle. Asioiden esittelystä lautakunnalle huolehtii kunnan nuorisotiloiden vastaava virkamies.

Kuten tilaajan kanssa sovittiin, tässä raportissa keskitytään tutkimuskuntien nuorisohallinnon näkemyksiin tilatoiminnasta. Tästä syystä aineisto kerättiin haastattelemalla niitä kuntien virkamiehiä, joiden yksinomainen tai keskeinen, tosiasiallinen toimialue on kunnan nuorisotyö. Rajauksella on pyritty tavoittamaan ne virkamiehet, jotka ovat aidosti perehtyneet nuorisotyön hallintoon ja ovat kussakin kunnassa keskeisiä toimijoita kyseisen erityistoimialan päätöksenteossa. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi Jyväskylän kaupungissa, Toivakassa ja Muuramessa nuorisosihteereitä ja Jyväskylän maalaiskunnassa kulttuuri-nuorisotoimen johtajaa sekä heidän edeltäjiään. Toivakassa, jossa nykyinen nuorisosihteeri on toiminut virassaan kolmekymmentä vuotta, ei ole katsottu tarpeelliseksi selvittää hänen virkakauttaan edeltäneitä tapahtumia. Erillisenä tilojen monikäyttöön pureutuvana *casena* on haastateltu myös kahta kenttätyössä olevaa nuorisotyöntekijää, jotka toteuttivat kymmenen viikkoa kestäneen nuorisotilakokeilun yläkoulun tiloissa. Jyväskylän maalaiskunnassa tehtiin myös yksi parihaastattelu, jossa kulttuuri-nuorisotoimen johtajan lisäksi haastateltiin kunnan pitkäaikaista nuorisotyöntekijää Palokan kylän nuorisotilan historiasta.

Tekstissä haastatteluaineistot on koodattu H-kirjaimella ja haastatteluajankohdan kertovalla numerosarjalla. Esimerkiksi H141005 tarkoittaa, että kyseessä on haastattelu, joka on tehty 14.10.2005. Haastatteluaineiston lisäksi tutkimusaineistoina käytetään kuntien arkistomateriaalia ja tutkijan kenttähavaintoja.

Nuorisotilatoiminta on keskeisin kunnallisen nuorisotyön menetelmä, jota on kuitenkin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tutkittu hyvin vähän. Valtaosa aikaisemmasta nuorisotilatoimintaa käsittelevästä kirjallisuudesta on laadittu ennen 1990-luvun lamaa, jonka vaikutus kuntatalouteen ja koko suomalaiseen yhteiskuntaan oli valtaisa. Tänä aikana maailma ja suomalainen yhteiskunta ovat myös muuttuneet voimakkaasti globalisaation, Euroopan yhdentymiskehityksen ja teknologisen kehityksen myötä. Lisäksi Suomi on vähitellen muuttunut entistä monikulttuurisemmaksi maaksi. Samalla perinteinen perheinstituutio on saanut uusia piirteitä; yksinhuoltaja- ja uusioperheet ovat yleistyneet, ja työn tai opintojen perässä muuttaminen on kasvattanut lastenlasten ja isovanhempien tai muiden lähisukulaisten välisiä välimatkoja aiheuttaen samalla oman perheen tai suvun sisäisen lasten ja nuorten kasvatusta tukevan sosiaalisen turvaverkoston heikentymistä. Sinänsä myönteiset asiat, kuten teknologinen kehitys, ovat suuria haasteita lasten ja nuorten turvallisen kasvun varmistamiselle. Mikäli vanhemmat jäävät lapsiinsa nähden jälkijunaan uusien teknisten sovellusten omaksumisessa, heidän kykynsä huolehtia lastensa kasvatuksesta tältä osin alentuu. Vanhemmilta vaaditaan melkoista valppautta lastensa opastamisessa nykyaikaisen mediatulvan keskellä.

Samanaikaisesti kodin ja vapaa-ajan piiriin kuuluvan elämän muuttuessa myös työelämä on muuttunut. Epätyypillisten työsuhteiden yleistyminen, työntekijöiltä vaadittu entistä suurempi joustavuus ja epävarmuus työllisyydestä vie vanhemmilta voimavaroja. Paradoksaalisesti työelämän vaatimusten koventuminen on tasa-arvoistanut lasten ja nuorten huono-osaisuutta: siinä missä aikaisemmin katsottiin lasten ja nuorten ongelmien olevan heijastusta vanhempien huono-osaisuudesta, nykyään myös monien niin sanottujen hyvien perheiden lapset ja nuoret voivat pahoin.

Laman jäljet näkyvät edelleen myös nuorisotyön kenttätyössä. Lamavuosina jouduttiin karsimaan sekä lapsille ja nuorille että perheille suunnattuja palveluita. Kuntien säästötalous vaikuttaa edelleen nuorisotyön resursointiin. Tällä välin lamanuorista on kasvanut perheellisiä aikuisia ja lamlapsista nuoria, joista osa on varsin moniongelmaisia. Nuorisotyö joutuu omalta osaltaan vastaamaan haasteisiin, jotka ovat seurausta lamavuosina tehdyistä palveluiden karsimisesta. Yhteiskunnan polarisoituminen näkyy myös nuorisotyön ja -tilojen arjessa. Kunnallinen nuorisotyö ja nuorisotilatoiminta ovat joutuneet sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen ja uusiin yhteiskunnallisiin realiteetteihin. Tämä on merkinnyt uutta ajattelutapaa myös nuorisotilatoiminnassa.

TILATOIMINNAN HISTORIAA TUTKIMUSKUNNISSA

Jyväskylän kaupunki

Opetusministeriö antoi vuonna 1945 kunnille kehotuksen perustaa nuorisotyölautakuntia. Tämän seurauksena ensimmäinen nuorisolautakunta aloitti toimintansa Jyväskylän kaupungissa 1.1.1946. Ensimmäisen lautakunnan tehtäväksi tuli toimia kaupungin, seurakunnan, kodin, koulun ja vapaiden kansalaisjärjestöjen yhteyselimenä. Tässä tehtävässä lautakunnan piti sekä tukea ja edistää paikallista nuorison kasvatusta, sivistys- ja huoltotyötä että valvoa sen etua. Vuotta myöhemmin, 1.1.1947, Jyväskylän kaupunki sai ensimmäisen nuorisotyönohjaajansa. Ensimmäinen kunnallinen kerhohuoneisto Vesilinnan kerhola valmistui 16.4.1953, ja kuusi vuotta myöhemmin 1959 tehtiin esitys nuorisotalon rakentamisesta. (Kunnallista nuorisotyötä 50 vuotta Jyväskylässä, s.a., Nurmen henkilökohtainen arkisto; Soanjärvi 2005, 6.) Nuorisotaloasia edistyi kuitenkin kaupungissa hitaasti, sillä vielä syyskuussa 1966 sanomalehti Keski-Suomalaisessa käytti nimimerkki ”Zeron” aloittamaa keskustelua puuttuvasta nuorisotalosta. ”Zeron” mukaan kaupunkiin olisi rakennettava nuorisotalo estämään muuta paikkaa vaille olevien Väinönkadun ja Yliopistonkadun risteyksessä oleilevien nuorten ”toimettomuuden ja välinpitämättömyyden” leviäminen. ”Zeron” kirjoituksessaan esiintuoma ”huutavan suuri” epäkohta, nuorisotalon puute, kirvoitti kuitenkin myös toisenlaisen näkemyksen: Keski-Suomalaisen kulttuurisivuilla ilmestyneessä puheenvuorossa *Zero ja nuorisoasiat* todettiin, että päivälehdistä löytyy Jyväskylän nuorisotyölautakunnan tiedotus nuorten vapaasti käytettävistä tiloista ja että kaupungissa on toimikunta pohtimassa nuorisotalokysymystä. Kirjoittajan mukaan nuorisotalosta haaveilu oli kuitenkin toissijainen asia verrattuna nuoriso-ohjaajakysymykseen: nuorisotyölautakunnalle olisi saatava palkattua päätoiminen sihteeri, joka työskentelisi samalla myös kaupungin nuoriso-ohjaajana. Pelkkä nuorisotalo ei kirjoittajan mukaan ratkaisisi nuorison ongelmia, mikäli tavoitteena on painottaa ”aktiivisen vapaa-ajan vieton tärkeyttä”.

Nuorisotoimen henkilöstö kasvoi vähitellen. Ensimmäinen päätoiminen nuorisosihteeri, jonka päätehtävä oli toiminnan edellytysten luominen perusjärjestöille, aloitti lopulta työnsä 15.5.1967. Vuonna 1973 virka muutettiin nuorisotoimenjohtajan viraksi. Vuotta myöhemmin kaupunkiin tuli jälleen nuorisosihteerin virka ja vuonna 1981 vielä toinenkin nuorisosihteerin virka. (Kunnallista nuorisotyötä 50 vuotta Jyväskylässä, s.a., Nurmen henkilökohtainen arkisto; Soanjärvi 2005, 6.)

Käytettävissä oleva lähdeaineisto ei kerro tarkemmin uuteen nuorisotaloon liittyneestä keskustelusta tai sen vaiheista. Vuonna 1968 ilmestyneessä kirjasessa *Nuorten Jyväskylä* (1968, 4–5) löytyy kuitenkin luettelo nuorisotyölautakunnan hallinnassa olevista kerhohuoneistoista. Tästä yksitoista tilaa sisältävästä listasta löytyy edellä mainitun Vesilinnan lisäksi myös kaksi pelihuonetta, tanssalin, kaksi kerhohuonetta, askarteluhuoneen ja keittiön käsittävä Koskenharjun nuorisotalo, jossa lautakunta järjesti ”avoimien ovien” toimintaa torstaisin ja perjantaisin kello 18–22. Listalta löytyvissä tiloissa oli joko lautakunnan tai nuorisojärjestöjen järjestämää toimintaa. Lisäksi kaupungissa oli pari muuta tilaa järjestöjen kurssi- ja leiritoimintaa varten. Vuoteen 1989 mennessä lähes jokaisessa kaupunginosassa oli nuorisohuoneisto tai -talo. (Kunnallista nuorisotyötä 50 vuotta Jyväskylässä, s.a., Nurmen henkilökohtainen arkisto.) Vuoden 1972 nuorisotyölaista ja vuoden 1973 nuorisotoimenjohtajan virasta alkoikin Jyväskylän kaupungissa aina vuoteen 1989 kestänyt nuorisotoimen kasvun kausi

(H260505), jolloin työntekijämäärä ja tilojen lukumäärä kasvoi. Vielä 1980-luku oli nuorisotilojen rakentamisen aikaa. Näiden tilojen rakentamisessa kuultiin ohjaajien välittämiä nuorten toiveitakin; 1980-luvun jälkeen saadut uudet tilat olivat pääsääntöisesti alkuaan johonkin muuhun kuin nuorisotilakäyttöön rakennettuja, eikä niiden rakentamisvaiheessa ollut erityisesti ajateltu nuorisotilatoiminnan tarpeita. (H160505.)

Aluksi kaupunki keskittyi tarjoamaan toimitilaa yhdistyksille, jotka vastasivat tiloissa järjestettävästä toiminnasta. Oma toimintaa kaupunki alkoi järjestää vasta 1980-luvun alussa, jolloin palkattiin ensimmäinen kenttätöntekijä Kangasvuoren alueelle. Tätä tarvetta motivoi huoli nuorisotyöttömyydestä. Kenttätöntekijällä ei ollut omaa tilaa eikä omia toimintamäärärahoja, mikä koettiin hieman turhauttavanakin. Työntekijä toimi alueen asukasyhdistyksen ja kerrostalojen kerhotiloilla. Taloudellisten resurssien puuttuessa hänen toimintansa perustui ainoastaan omaan neuvokkuuteen ja aloitteellisuuteen. (H260505.)

Nuorisotyön määrän kasvusta huolimatta kaupungissa ei juuri käyty keskustelua sen tavoitteista. Kunnallisen nuorisotyön tavoitteiden linjauksen puuttuessa työntekijöiden omien tavoitteidenkin määrittely jäi sirpaleiseksi. Silloisen nuorisotoimenjohtajan linjan mukaan määrittely oli tarpeetonta, koska koulutetut työntekijät tiesivät kyllä, mitä oli tehtävä. Tämän määrittelemättömyyden seuraukset näkyivät kuitenkin myöhemmin nuorisotyön jäsentymättömyytenä. (H260505.) Nuorisotyön yleisten tavoitteiden epämääräisyys teki siitä myös muutoksissa kriisialttiin yksikön.

Jyväskylässä nuorisotyö onkin läpikäynyt monta hallinnonuudistusta. Ensimmäinen hallinnonuudistus oli seurausta vapaakuntakokeilun päättymisestä vuonna 1989. Tuolloin aikaisemmin itsenäiset nuorisolautakunta ja liikuntalautakunta lakkautettiin, ja niistä muodostettiin vapaa-aikalautakunta, joka puolestaan lakkautettiin 1994. Vuonna 1995 nuorisotyö siirtyi hallinnollisesti kulttuurilautakunnan alaisuuteen. Tämän tapahtumaprosessin yhteydessä osa työntekijöistä siirtyi sosiaali- ja terveystalvelukeskuksen alaisuuteen ja osa kulttuuritoimen keskukseen. Seuraava hallinnonuudistus tapahtui 2003–2004, jolloin nuorisotyön koordinaattorin ja nuorisosihteerien tehtävät järjesteltiin uudelleen. Ennen kuin näistä uudistuksista oli ehditty kunnolla koota vaikutuksia ja kokemuksia, tehtiin jo uusi hallinnonuudistus. Maaliskuussa 2006 aloitettiin kokeilu, jossa Jyväskylän kaupungin nuorisajohtajaksi nimitettiin Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri-nuorisajohtaja. (Kunnallista nuorisotyötä 50 vuotta Jyväskylässä, s.a., Nurmen henkilökohtainen arkisto; Soanjärvi 2005, 10.)

Kun tarkastellaan Jyväskylän kaupungin nuorisotoimen historian laajoja linjoja, haastatteluaineistosta piirtyy kuva uhkien varjostamasta kehityksestä. Pohdittaessa nuorisotyön tulevaisuutta pelkoa on koettu niin Kuopion kuin Keravankin silloisten toimintatapojen mahdollisesta omaksumisesta Jyväskylässä. Kuopion-mallin aiheuttama huoli osui yksiiin uuden vapaa-aikalautakunnan syntymisen kanssa, ja siinä oli arveluttavaa vahvan johtajan puuttuminen. Keravan-mallin aiheuttama huoli taas ajoittui kaupunginjohtajan vaihtumiseen vuonna 1994. Tässä mallissa pelkona oli, että nuorisotyö menettäisi oman yksikkönsä ja se hajautettaisiin muihin kaupungin organisaatioihin. Vapaa-aikalautakunnan tullessa tiensä päähän 1994 elettiin jo ”villin lännen” tunnelmissa, kunnes nuorisotyö pääsi kulttuuritoimenjohtajan alaisuuteen. Mikäli nuorisotyö olisi jäänyt ilman omaa lautakuntaa ja johtajaa, nuorisotyön tilanne olisi Jyväskylän kaupungin organisaatioissa muodostunut hyvin hankalaksi. (H160505.)

Kaiken kaikkiaan haastatteluaineistosta nousee esiin johtajakysymykseen liittyvä epävarmuus ja huoli, joka ilmenee vahvan, nuorisotyön asioista kiinnostuneen ja niihin paneutuneen johtajan kaipuuna. Kuntaorganisaation kaltaisessa hierarkkisessa organisaatioissa johtajavaje luo organisaation alemmissa kerroksissa turvattomuutta ja huolta siitä, miten oma toimiala menestyy kunnan sisäisessä toimialojen välisessä rankkauksessa. Tätä huolta ovat useat hallinnonuudistukset pitäneet pinnalla.

Jyväskylän kaupungin nuorisotiloja ovat *Tilaa nuorille* -hankkeessa AMK-opinnäytetöissään tutkineet Tiina Toura (2005), Pia Pirinen (2005) ja Essi Reuna yhdessä Minna Hanhisen (2006) kanssa sekä Jaana Hietakangas yhdessä Jukka Wernerin (2005) kanssa. Tavanomaisten nuorisotilojen lisäksi Jyväskylän kaupungissa on myös useita bänditiloja. Sami Tauriainen (2006) on pohdiskellut

AMK-opinnäytetyössään *Sepänkeskuksen työntekijöiden rooli bänditoiminnassa* yhden Jyväskylän kaupungin monitoimitilan bänditoiminnan parissa työskentelevien työntekijöiden roolia kasvattajina. Tauriaisen mukaan kasvatustyössä korostuu bänditilojen sääntöjen valvonta. Musiikkikasvatusta työntekijät eivät juuri pysty antamaan, sillä heillä ei ole musiikillista koulusta tai soittotaustaa. Tauriainen toteaaakin tämän olevan puute Sepänkeskuksen bänditilatyössä.

Jyväskylän maalaiskunta

Ensimmäinen nuorisotyöntekijä aloitti työnsä Jyväskylän maalaiskunnassa vuonna 1969. Nimikkeestään huolimatta nuorisotyöntekijän työ oli pääosin hallinnollis-organisatorista, joskin työnkuvaan kuului myös konkreettista ohjaustyötä. Vuonna 1974 tehtävänimike muutettiin nuorisotoimenjohtajaksi. Maalaiskunnan nuorisotoimi alkoi vähitellen kasvaa vaatimattomasta yhden työntekijän ja kolmen mapin käsittäneestä toimistosta. Ensin saatiin toimistovirkailijan ja myöhemmin nuorisosihteerin virka. Kunnan ensimmäinen nuorisotila oli vuoden 1970 syksyllä käyttöön otettu Vaajakosken vanha suojeluskuntatalo Vaajalinna, jota kutsuttiin nimellä Hätävara. Alkuvaiheessa tilalla ei ollut edes ohjaajaa, vaan sen toiminta perustui kokonaan nuorten omaan aloitteellisuuteen. Hätävarasta toiminta siirtyi Vaajakosken urheilutalon kerhohuoneistoon. Ensimmäinen kunnan rakentama nuorisotila Jyskä rakennettiin 1970-luvun alussa. Myös Jyskän rakentaminen liittyi 1970-luvun puolivälin jälkeen taajamien rakentamisbuumiin, jolloin lähiöihin rakennettiin palvelukeskuksia, joissa oli erilaisia julkisten palveluiden tiloja – kuten kirjastoja ja neuvoloita – ja kaupallisia liiketiloja. Palvelukeskusten yhteyteen oli mahdollista rakentaa nuorisotiloja, ja nämä tilaisuudet käytettiin hyväksi. Nuorisolautakunnat veloitettiin 1980-luvun alussa tekemään nuorisotilas suunnitelma, mutta Jyväskylän maalaiskunnan nuorisotilojen rakentamiseen ei haastatteluaineiston perusteella liittynyt sen suurempaa kasvatuksellista tai strategista ajattelua: taloudelliset tekijät ja mahdollisuudet painoivat vaa’assa rakentamispäätöksiä tehtäessä, kuten usein muulloinkin nuorisotiloja perustettaessa. Myös 1980-luvun alussa käytönotettu Tikkakosken monitoimitila oli aikansa tuote siitäkin huolimatta, että se oli uudenlainen tila, jonka rakentamisessa kuultiin nuorisotyön ammattilaisia ja jonkin verran myös nuorten mielipiteitä. (H080805; H310805; Jyväskylän maalaiskunnan arkisto.)

Nuorisotilojen myötä työntekijöiden tarve kasvoi, ja niihin palkattiin nuorisohjaajia ja kerhohjaajia. Jyväskylän maalaiskunnassa, kuten Jyväskylän kaupungissakaan, ei kunnan nuorisotyön tavoitteita juurikaan laadittu kirjalliseen muotoon. Käytännössä kuitenkin maalaiskunnassa tavoitteena oli tehdä mahdolliseksi tuolloisen nuorisotyölain toimintaedellytykset. (H310805.)

Palokan kylän nuorisotilat on yksi suuri ja pitkään vireillä ollut kysymys maalaiskunnan nuorisotilakentässä. Ensimmäiset nuorisotilat saatiin myös Palokkaan palvelukeskuksen rakentamisen yhteydessä 1975. Nuorisotyötä tehtiin näissä tiloissa yhteisymmärryksessä päivähoidon kanssa. Vuoden 1981 lopussa valmistui maalaiskunnassa laadittu nuorisotilas suunnitelma, mutta siinä jätettiin ratkaisematta Palokkaan kaivatun nuorisotalon sijoituspaikka. Nuorisotyö jatkoi toimintaansa palvelukeskuksessa aina vuoteen 2001 saakka, jolloin tiloista oli muutettava pois homeongelmien vuoksi urheilukoulun tiloihin. Valitettavasti sieltäkin löytyi hometta vuonna 2004.² (H080805; Jyväskylän maalaiskunnan arkisto.)

Suomen 1990-luvun alun laman vaikutukset tuntuivat myös Jyväskylän maalaiskunnan nuorisotoimessa. Maalaiskunnassa päätettiin kuitenkin olla vähentämättä vakinaista henkilökuntaa. Ainoa suurempi muutos oli, että nuorisotoimenjohtajan lähdettyä muihin tehtäviin virkaa ei enää täytetty, vaan se yhdistettiin kulttuuritoimenjohtajan virkaan. Tämän ansiosta maalaiskunnassa ei nuorisotyötä ajettu alas, kuten joissakin muissa kunnissa tehtiin. Tilojen osalta sen sijaan jouduttiin tekemään enemmän myönnytyksiä: joistakin vanhoista tiloista jouduttiin luopumaan ja korvaamaan niitä pienemmillä tiloilla. Tilanteeseen nähden maalaiskunnan nuorisotoimi selvisi kuitenkin hyvin lamasta. (H310805.)

Jyväskylän maalaiskunnassa nuorisotiloja pidetään nykyäänkin perusnuorisotyön tärkeimpänä

asiana. Maalaiskunnan tilat ovat aikansa tuotteita, joita on syntynyt sitä mukaa, kun taajamissa on rakennettu kasvavan väestön tarvitsemia palveluita. Lähiöiden palveluja kehittävän rakentamisen yhteydessä on rakennettu myös nuorisotiloja. Jälkikäteen nuorisotilojen sijoittamista lähiöiden palvelukeskuksiin on myös kritisoitu. Jyväskylän maalaiskunnan taajamien väliset etäisyydet ovat varsin suuret, ja siksi tilojen saaminen eri lähiöihin oli tärkeää. Nykyisin uusia tiloja ei juuri rakenneta, ja nuorisotiloja perustetaan jo olemassa oleviin, muusta käytöstä vapautuviin tiloihin. Tilatoiminnan keskeiseksi puheenaiheeksi onkin noussut nuorisotiloiksi soveltuvien tilojen puute ja vanhojen tilojen homeongelmat. Sen sijaan maalaiskunnassa pitkään kaivattu bänditila toteutui viimein loppuvuodesta 2005, jolloin Vaajakoskella avattiin uusi nuorisotila, jossa on myös bänditila.

Tilaa nuorille -hankkeessa Liisa Hokkanen (2006) on tarkastellut AMK-opinnäytteessään *Nuorten kiinnostus ja motivaatio nuorisotilatoimintaa kohtaan. Tutkimus Tikkakosken nuorisotilatoiminnasta* yhtä Jyväskylän maalaiskunnan nuorisotilaa. Paula Lehtola (2006) on tehnyt AMK-opinnäytteensä *Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri-, nuoriso- ja sivistyspalveluiden Sosiaalisen vahvistamisen hanke. ”Se voi tuntua pieneltä, mutta sillä voi olla kauaskantoinen merkitys jonkun elämässä”* Jyväskylän maalaiskunnan *SoVa*-hankkeessa. Samaa hanketta on tarkastellut myös Mirka Säämänen AMK-opinnäytteessään (2006) *”Hirveen mielekästä” – Moniammatillisen työyhteisön läpileikkaus lasten sosiaalista vahvistumista tukevassa hankkeessa Jyväskylän maalaiskunnassa*. Vaikka *Tilaa nuorille* -hankkeen tavoitteena on ollut tutkia nimenomaan nuorisotilatoimintaa, koulun ja nuorisotyön yhteistä sosiaalisen vahvistamisen hanketta tarkastelevat opinäytetyöt täydentävät hankkeen tutkimustoimintaa oivallisesti tuomalla lisää tietoa koulun ja nuorisotyön yhteistyömahdollisuuksista.

Muurame

Muurameen saatiin ensimmäinen määrääaikainen nuoriso-ohjaaja kesäkuussa 1967. Ennen vuotta 1972, jolloin Muurameen tuli oma nuorisolautakunta, nuorisoasioita käsiteltiin yhdistetyssä urheilu- ja nuorisotyölautakunnassa. Kunnan nuorisotyötä pyöritti maaliskuusta 1972 aina tammikuun 1973 loppuun asti nuorisotoiminnanohjaaja. Tämän jälkeen nuorisoasioita hoiti nuoriso- ja raittiussihteeri toukokuun 1984 puoliväliin saakka, jolloin Muurameen perustettiin nuorisosihteerin virka. Virka lakkautettiin loppuvuodesta 2005. (Muuramen kunnan arkisto.)

Ensimmäinen nuorisosihteerin toimisto sijaitsi vuonna 1976 valmistuneessa Muuramen monitoimitalon toisessa kerroksessa, mutta varsinaisia nuorisotiloja ei vielä tuolloin ollut. 1980-luvun alussa nuorisotoimisto muutti vanhan apteekin tiloihin, jolloin avoin nuorisotalotoiminta varsinaisesti alkoi. Vuonna 1998 apteekin tiloista siirryttiin harrastetila Franssilaan, joka oli aikaisemmin ollut kunnantaloa, paloasemana ja käräjäsalina. Franssilan lisäksi Muuramessa on kaksi muutakin perinteikästä nuorisotilaa. Kinkomaan alueella nuorisotilatoiminta käynnistyi vanhan kaupan sokkeloissa, joista uusiin tiloihin siirryttiin 2000-luvun vaihteessa. Niittyahossa puolestaan nuorisotilatoiminta alkoi Hiekkarinteen lavalta. (Mt.)

Kunnallisten nuorisotilojen lisäksi Muuramessa on myös osin kunnan tukema Nuorten Keski-Suomi ry:n käynnistämä nuorten yrittäjäyrystalo Innola, joka on 11–24-vuotiaille nuorille tarkoitettu toimintakeskus, jossa nuoret voivat kokeilla projekteissa omia ideoitaan. Tätä Suomen ensimmäistä nuorten yrittäjäyrystaloa on tässä hankkeessa tarkastellut Johanna Lystilä (2006) kasvatustieteen pro gradu -työssään *Yrittäjäkasvatus ja ennakkoluulo. Yrittäjäyryskasvatuksen tutkimus nuorten yrittäjäyrystalo Innolasta*. Lystilä päätyy tuloksissaan kyseenalaistamaan yrittäjäyryskasvatuksessa käytettyä tapaa jäsentää ihmisen yksilöllisyyttä. Lystilän mukaan Innolan kokemukset opettavat, että yksilöorientoituneesta yrittäjäkasvatuksesta tulisi pyrkiä laajempaan, kaikenlaisuuden persoonallisuuksien aktivoimiseen. Innolasta ja yrittäjäyryskasvatuksesta saadut kokemukset ovat kiintoisia myös kunnallisen tilatoiminnan kasvatustyön pohdinnan kannalta.

1990-luvun loppu ja 2000-luvun alku oli Muuramen nuorisotyössä yhteistyön kehittämisen aikaa. Yhteistyökumppaneita etsittiin ahkerasti kunnan sisältä. Sen sijaan yhteistyö muiden kuntien kanssa oli vähäisempää ennen osaamisverkosto Kannusteen tuloa alueelliseen nuorisotyön kenttään. Naapurikuntien ja yleisemminkin Suomen kuntien nuorisotyön paikallisten sovellusten seuraaminen oli pitkälti nuorisosihteerin oman aktiivisuuden varassa. (H141005.) Nuorisosihteerin työnkuva luonnehti projektien runsaus sekä tietynlainen nopean ja joustavan reagoinnin vapaus, jonka kääntöpuoli tosin oli nuorisosihteerin työtehtävien määrittelemättömyys. Nuorisosihteerin tehtävässä on haastatteluaineistojen perusteella havaittavissa myös jonkinlainen ristiriita käytännön kenttätöiden ja hallinnollisen tehtävälueen välillä. Näiden kahden toiminta-alueen yhteensovittaminen ei kaikilta osin ollut onnistunutta, mikä omalta osaltaan todennäköisesti johtikin nuorisosihteerin viran lakkauttamiseen.

Haastatteluaineiston perusteella Muuramen nuorisotilatyössä alkoi noin vuoden 2004 tienoilla selkeä nuorisotilojen käyttäjien nuorentuminen. Tilatyössä painotettiin tietoisesti 5.–6.-luokkalaisia kävijöitä. Sille katsottiin olevan tarvetta, koska nykyajan nuorten kokemusmaailma on heidän ikäänsä nähden aikaisempaa runsaampi. Kaiken kaikkiaan Muuramen nuorisotilatoimintaa leimaa kiinteistöjen osalta Jyväskylän kaupunkia ja Jyväskylän maalaiskuntaa suurempi jatkuvuus ja pysyvyys. Toisin kuin suuremmissa naapurikunnissa, Muuramessa on välttytty tilojen paikasta toiseen siirtymiseltä ja tilojen lakkauttamisista seuranneesta pahvilaatikkorumbasta. Sen sijaan Muuramen nuorisotilatoimintaa on leimannut nuorisotyön henkilöresurssien pienuus, mikä on vaikeuttanut tilojen aukioloaikojen pidentämishaaveita ja vaikuttanut tilatyön sisältöön siten, että kunnianhimoisten kasvatuksellisten tavoitteiden sijasta on välillä jouduttu tyytymään perusasioissa pitäytymiseen. Pahimmillaan tilatyö onkin pelkistynyt vain tilojen aukipidoksi henkilöresurssien vähäisyyden vuoksi. (Muuramen kunnan arkisto; H141005; H181005.) *Tilaa nuorille* -hankkeen opinnäytetyöntekijöistä Riina Lahtinen (2006) on tarkastellut AMK-opinnäytteessään *Tutkimus yhteisökasvatuksen toteutumisesta Muuramen nuorisotilalla* kasvatusta Muuramen kunnan nuorisotilalla.

Toivakka

Toivakan nuorisotyön historia on hyvin tyypillinen tarina nuorisotyön käynnistymisestä. Toivakassa, kuten niin monessa muussakin kunnassa, nuorisotyön alkuaikaa leimaa järjestöjen aktiivinen toiminta. Kunnalla oli vain yksi oma nuorisotyöntekijä, jonka työ oli aluksi käytännön ohjaustyötä. Varsinainen tilatyö alkoi vasta myöhemmin, kun kuntaan saatiin nuorisotila. Samoin myös hallinnolliset tehtävät tulivat myöhemmin osaksi työntekijän tehtäviä. Keskeinen osa järjestöjen nuorisotyötä oli kerhotoiminta. Suunnilleen 1980-luvun lopun paikkeilla järjestöjen toiminta alkoi kuitenkin hiipua, kun toimintaa pyörittänyt aktiivinen sukupolvi aikuistui. (H210605.)

Alkuaikoina kunnassa ei ollut nuorisotilaa, vaan kerhot kokoontuivat kerholaisten kodeissa. Toivakkaan perustettiin ensimmäinen nuorisotila Lapsen vuonna 1979. Ajatus nuorisotalon perustamisesta syntyi valtuustossa Lapsen vuoden inspiroimana kädenojennuksena kunnan nuorisolle. Tilat saatiin läheltä keskustaa vanhasta lääkäritalosta, kun kuntaan rakennettiin uusi terveyskeskus, jonne lääkäritalon toiminta siirtyi. Nuorisotila toimi tässä rakennuksessa vuoden 2000 paikkeille asti, jolloin se määrättiin purettavaksi. Uusi tila löytyi kunnan keskustasta tyhjilleen jääneestä kiinteistöstä. Tilan valintaan vaikutti vahvasti se seikka, että kunta omisti kyseisen rakennuksen. Vuokratilaan siirtyminen olisi tullut huomattavasti kalliimmaksi. (H210605.)

Verrattaessa muihin tarkasteltaviin kuntiin Toivakan nuorisotyön yksi pienelle kunnalle ominainen erityispiirre on, että kunnassa ei ole nuorille yläkoulun päättämisen jälkeen opiskelumahdollisuuksia, vaan nuorten on hakeuduttava muualle opiskelemaan. Lisäksi Toivakassa, kuten usein pienissä kunnissa, kunnan pitkäaikainen nuorisontekijä tuntee henkilökohtaisesti valtaosan kunnan nuorista, mikä tuo kunnan nuorisotyöhön vakautta ja jatkuvuutta.

Tilaa nuorille -hankkeessa Toivakan nuorten perjantai-illanviettoa ja vapaa-aikaan liittyviä toi-

veita tarkastellaan Sari Paavonsalon (2006) AMK-opinnäytetyössä ”*Minun perjantai-iltani*”. *Toivakkalaisten 9.-luokkalaisten nuorten perjantai-illat*. Paavonsalon tuloksista ilmeni, että puolet nuorista oli tyytyväisiä vapaa-ajanviettomahdollisuuksiinsa, joskin osa harmitteli pitkien välimatkojen vaikutusta harrastustoimintaan ja ystävien tapaamiseen. Paavonsalon mukaan nuorten käsitys perjantai-iltaisista käytettävissä olevien tapaamispaikkojen riittävydestä erosi kunnan nuorisotoimen näkemyksestä: nuorten mielestä tapaamispaikkoja saisi olla enemmänkin, ja osa nuorista toivoi myös paikkojen olevan auki nykyistä myöhempään. Pääsääntöisesti kuitenkin Paavonsalo katsoi Toivakan harrastusmahdollisuuksien olevan pieneksi kunnaksi varsin hyvät, joskin toimintaa vaivaa jossakin määrin ohjaajapula, ja nuorten oma aktiivisuus ja osallisuus heille suunnattujen palveluiden ja mahdollisuuksien kehittämisessä on hyvin vähäistä.

Yleisiä kehityslinjoja

Jyväskylän seudulla, kuten muuallakin Suomessa, vuoden 1972 nuorisotyölaki sysäsi liikkeelle kunnallisen nuorisotyön kehityskauden. Nuorisotyölain ja lakiin kuuluneen kuntien nuorisotilojen rakennusavustusjärjestelmän tuloksena Suomen kuntiin rakennettiin kattava nuorisotilaverkosto. Valtionosuuksien ansiosta voitiin perustaa uusia virkoja, ja kuntiin saatiin nuorisotyöstä vastaavat henkilöt. Suomeen luotiin valtionosuuksiin perustuva nuorisotyöntekijäkunta, johon kuului enemmillään yli 500 nuorisotyöntekijää. Lisäksi kuntien nuorisotyötä tuettiin muun muassa kuntien omistamien ja vuokraamien nuorisotilojen valtionosuudella. Sisällöllisesti nuorisotilatoiminta oli pääosin järjestöjen organisoiman toiminnan varassa. Kuntien nuorisotyöntekijät tekivät runsaasti yhteistyötä järjestöjen kanssa, joskin kuntien tehtävänä oli ensisijaisesti toimintaedellytysten tarjoaminen. Myös uusia tiloja rakennettiin ahkerasti.

Vuoden 1986 nuorisotyölaissa kuntien nuorisotiloihin maksettavasta valtionosuuksista luovuttiin yhdeksän vuoden siirtymäajalla, minkä vaikutus jäi haastatteluaineiston perusteella yllättävän vähäiseksi tutkimuskunnissa (Aaltonen & Kurttila 2004, 1–2). Haastateltavat muistelivat, ettei lakkautus juurikaan heijastunut käytännön toimintaan. Toimintaedellytykset kaventuivat haastateltavien mukaan vasta 1990-luvun laman myötä, jolloin esimerkiksi Jyväskylän kaupungissa suljettiin nuorisotiloja. Ajan dramaattisuutta kuvanee parhaiten se, että ainoastaan yksi Jyväskylän kaupungin nuorisotila, Huhtasuon alueella sijaitseva Perttula, ei ollut koskaan laman aikana lakkauttamisuhan alla. Vain pienimmän tutkimuskunnan haastateltava näki selvän yhteyden valtionosuuksien poistamisen ja tilojen peruskorjaukseen liittyvien taloudellisten vaikeuksien välillä. Sen sijaan mielipiteet jakaantuivat sen suhteen, oliko valtion korvamerkityistä avustuksista luopuminen kunnan laajemman taloudellisen päätäntävaltan vuoksi nuorisotyön kannalta hyvä asia vai ei. Selkeimmin kunnan taloudellista itsenäistä päätäntävaltaa tukivat suurimpien kuntien haastateltavat. Osa pienempien kuntien haastateltavista olisi toivonut paluuta korvamerkittyihin rahoihin.

Nuorisotilojen historian ja kunkin kunnan tilatoiminnan nykytilanteen valossa tutkimuskunnat voidaan karkeasti jakaa puhtaasti tilojen fyysisen pysyvyyden näkökulmasta tasaisen kehityksen kuntiin ja jatkuvan muutoksen kuntiin. Tasaisen kehityksen kuntia ovat Toivakka, jossa kunnan ainoa nuorisotila on yli kaksikymmentävuotisen historiansa aikana muuttanut osoitettaan vain yhden ainoan kerran. Niin ikään Muuramessa tilat ovat pääsääntöisesti pysyneet samoissa osoitteissa. Sen sijaan Jyväskylän kaupungissa ja Jyväskylän maalaiskunnassa tilat ovat siirtyneet ahkerasti osoitteesta toiseen. Tosin näistäkin kunnista löytyy myös pysyvyyttä: Huhtasuon kaupunginosan nuorisotila on pysynyt vuodesta toiseen samassa paikassa, ja maalaiskunnassa Jyskän kylän tila on pysynyt paikallaan. Etenkin Jyväskylän maalaiskunnassa oman lisäproblematiikkansa kiinteistökysymyksiin ovat tuoneet kunnan tiloja vaivanneet homeongelmat, minkä takia toimintaa ei ole voitu jatkaa kaikissa tiloissa toiveiden mukaan. Maalaiskunnassa on kuitenkin kaupunkia määrätietoisemmin pyritty välttämään tilapäisratkaisuja ja haettu selkeämmin pysyviä uusia tiloja vanhojen tilalle.

Nuorisotyön henkilöstön näkökulmasta vakain tilanne on Toivakassa, jossa kunnan ainoa nuorisotyöntekijä on ollut virassaan jo yli kolmekymmentä vuotta. Myös Jyväskylän kaupungissa ja Jyväskylän maalaiskunnassa on pitkäaikaisia tilatyöntekijöitä. Sen sijaan Muuramen nuorisotyön henkilöstö on suhteellisen uutta ja nuorta. Oman värinsä kuntien nuorisotyöhön tuovat määräaikaiset työntekijät, joita on ollut etenkin Jyväskylän kaupungin palveluksessa. Tämän hankkeen tiimoilta työntekijöiden määräaikaisuuden vaikutuksia Jyväskylässä on pohtinut Pia Pirinen (2005) AMK-opinnäytetyössään ”*Kyllä ne nuoret sopeutuu*”. *Työntekijöiden vaihtuvuuden vaikutuksia Jyväskylän nuorisotyössä*. Pirinen havaitsi muun muassa kaksi epäkohtaa nuorisotilan arjessa: määräaikaisten työntekijöiden ja nuorten välillä on luottamuspuola, ja pitkäaikaiset työntekijät uupuvat jatkuvasta uusien työntekijöiden perehdyttämisestä. Työsuhteiden määräaikaisuus näkyi tuloksissa myös pitkäjänteisen suunnittelun ja kehitystyön haittana.

TILATYÖN MÄÄRITELMÄ

Osa nuorisotyötä kuvaavista käsitteistä, kuten esimerkiksi perusnuorisotyö, on varsin väljästi määritelty ja suhteellisen heikosti jäsennetty, mikä vaikeuttaa alan opiskelijoiden ja toimijoiden yhteisymmärryksen ja viitekehysten rakentamista sekä toimialan kehitystyötä. Yksi epäselvistä käsitteistä on avointen ovien toiminta. Periaatteessa sillä tarkoitetaan toimintaa, jonne kaikki nuoret ovat tervetulleita (ks. esim. Kemppinen 1999, 41). Avoimilla ovilla voidaan kuitenkin tarkoittaa sekä nuorille tarjottua mahdollisuutta viettää aikaa vapaamuotoisesti heille varatussa tilassa että kerhotoimintaa, johon kaikki nuoret voivat osallistua.

Nykypäivänä käsitteet avoimet ovet tai avointen ovien kerhotoiminta kalskahtavat aika vanhan-aikaisilta nimityksiltä, jotka kuvaavat huonosti nuorisotiloilla tehtävää työtä. Esimerkiksi säännöllistä ja pitkäjänteistä kerhotoimintaa on lähinnä vain alakouluikäisille kävijöille. Yläkouluikäiset eivät jaksa samalla tavalla kiinnostua viikosta toiseen säännöllisestä kerhotoiminnasta, vaan he toivovat spontaanimpaa toimintaa. Tässä suhteessa suomalaisesta nuorisosta voidaan puhua MTV-sukupolvena, jonka mielenkiinto syttyy ja sammuu yhtä nopeasti kuin musiikkikanavan ohjelmat vaihtuvat. Nuoret haluavat toimia juuri silloin, kun ajatus jostakin toiminnasta syntyy. Nuorten kärsivällisyys ja kyky siirtää mielitekojensa täyttymistä tulevaisuuteen näyttäisi heikentyneen. Nuoret ovat leimallisesti preesens-sukupolvi, jolle nykyhetki on tulevaisuutta tärkeämpi. Mahdollisesti tämä on maailman sähköistymisen ja siitä seuranneen ”kutistumisen” sekä entistä epävarmemmalta tuntuvan tulevaisuuden yhteisvaikutusta, joka ilmenee nuorissa kärsimättömyytenä ja välittömien kokemusten arvostuksena. Elämänrytmin yleinen kiihtyminen näkyy myös aikuisten elämässä. Etenkin kaupungissa asuvat elävät entistä kiireisempää elämää. Kuitenkin nuorten kohdalla elämän hektisyys ja välittömien kokemusten tavoittelu on kaikkein selvimmin havaittavissa.

Jyväskylän seudun nuorisotyön kentällä puhutaankin huomattavasti useammin tilatyöstä kuin avointen ovien toiminnasta. Käsitteellä nuorisotilatyö viitataan moderniin työotteeseen, jossa korostuu nuorisotyöntekijän rooli ammattikasvattajana ja nuoriso(tila)työn laajempi kasvatuksellinen aspekti. Tilatyössä on paljon avointen ovien toimintaa kuvaavia elementtejä. Molemmille on ominaista yhteiskasvatuksen³ merkityksen, vuorovaikutuksen ja läsnäolon sekä nuorten kuuntelemisen korostaminen. Sen sijaan tilatyön käsitteeseen sisältyy vahvasti ajatus nuorisotyöstä tavoitteellisena, professionaalisenä toimintana, johon ei kuulu avointen ovien toimintaan toisinaan liittyvä mielikuva nuorisotyöntekijästä, joka on passiivinen ovien aukkipitäjä tai omaan nurkkaan vetäytynyt vahtimestari. Tilatyöntekijä on aktiivista kasvatusyötä tekevä ammattilainen, joka kohtaa nuoren kokonaisvaltaisesti. Hän kannustaa nuorten osallisuutta ja tukee nuoren kasvua ja elämänhallintaa kasvattajan ja kasvatettavan välisellä dialogilla ja verkostoyhteistyöllä.

TILOJEN NUORET

Keitä ovat tiloilla käyvät nuoret?

Pääsääntöisesti tilojen käyttäjät voidaan jakaa kahteen ryhmään: ala- ja yläkouluikäisiin. Toiminnan painopiste ovat 5.–6.-luokkalaiset, joskin kuntien tiloilla on toimintaa yleensä 3.-luokkalaisista alkaen ja paikoin jopa nuoremmillekin alakoululaisille. Myös kävijöiden yläikärajan suhteen on kunta- ja tilakohtaista joustoa. Vaikka periaatteessa tarkoitus on, että nuoret siirtyisivät yläkoulun jälkeen nuorisotiloilta muihin harrastuksiin, ainakin osassa kuntia ja tiloja tiloille saa tulla aina 18-vuotiaaksi asti. Osalle yläikärajan ohi kasvaneista nuorisotilasta irtautuminen voi olla hankalaa. Tiloilla haluttaisiin roikkua vielä pidempään kuin mitä ikäraja sallii. Tilojen työntekijöille näiden nuorten, yleensä miesten, eteenpäin ohjaaminen on haasteellinen tehtävä. Tätä kysymystä on pohtinut Pia Santa hankkeen kokoomakirjan *Nuorten tilat* artikkelissaan *Hurmureita vai huijareita? Nuoret miehet nuorisotalolla*. Hankkeen opinnäytetyöntekijöistä Minna Hanhinen ja Essi Reuna (2006) ovat tarkastelleet työssään ”*No me pelattiin biljardia ja pingistä ja puhuttiin paskaa. Siinä ne tärkeimmät.*” Huhtasuon nuorisotila entisten kävijöiden silmin – miten he jäsentävät nuorisotilalla käyntiään nyt aikuisina yhden Jyväskylän kaupungin nuorisotilan entisten kävijöiden näkemyksiä nuorisotila-ajoistaan.

Yleensä nuorisotilojen kävijöistä suurin osa on poikia; näin oli myös tutkimusalueen kunnissa. Hankkeessa ei ole tutkittu, miksi nuorisotilat vetävät puoleensa enemmän poikia kuin tyttöjä, mutta ainakin yksi selitys saattaa olla se, että nuorisotiloilta löytyvä pelivalikoima ja pelaaminen⁴ kiinnostaa enemmän poikia kuin tyttöjä. Perinteisten biljardi- ja pöytätennispelien lisäksi nuorisotiloille on tullut tietotekniikan myötä paljon digitaalisia pelejä. Hankkeen kokoomakirjassa Marja Kankaanranta, Antti Kirjavainen, Tuula Nousiainen ja Milla Ukkonen (2006) pohtivat artikkelissaan *Digitaaliset pelit nuorten arkipäivässä – Tapaus VisioCafe* digitaalista pelaamista myös nuorten sukupuolen näkökulmasta. He ovat havainneet, että tytöt ja pojat ovat kiinnostuneita jossain määrin erilaisista peleistä, joskaan sukupuolesta ei voi suoraan päätellä, millaisista peleistä nuori pitää. Tyttöjä näyttäisi kuitenkin viehättävän eniten suunnittelu-, tasohyppely-, ongelmanratkaisu-, seikkailu- sekä oppimis- ja ajattelu- pelit ja poikia taistelu- ja toimintapelit, strategia-, rooli- ja urheilupelit sekä tyttöjenkin suosimat seikkailu- ja ongelmanratkaisupelit.

Kuten Kankaanranta ym. (2006) toteavat, pelaaminen on myös sosiaalinen tapahtuma. Ryhmässä tai ”yleisön” edessä pelaaminen on erilaista kuin yksin vaikkapa kotona pelaaminen. Ainakin joidenkin tutkimusalueen tilojen nuorten kodeista löytyvät samat pelit kuin tiloilta. Näin pelkkä peli ei useinkaan ole se syy, jonka vuoksi nuori tulee nuorisotilalle, vaan mahdollisuus pelata yhdessä. Tältä osin teknologian suoma mahdollisuus irtautua jostakin fyysisestä (peli)paikasta ei tunnu olevan nuorten kannalta tavoiteltava seikka. Sen sijaan kuitenkin verkkoyhteisöjen saavuttama suosio ja nuorisotyön leviäminen sellaisiin paikkoihin, kuten esimerkiksi *Habbo Hotel*, kertoo ainakin osan nuorista viihtyvän puhtaasti virtuaalisissa tiloissa.⁵

Tilojen kävijät ovat sosiaalisia nuoria, jotka haluavat viettää vapaa-aikaansa yhdessä muiden kanssa oleillen. Pelien lisäksi jokaisen nuorisotilan perinteinen vakiovaruste onkin kahvinkeitin. Kahvin keittäminen ja kahvinjuonti on ikään katsomatta yksi suomalaisen yhteiskunnan laajimmin levinneitä sosiaalisia konventioita⁶; siinä missä teenkeitto ja teen juominen kuuluvat brittiläiseen kulttuuriin, kahvihetket ovat suomalaista arkea. Se sopii oivallisesti myös nuorisotilalle, ja siihen liittyy monia rituaaleja. Erään tutkimuskunnan tilan työntekijät kertoivat kahvinkeittorituaaleista seuraavasti: Työn-

tekijä keittää ensimmäisen pannullisen kahvia heti tultuaan tilalle. Seuraavat pannulliset ovat sitten nuorten itsensä keittämiä. Kahvin keittää se, jonka tekee mieli kahvia. Tilan työntekijän kertoman mukaan ensimmäisten nuorten tullessa tilalle kahvipannullinen on yleensä jo valmistunut. Nuorten tavanomainen tervehdys tilalle tultaessa on kysymys, onko kahvia. Se, mitä kahvia tilalla keitetään, ei ole yhdentekevä asia. Nuorille on tärkeää, että se on hyvää. Nuorten kelpuuttamia kahvimerkkejä ovat Presidentti ja Juhlamokka; muuta merkkiä oleva kaupan tarjouskahvi ei kelpaa. Esimerkkinä siitä, miten tärkeä asia kahvi on, eräs työntekijä kertoo tarinan pojasta, jonka äiti oli tarjonnut pojalle muunmerkkistä kahvipakettia, joka ei kotona maistunut: poika ei huolinut pakettia, koska se ei ollut tilalla juotavaa merkkiä.

Tyttöjen ja poikien kahviin liittämät arvot eroavat hieman toisistaan. Toisin kuin pojat, tytöt pohivat enemmän kuluttamiseen liittyviä eettisiä seikkoja; he arvostavat reilun kaupan kahvia ja luomukahvia. Tässä suhteessa tilojen tytöt ovat poikia tiedostavampia kuluttajia. He ovat myös kiinnostuneita erikoisteelaaduista, ja erilaiset mauste- ja yrttiteet ovatkin tyttöjen suosikkeja. Myös teen on oltava mahdollisimman hyvälaatuista. Kahvimerkin tai teelajin valinta kertoo sekä nuorten makumieltymyksistä että heidän tavastaan tehdä tilasta heidän itsensä kaltainen omien valintojensa kautta. Vaikka näissä valinnoissa on kyse sinänsä pienestä asiasta, oikeus päättää siitä, mitä kahvia tai teetä tilalla juodaan, vahvistaa nuorten osallisuutta konkreettisella tavalla.

Kahvimerkki on tärkeä, mutta myös se, millaisesta mukista kahvi juodaan. Tämä on tilan työntekijöiden havaintojen mukaan tyypillistä pojille. Kahvinjuontiin ei kelpuuteta pientä kahvikuppia, vaan juoma-astian on oltava mahdollisimman iso muki. Tämä lienee jäännettä siitä, kun nuoret vielä itse maksoivat kahvista 20 senttiä kupilta tilan kahvikassaan: yhden kahvikaadon hinta oli sama kupin tai mukiin koosta riippumatta. Valitsemalla mahdollisimman ison mukiin sai parhaan vastineen rahalleen.⁷ Nykyisin nuoret eivät enää maksa itse kahvista, vaan kunta tarjoaa nuorisotilan kahvit, jotka työntekijät käyvät ostamassa kunnan tiliin. Kahvia ostettaessa noudatetaan nuorten merkkitoiveita. Aikaisemmin nuoret kävivät itse ostamassa kahvikassan rahoilla kahvia ja maitoa. Kahvikassasysteemistä luovuttiin, koska nykyinen lainsäädäntö teki hyvin hankalaksi rahankeräämisen ja kahvikassan pitämisen kunnan tiloilla.

Aikaisemmin, kun nuoret maksoivat itse kahvista, kahvin ostamiseen liittyi kiintoisia sosiaalisia kuvioita. Ensinnäkin oli merkityksellistä se, kenelle työntekijöistä nuori kävi maksamassa kahvinsa. Kahvin maksaminen oli nuorelle sosiaalisesti helppo tapa ottaa kontaktia johonkin tiettyyn työntekijään, jonka kanssa hän halusi esimerkiksi keskustella. Etenkin sellaiselle nuorelle, joka vaikkapa ujos-teli mennä suoraan juttelemaan jonkun työntekijän kanssa, kahvimaksu oli hyvä tekosyy päästä puheisiin. Toiseksi maksullinen kahvi oli työntekijälle keino palkita esimerkiksi koulutehtävissä tai tupakkalakossa hyviin saavutuksiin venynyt nuori maksamalla kahvikupillinen nuoren puolesta. Tämä pieni tunnustus ja huomionosoitus oli nuorille mieluisa kokemus.

Vaikka kahvimaksu onkin jo historiaa, jatkuu kahviijuontiperinne vahvana nuorisotiloilla. Samoin erilaisten kasvatus- ja ohjauskeskusteluiden perinne. Työntekijät ja nuoret myös keittävät yhä yleensä itse kahvinsa ja saattavat joskus jopa leipoa kahvipullaakin. Tosin tiloilla, joiden yhteydessä on laitoskeittiö, nuoret eivät terveyssäädösten vuoksi enää saa käyttää sitä. Kaikesta huolimatta kahvi kuuluu oleellisesti suomalaiseen nuorisotilaan, ja olisi vaikea kuvitella täysin kahvitonta nuorisotilaa. (H260106.)

Tutkimusalueen tiloilla käyvät nuoret ovat ”tavallisia nuoria”. Haastatteluaineistosta käy selvästi ilmi, että tilat on tarkoitettu kaikille kyseisiin ikäryhmiin kuuluville nuorille. Nuorisotilat eivät missään tapauksessa ole ongelmanuorille suunniteltu palvelu. Kävijöiden joukossa saattaa tosin olla myös sellaisia nuoria, joilla on erityisen tuen tarvetta. Näitä nuoria varten tiloilla on omat erityisryhmänsä.

Suomalaisnuorten lisäksi tiloilla käy myös maahanmuuttajataustaisia nuoria. Tiina Toura on tehnyt tässä hankkeessa AMK-opinnäytteen nuorisotilatoiminnan tarjoamasta tuesta maahanmuuttajien identiteetille. Touran (2005) havaintojen mukaan hänen tapaamansa maahanmuuttajapojat arvostivat nuorisotilalla hyvää ilmapiiriä ja siellä olevia pelejä. Tässä suhteessa heidän nuorisotilalla käymistään motivoivat samat seikat kuin muidenkin nuorten. Siitä huolimatta, että maahanmuuttajanuoret viihtyi-

vät tilalla, Toura näkee tilatoiminnassa myös puutteita. Monikulttuurisuus ei näkynyt mitenkään erityisemmin tilojen toimintaperiaatteissa, vaan sen hyödyntäminen oli työntekijäkohtaista. Maahanmuuttajanuorten on työlästä saavuttaa jäsenyyksiä muissa yhteisöissä kuin omassa etnisessä viiteryhmässään, ja siksi nuorisotilan aikuinen työntekijä on tärkeä roolimalli eri kulttuurien kanssa toimimisesta ja suvaitsevaisuudesta yleensä. (Toura 2005.)

Toura näkee myös tärkeäksi maahanmuuttajanuorten perheiden tukemisen. Tutkimuskuntien nuorisotyön kentältä on kuulunut hänen näkemystään tukevia kommentteja. *Tilaa nuorille* -hankkeen yhteydessä laadittuja nuorisotilojen perusasiakaskyselylomakkeita työstettäessä nousi esiin tarve laatia jatkossa myös nuorten vanhemmille suunnattu lomake, josta maahanmuuttajanuorten vanhemmille olisi mahdollisuuksien mukaan tehtävä perheen äidinkielelle käännetty lomake. Tällainen lomakekontakti nuorten perheisiin toisi arvokasta tietoa kunnallisen nuorisotyön onnistumisista ja parannustarpeista. Lomaketta voitaisiin mahdollisesti hyödyntää laajemminkin alueen kuntien maahanmuuttajaperheiden palveluiden suunnittelussa ja tuottamisessa.

Nuori – asiakas – kuntalainen

Pohdittaessa miten eri tutkimuskuntien hallinnossa suhtaudutaan nuoriin, haastatteluaineistosta näkyi kuntien nuorisotoimien käsitteellisen jäsenyyksen ohuus. Kysymys, puhutaanko kunnan hallinnossa nuorista asiakkaina tai kuntalaisina vai jonakin muuna, herätti haastateltavissa ensireaktion lähinnä hämmennystä. Asiaa ei ollut juuri mietitty. Yleisesti ottaen haastateltavat kertoivat, että nuorista puhutaan nuorina. Joutuessaan pohtimaan käsitettä asiakas suurin osa haastateltavista määritteli sen positiiviseksi käsitteeksi hyvän hallinnon periaatteiden ja kuntalaisten oikeuksien kautta: kuntalainen on hallinnon näkökulmasta asiakas, jolla on oikeus saada kunnalta tiettyjä palveluita. Tässä roolissa kuntalainen ei ole pelkkä kunnan päätösten ja toimenpiteiden kohde, vaan hänellä on oikeutensa ja vaikutusmahdollisuutensa. Tästä näkökulmasta sanan asiakas käyttöä haastateltavat eivät kokeneet mitenkään ongelmalliseksi. Oleellisinta tässä pohdinnassa onkin se, että ainakaan kuntalainen tai hyvän hallinnon periaatteiden näkökulmasta käsite asiakas ei ole mitenkään aliarvioiva eikä siihen sisälly mitään negatiivista konnotaatiota, päinvastoin se on arvokas ja kunnioittava käsite. Kaikki haastateltavat eivät kuitenkaan määritelleet käsitettä asiakas näin myönteisesti, vaan eräs pohti sanan liittyvän sosiaalitoimen alaan ja koki sen siksi kielteiseksi. Sen sijaan käsite kuntalainen oli hänestikin hyvä ja myönteinen termi, jota hän toivoi käytettävän nuorista.

Kun mietitään käsitteiden asiakas ja kuntalainen keskinäistä hierarkiaa, kuntalainen on asiakasta laajempi yläkäsite. On kuitenkin syytä muistaa, että kuntalainen ei ole kuntalaissa käytetty termi, vaan siinä puhutaan kunnan jäsenistä ja kunnan asukkaista. Näistä kahdesta kunnan jäsen on laajempi käsite kuin kunnan asukas (vrt. Harjula & Prättälä 2004, 141, 255–256). Käytännössä kuitenkin kuntalainen on arkikielessä kaikille tutuin termi, jolla tarkoitetaan kunnan asukasta. Kunnassa asuva nuori on ilman muuta kuntalainen, ja kuntalaisena hän on muiden kuntalaisten tavoin myös asiakas, jolla on oikeus saada kunnan palveluita tai osallistua kunnan toimintaan esimerkiksi tekemällä kunnallisaloite.

Kuntalaisia on kuitenkin eri-ikäisiä, ja osa heistä ei ikänsä puolesta ole oikeutettu nuorille tarkoitettuihin palveluihin, kuten esimerkiksi nuorisotiloilla oleskeluun. Tässä suhteessa käsite asiakas olisi ehkä kuitenkin kuntalaista parempi vaihtoehto, joskin myös asiakas on viittausalaltaan varsin laaja käsite, jolla voidaan tarkoittaa hyvin monenlaisiin ryhmiin kuuluvia ihmisiä. Osuvin nimitys nuorisotilojen nuorille on lopulta varmaankin kävijä. Näin joukosta rajautuvat pois ne kuntalaiset, jotka eivät ikänsä puolesta voi osallistua tilojen toimintaan ja ne nuoret, jotka eivät syystä tai toisesta käytä tätä kunnan heille tarjoamaa palvelua. Tämä tarkastelunäkökulma on kuitenkin varsin tilalähtöinen ja rajaa joukosta pois ne nuoret, jotka eivät tilalla käy, koska nuorisotyö on paljon muutakin kuin tilatyötä.

Hyvät pahat tilojen nuoret

Nuorisotilojen nuoret ovat tavallisia nuoria. Jostain syystä kuitenkin nuorisotiloihin ja niillä käyviin nuoriin kohdistuu toisinaan ennakkoluuloja. Kuntalaiset pitävät usein molempia alueen häiriötekijänä. Tämä ennakkoluuloisuus tuli vahvasti esiin haastatteluaineistossa. Haastateltavat itse suhtautuivat kaikki myönteisesti nuoriin, ja heidän positionsa oli kuntalaisten moitteiden ja nuorten välissä. Eräs haastateltavista totesikin:

Kyllä tietysti nuoret on aina olleet pikkusen eri toimijoiden suurennuslasin alla ja tapahtu sitten mitä tahansa, suomalainenhan ei tietysti mistään hyvästä kerro koskaan vaan jos jotain negatiivista tapahtuu niin sitten etsitään syyllinen, ja yleensä se oli aina niin, että se löydettiin kyllä sitten nuorista ja nuorisotiloista, ja me nuorisotyöntekijät oltiin aina niin kun ensimmäisenä tulessa, että mitä me olemme taas tehneet, että kyllä sellainen syntipukkiteoria tietysti toimi oli ne missä tahansa. (—) Puolustuskannalla sai monta kertaa olla, ja silloinkin kun sitten syyllinen johonkin tekoon olikin ihan jossain muualla, niin kyllä se ensin oli lähetty etsimään nuorista ja nuorisotyöstä. (H310805.)

Kuten edellisestä lainauksesta käy ilmi, ennakkoluulopuheelle oli tyypillistä, että se oli nuorisotoimelle tullutta palautetta, jossa nuoria arvioitiin negatiivisesti ja syy nuorten (oletetusta) ei-toivotusta toiminnasta siirrettiin nuorisotoimen henkilöstölle. Haastatteluaineisto tukee käsitystä, jonka mukaan nuoret koetaan usein uhaksi heidän käyttäytymisensä vuoksi. Nuorten käyttäytymisen ajatellaan aiheuttavan erilaisia sosiaalisia ongelmia ja tulevan yhteiskunnalle ja veronmaksajille kalliiksi. (Vrt. esim. Young 1999, 33.) Kuten haasteltavan kertomuksesta ilmenee, tämä ajatuskulku saattoi pohjautua pelkkiin oletamuksiin tai ennakoasenteisiin siitä, millaisia nuoret ja nuorisotyö ovat. Edellisen haastateltavan kokemus ei ole yksittäinen tai paikallinen kokemus. Tällaisen negatiivisen mielikuvan, kuten asenteiden yleensäkin, kumoaminen tai muuttaminen on hyvin vaikeaa; siksi varmaan puhe nuorista ja nuorisotyöstä kaikenlaisten kaupunkikuvaa mustaavien ongelmien aiheuttajina elää edelleen. Myös Jukka Vehviläinen (2002, 99) on havainnut, että nuorisotyöntekijät saavat usein oman osansa nuorisotilojen negatiivisesta maineesta. Heidät saatetaan myös samastaa ulkoiselta olemukseltaan ja toiminnaltaan yhtä epäilyttäväksi ja ”epäsosiaalisiksi” kuin millaisiksi nuorisotyön kohteena olevat nuoret mielletään. Toinen syy, miksi nuorisotyöntekijöitä kritisoidaan, saattaa olla se, että heidät mielletään huonosti käyttäytyviksi leimattujen nuorten liittolaisiksi ja yliymmärtäviksi. (Vrt. myös Cederlöf 2004, 175–177.) Tässä roolissa heidän katsotaan toimivan muita kuntalaisia vastaan, ja siksi työntekijöihin saatetaan kohdistua samanlaisia ennakkoluuloja kuin nuoriin.

Aineistosta nouseva ennakkoluulopuhe voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäkin haastatelluissa tehtiin ero lasten ja nuorten välille:

[S]emmonen juttu, (—) kun sä oot lapsi niin, lapsi pitää olla siinä lähellä, ja se on sallittua ja muuta mutta, että siihen nuoruuteen kuuluu joku semmonen tietty kapinallisuus, joka näkyy ja kuuluu, niin sitten on hirveen vaikeaa usein ympäristön hoksata sitä, että ”hei, ne on ihan ne samat lapset ja nuoret, jotka tässä on pyöriny aikaisemminkin, että nyt ne on siinä vähä hankalammassa iässä”. (—) ja kun ne kasvaa isommaksi niin, sitten [ne] on niin ihania isä ja äitiä, jotka työntelee omia lapsia, mutta se on kummallinen [se] nuoruus. Se on niin kummallinen. (H160505.)

Vaikka ne samat nuoret kävivät kirjastossa, ja mahdollisesti tietysti no, koululaisten iltapäivähoidossa tietysti kävi, sitten oli varhaisnuoriso. Mutta ne varhaisnuoret ei yleensä niin kun ne ei ollut [syyllisiä ongelmiiin], ne oli niin kun hyviä (nauraa). (H310805.)

Lainauksissa haastateltavat reflektoivat sitä, miten eri tavalla kuntalaiset suhtautuvat lapsiin ja nuoriin. Nuoruus määrittyy ympäristön kannalta joksikin uhkaavaksi, ehkä pelottavaksikin asiaksi, johon on otettava etäisyyttä. Nuoruus on jotain lapsuudesta ja aikuisuudesta selvästi poikkeavaa, jota ei osata käsitellä. Omaa epävarmuutta peitellään haluamalla siirtää nuoret pois omasta läheisyydestä. ”Vika” ei siis ole nuorissa vaan aikuisten neuvottomuudessa sen suhteen, miten naapuruston nuoret pitäisi kohdata. Helpoin tapa päästä neuvottomuudesta on siirtää sen aiheuttaja pois näköpiiristä. Kertojen

kuvaamaa ilmiötä voidaan jäsentää esimerkiksi Erving Goffmanin (1971) taka-alueen käsitettä soveltaen. Taka-alue määrittyy tässä paikaksi, johon muuta väestöä häiritsevät nuoret pyritään ohjaamaan, jotta he eivät riko etualueen vuorovaikutussuhteita määrääviä käyttäytymissääntöjä ja siten aiheuta muissa etualueen käyttäjissä vaivaantuneisuutta tai levottomuutta.

Aikuisten suhdetta nuoriin voidaan jäsentää myös esimerkiksi Timo Kopomaan (1997, 108, 127–130) toria kaupunkitilana analysoivasta työstä tutuilla ei-toivotun käyttäjäryhmän toimintaa alueen muiden käyttäjien kokemuksia jäsentävillä käsitteillä harmi, huoli, häiriö ja haitta. Osa näistä epämieluisista kokemuksista on hetkellisiä, kuten harmi ja häiriö, ja osa jatkuvia kokemuksia, kuten huoli ja haitta. Näistä kokemuksista harmi ja huoli ovat paljolti henkilökohtaisia ja yksilöllisiä tuntemuksia, kun taas häiriö ja haitta ovat selvemmin esitettäviä epäkohtia. Esimerkiksi edellisessä kertomuksessa nuorten kielteiseksi ominaisuudeksi jäsenyvä kapinallisuus voi olla puhtaasti subjektiivinen kokemus, johon ei liity objektiivisesti mitattavaa häiriötä tai haittaa, joita voisivat olla esimerkiksi nuorten maa-laama luvaton graffiti tai rikkoma ikkuna.

Toinen aineistosta nouseva merkittävä teema on naapuruston ja kuntalaisten vastustus nuorisotilahankkeita kohtaan. Tämä on osin variaatiota edellisestä teemasta, jossa tehdään eroa lasten ja nuorten välillä. Kuten yksi haastateltavista edellä totesi, lapset haluttiin pitää ”lähellä”. Nuorten ja nuorisotilojen sijoittaminen omaan läheisyyteen on sen sijaan herättänyt vastustusta. Nuorisotilaa ei haluttu esimerkiksi asuintalojen läheisyyteen:

Etä siinä oli varmaan keskustelua silleen, että jos se nuorille, siihenkin suunniteltiin nuorisotilaa, että se ei nyt sovi nuorten paikaksi, kun siinä ylhäällä on ne rivitalot. (H310805.)

Seuraava lainaus on kiintoisa variaatio vastustuksesta asuinrakennusten läheisyyteen suunniteltua nuorisotilaa kohtaan:

No tuleehan palautetta lähinnä siitä, että ei kauheen hanakasti haluta sitä nuorisotilaa siihen oman talon alakertaan tai että kyllähän esimerkiksi tässä talossa on koettu tää, että kun viereen rakennetaan niin sitten me ollaankin se uhka, jotka ollaan tässä kuitenkin alun pitäen oltu keskellä puistoa hyvällä [paikalla] mietittynä juuri niin, että ei häiritä ihan lähitaloja ja muuta, ja sitte tavallaan se paine kasvaa, että me joudutaan se oma toimintamme sopeuttamaan siihen ympärille rakennettuun, pakko huomioida tiettyjä asioista, mutta että se on toisaalta tätä kaupunkimaista rakentamista, ja onhan se mahdollista toimintaakin muuttaa. (H160505.)

Kertomuksen tekee kiinnostavaksi ensinnäkin se, että haastateltava kertoo tilaa suunniteltaessa otetun huomioon sen, että tila tulee sellaiseen paikkaan, jossa ”ei häiritä ihan lähitaloja”. Kertomus osoittaa, miten suuri vaikutus asuinrakennuksilla oli nuorisotilan rakennuspaikan valintaan. Sama ajatus käy ilmi myös edellisestä haastattelusitaatista, jossa todetaan, että tarjolla oleva tila ei ollut sovelias nuorisotilaksi rivitalojen läheisyyden vuoksi. Ajatus siitä, että asuinrakennusten läheisyydessä oleva nuorisotila aiheuttaa häiriötä asukkaille ei siis ollut juurtunut pelkästään asukkaiden mieliin, vaan se oli yksi pohdittava seikka myös kunnan viranomaisten sijoituspäätöksessä. Jälkimmäisessä esimerkissä – toisin kuin yleensä naapurikysymystä pohdittaessa – nuorisotila on ollut olemassa jo ennen tilan häiritseväksi kokevien asukkaiden asuinrakennuksia. Periaatteessahan voisi olettaa, että koska nuorison käytössä oleva talo on rakennettu aikaisemmin kuin asuinrakennukset, asukkaiden pitäisi hyväksyä tilanne ja sopeutua heitä ennen tulleiden nuorten toimintaan. Kuitenkin sopeutuja onkin nuorisotoimi, joka joutuu ”toimintamme sopeuttamaan siihen ympärille rakennettuun”. Haastateltava kuittaa asian ”kaupunkimaiseen rakentamiseen” kuuluvana seikkana. Näin nuorisotoimen sopeuttaminen ”ympäriille rakennettuun” tulkitaan kertomuksessa normaaliksi kaupunkirakentamisen pelisäännöksi eikä joksikin nuoriin liittyväksi erityisvaatimukseksi. Lopuksi hän toteaa vielä, että ”onhan se mahdollista toimintaakin muuttaa”. Nuorisotoimi määrittyy (tässä kertomuksessa) tila-asioissa sovittelevaksi ja muut huomioon ottavaksi toimijaksi. Aineistossa nuorisotoimi esiintyy toisaalta hallinnonalana, jonka arkipäivään kuuluu kuntalaisten palaute ja jossa myös ennakoitaan kuntalaisten kannanottaja tilasijoituspäätöksiin. Toisaalta läpi aineiston kulkeva nuorisotilojen sijoituspäätöksiin liittyvä teema

on sopeutuminen kunnan taloudellisiin realiteetteihin ja nuorisotilojen sijoittaminen muusta käytöstä vapautuneisiin kiinteistöihin etenkin sen jälkeen, kun uusien tilojen rakentamiseen ei ollut enää mahdollista saada valtionosuuksia. Haastatteluaineistosta piirtyy kuva taloudellisten realiteettien ja ympäristön paineen kaventamasta toiminta-alueesta, jossa nuorisotoimi tasapainoilee.

Kuten edellä todettiin, nuoret ja nuorisotyö leimattiin usein automaattisesti syyllisiksi ongelmata-pauksissa. Ennakkosennetta molempia kohtaan ylläpitävät ne tapaukset, joissa nuoret kiistatta toimivat väärin. Aineistosta löytyy ainoastaan yksi tällainen kertomus, jossa asuinalueelle sijoitetun (omakotitalo)alueen asukkaiden vastustamasta nuorisotilasta aiheutui merkittäviä konkreettisia ongelmia:

Jossakin asukkaat vastusti sitä [nuorisotilaa] voimakkaasti. Meillähän, se oli semmonen pitkä taistelu tuolla X:n nuorisotalolla, joka oli vanha kiinteistö ja jota ei enää ole ja, mä jouduin silloin kanssa niitä asioita hoitamaan. Uhkasakkojen uhalla sieltä piti lopettaa milloin mitäkin, ja siinä ehkä ongelmana oli nimenomaan se, että siinä lähellä oli kaupungin vuokrataloja, joissa oli myös aika paljon sosiaalisia ongelmiakin, ja sieltä tuli niitä nuoria sinne omakotitalon puolelle kadun yli ja asukkaat reagoi siihen kielteisesti. Että (hymähtää) siis on todella huvittavia tilanteita (nauraa) tähän liittyy näin, että kun tavallaan ehkä jos ei ollut kirjoitettuja tavoitteita mutta mä luulen, että kaikki nuorisotyöntekijät näkivät kuitenkin, että niin kun nuorten puolesta ja nuorten etuja, että nuorten etujen puolustajia oltiin, että semmoisten ratkaisujen eteenpäin vieminen oli epäeettistä missä siinä nuorisotyöntekijyyttä käytetään jollain tavalla niin kun vaan nuorten järjestykseen pistämiseksi taikka jonkun hyödyn saamiseksi. (H260505.)

(– –) se oli se tilanne jo kärjistynyt siellä, mutta nuorisotalon nuoret ampuivat yhden omakotitalon ikkunasta läpi tietäen että, no se sattui vielä olemaan kansanedustajan isä, joka asu siellä, ja että tavallaan sitten kun siitä syntyi tällainen kärjistetty tilanne niin se vielä provosoitu mutta kyllähän ne aika rajattomia nuoria myös oli. (H260505.)

Tässä esimerkissä kertoja arvelee asukkaiden vastustuksen nuorisotilaa kohtaan kiteytyneen kaupungin vuokrataloihin, ”joissa oli myös paljon sosiaalisia ongelmia” ja talojen nuoriin, jotka kulkivat yksityisalueen läpi. Kertomuksessa esitetyn tulkinnan valossa asukkaiden vastustus ei siis kohdistukaan nuoriin yleensä, vaan nuorisotalon kävijät tulkitaan sosiaalisesti ongelmallisiksi ”vuokratalonnuoriksi”. Kertomuksesta välittyvä asukkaiden näkemys nuorisotalon nuorista poikkeaa melkoisesti aineistossa esiintyneistä virkamiesten omista nuorisotalon nuorten määritelmistä, joissa nuoret kuvataan ”tavallisiksi nuoriksi” ja painotetaan, että he eivät missään nimessä ole pääsääntöisesti ongelmanuoria, joskin myös haasteelliset nuoret ovat tervetulleita tiloille. Haastateltava ottaakin kiintoisasti kantaa myös nuorisotyöntekijän rooliin rajaten ”nuorten järjestykseen pistämisen” nuorisotyöntekijän prioriteettien ulkopuolelle ja määrittelee nuorisotyön nuorten etujen ajamiseksi. Nuoria kohtaan tuntemastaan ymmärryksestä huolimatta haastateltava tekee kuitenkin eroa kertomuksen nuoriin toteamalla heidän olleen ”aika rajattomia nuoria”. He eivät esiinny kertomuksessa aikuisten ennakkoluulojen uhreina. Haastateltava jatkaa kuitenkin kertomustaan pohtimalla, miten itse olisi alueen asukkaana suhtautunut nuoriin:

[V]armaan olisi voinut syntyä semmosia tilanteitakin, että itse olisin suuttunut, mutta jotenkin musta tuntuisi, että ehkä mä olisin vähän suuremmin käynyt ilmaisemassa sen. (H260505.)

Kertomuksen lopusta kuultaa läpi ajatus, jonka mukaan tilanteen tulehtumiseen vaikutti sekä nuorten että asukkaiden reagoititapa. Kertoja päätyy näin välittämään kantaa, jossa kumpikaan konfliktin osapuolista ei ole täysin viaton.

Edellä esitellyistä Kopomaan käyttämistä ”ei-toivottuun porukointiin” liittyvistä käsitteistä kertomukseen soveltuvat objektiivisesti todennettavat käsitteet haitta ja häiriö. Näistä haitta kuvaa (omakoti)asukkaiden kokemusta nuorisotilasta huonona yleisesti havaittavana jatkuvana asiantilana, eli nuorisotalon olemassaoloa. Häiriö puolestaan kuvaa käsitteenä ikkunoiden ampumisesta aiheutu- vaa tilapäistä epäjärjestyä.

Haastateltavien kertomuksissa nuorisotilojen sijoittamista vastustettiin asuinrakennusten läheisyyden lisäksi myös kaupungin tai kunnan keskustan ja liikekeskusten yhteyteen:

No, ne nää liikekeskukset nyt oli tietysti sellaisia, että sielläkin tietysti joskus kauppiaat oli sitä mieltä, että nyt ne nuorisotilat oli pahassa paikassa (—). Tietysti joskus se nuorten oleskelu siellä, esimerkiksi nyt tuli vaan mieleen X:n tiloissa, jonkun verran joskus tuli aikuisilta palautetta, että vanhukset pelkää mennä kauppaan. Eli nuorethan on ollut myös aina, niinku ne on laumassa, niin nehän on ollut aikuisten [mielestä] myös tällainen pelottava jo olemassaolollansa. Vaikka ei siellä ketään mummoja koskaan potkittu (nauraa). (H310805.)

[S]iinä oli ehkä oikeestaan ne pääpointit siinä keskustelussa, että, no se Alko, tietenkään sitä ei nähty hyvänä, että se on siinä, ja sitten ylipäätään se, että se olisi aivan keskustassa tää nuorisotila, että se koettiin sitten ehkä jotenkin huonona siinä mielin, että pelättiin, että nuoret sitten koko ajan ovat tupakilla siinä ja räkivät ja huutelevat. (H181015.)

Ensimmäisessä lainauksessa kuvattu vanhusten pelko määrittäyty Kopomaan käyttämässä luokituk- sessa huoleksi. Huoli on käsite, joka kuvaa jostakin käytännöstä seuraavaa jatkuvaa levottomuutta. Vastaavasti toisessa lainauksessa esille tullut epäily siitä, että nuoret tupakoisivat, syljeskelsivät ja huutelisivat keskustassa, vastaa muiden käyttäjäryhmien kokemuksena jostakin teosta syntyvää het- kellisen mielipahan kokemusta, jota kutsutaan harmiksi.

Aineistosta kuitenkin ilmenee, että asukkaiden, kuntalaisten ja liikekeskusten yrittäjien uhkaku- vat nuorisotilan vaikutuksista ympäristöön olivat usein aiheettomia:

[S]iitä ehkä ensin ei kyläläiset tykännyt, että jotenkin semmonen kumma kuva nuorisosta, että ne metelöi ja on semmosii ja tällösi, mutta niinku talon kanssa ei, ja ne jotka siellä käy, niin siinä ei ole ollut mitään ongelmaa. (H210605.)

Tilojen sijoituskysymyksiin liittyvässä aineiston osassa esiin nousivat siis huomattavasti enemmän olettamuksiin ja ennakkokäsityksiin perustuvat syyt, joilla vastustettiin tilojen sijoittamista tietyille pai- koille kuin konkreettiset, kielteiseksi koetut tapahtumat. Nuorisotilojen kohdalla, kuten monesti muu- toinkin, yleiseen mielipiteeseen vaikuttavat ennakkoasenteet. Luonnollisesti negatiiviset kokemukset tai tieto konkreettisista ongelmista vahvistavat kielteisiä ennakkoasenteita. Yksikin ikävä kokemus nuorisotiloista tai nuorista saattaa helposti muokata mielipiteitä kielteiseksi kaikkia nuorisotiloja ja niiden käyttäjiä kohtaan. Aineistosta piiryy yllättävänkin selvästi kuva nuorisotoimesta kuntalaisten ja nuorten välissä operoivana sovittelavana toimijana.

Kolmas aineistosta nouseva merkittävä teema on nuorisotoimen asema kuntalaisten tai kunnan muiden toimialojen ja nuorten välissä, joka tuli osin esiin jo tämän luvun ensimmäisessä lainauksessa. Haastatteluaineiston valossa kunnan sisäisessä hallinnossa erityisen haasteellisena nousi esiin yhteis- työ kirjaston kanssa:

[M]uistelen sitä keskustelua niin, (—) kun joka asiassa kuuluu niin kielteiset asiat mutta että jotenkin, että yhteinen lukusali oli ensiksi semmosena kokoontumistilana mutta nuorten äänet, puhe, kaikki muu johti siihen, että siihenhän rakennettiin seinä, kun ei se kirjaston hiljaisuus taas oikein sopinut nuorisotalolle. Että siinä varmaan kahden ammat- tikulttuurin erilaisuuskin törmäsi yhteen. (—) [j]otenkin kuvaava esimerkki on, musta tuntuu, että mä oon kuullut sen kahdestakin paikasta missä ne [nuorisotila ja kirjasto] on ollut yhdessä, että kun nuori lättää voileivän kahden kirjan väliin, niin kirjastonhoitaja ei sano hänelle mitään vaan takin liepeet lepattaen juoksee nuorisotyöntekijöiden luokse ja nuorisotyöntekijöiden pitää tulla hoitamaan se asia, koska tällösten vähän uhmaavasti ja ongelmallisesti käyttäytyvien nuorten kohtaaminen, ainakin semmonen tunne syntyy, että se koettiin vaikeana siellä kirjaston puolella. (H260505.)

[N]uoret kävi kirjastossa näillä nettikoneilla ja aiheuttivat siellä sitten pahennusta, ja kirjaston henkilökunta oli aivan... ne ei oikein tiennyt, miten ne olisi suhtautunut ja kirjastotoimenjohtaja soitti esimerkiksi mulle, että voisinko mä lähettää jonkun nuorisotyöntekijän sinne valvomaan näitä nuoria, että se vähän kääntyi tällai, paisu ja paisu. (—) mä heitinkin tälle, että se on jokaisen tahon tehtävänä huolehtia itse niistä käyttäjistä ja säännöistä, että niitä noudatetaan. Ei mulla kerta kaikkiaan ole tällösiä niin sanottuja ylimääräisiä työntekijöitä ketä mä lähetän, ja toisekseen niin tämä ei kuulu meille. Että ihan samalla tavalla, jos siellä joku vanhus aiheuttaa pahennusta, niin soitatko sä sosiaalitoimenjohtajalle, että laittaa [jonkun sosiaalityöntekijän] valvomaan vanhuksia sinne. (H181005.)

Ensimmäisessä lainauksessa ongelmat johtuvat osittain tilan yhteiskäytöstä. Kertoja selittää ongelmia nuorisotyön ja kirjastotoimen erilaisella toimintakulttuurilla ja siitä seuranneilla vaikeuksilla. Kirjaston

näkökulmasta nuorisotyö ja nuorisotyöntekijät nähdään jonakin vieraana, toisena. Yhteinen tila ei kannusta ylittämään ammattirajoja, vaan kirjaston väki turvautuu sektorijakoon. Aikaisempi hallintolaki ei motivoinut hallintorajojen ylittämiseen, joten tällainen tiukasti omaan toiminta-alaan pitäytyminen on ymmärrettävää. Kertoja tulkitsee kirjastotoimelta puuttuneen valmiudet nuorten kohtaamiseen. Myös äänekkäät, voileipiä syövät nuoret jäsenyivät ”toiseksi”, jolle löytyy vain vaikein tilaa kirjastossa. Kuten edellä lapsuuden ja nuoruuden väliseen eroon liittyvää teemaa kuvaavassa esimerkissä, myös tässä nuorten äänekkäisyys ja näkyvyys, normeista tai tapakulttuurista poikkeava, jossain määrin arvaamaton käytös ovat syitä, joiden perusteella nuoret suljetaan ulkopuolelle. Nuorten arvaamattomuus ja kirjastoille ominainen systemaattinen järjestelmällisyys sekä sääntöjenmukaisuus sopivat huonosti yhteen.

Toisessa kirjastotoimen ja nuorisotyön yhteistoiminnan ongelmia kuvaavassa lainauksessa tulee vielä selvemmin esille kunnallisen toimijan sektorijattelu. Kertojan kuvaamassa tilanteessa korostuu kirjastotoimen voimattomuus nuorten asiakkaidensa kanssa. Nuoret luokittelevat erikoiseksi käyttäjäryhmäksi, jonka kanssa työskentelyyn kirjaston henkilökunnan ammattitaito ei näytä riittävän. Ratkaisua tilanteeseen ei haeta oman toimialan sisäisellä keskustelulla toimintatavoista, vaan ongelma pyritään siirtämään toiselle taholle. Periaatteessa tämäkin kertomus voidaan lukea Goffmanin (1971) etuja ja taka-alueen käsitteitä käyttäen: kirjasto on etualue, josta nuoret pyritään siirtämään taka-alueelle, joksi kirjastossa on identifioitu nuorisotoimi. Kertomuksessa kirjaston vastuunjakologiikka kiistetään analogisella vertauksella vanhuksiin kirjaston käyttäjinä. Kirjasto ei ole yhteiskäytössä oleva tila, ja siksi siellä työskentely ”ei kuulu” nuorisotyöntekijöille. Näin sektorijatteluun liitetty vastuu nuorista muuttuu kirjastotoimen argumentista, jolla vaaditaan nuorisotoimea puuttumaan tilanteeseen, nuorisotoimen vasta-argumentiksi, jolla puolustetaan toimialarajoja. Toinen haastateltava vetää kirjastoepiodin ja muun nuorisotoimeen tulleen palautteen aiheuttamia tuntemuksia yhteen seuraavasti:

[T]avallaan se yleinen keskustelu monesti oli aika negatiivinen, ja sitten paineet kohdistu nuorisotyöhön, jos jotakin ongelmia tuli niin sitten kysyttiin ensimmäisenä, että ”missäs nuorisotyöntekijät oli ja miksei nuorisotoimi tee mitään”, että [nuorisotoimi oli] vähä semmonen niinku palomiehen asemassa, että aina pitäisi sammuttaa tulta jostain päin. Mutta niin kauan kun mitään ongelmia ei tullut, niin kaikki oli tyytyväisiä (naurahtaa). (H141005.)

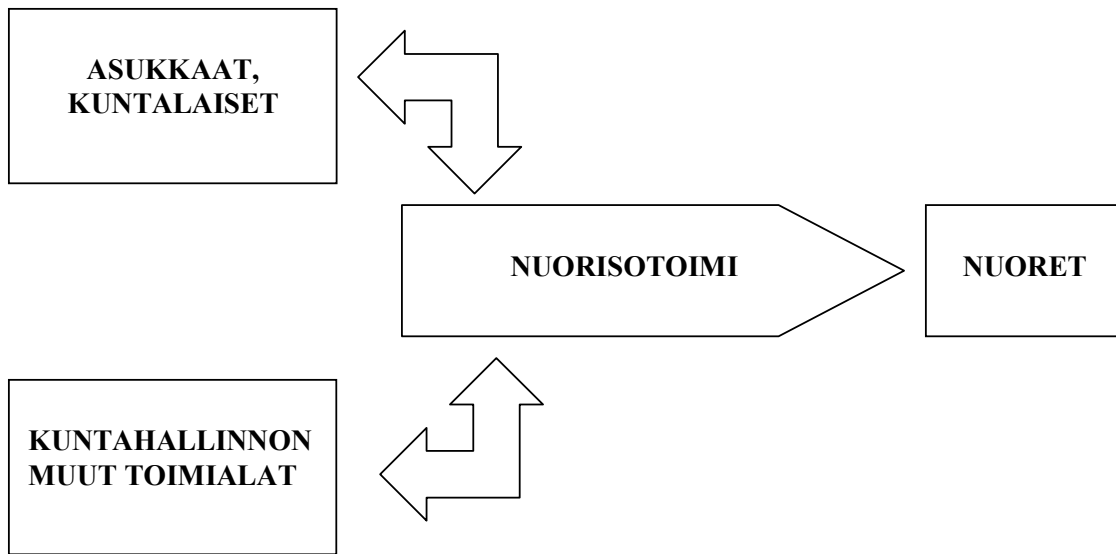
Myös seuraava esimerkki kertoo havainnollisesti nuorisotoimesta nuorten ja muiden viranomaisten välisenä puskurina sekä viranomaisten välisestä työnjakoajattelusta:

[E]simerkiksi yks maanantaiaamu, kun menin töihin, niin siellä oli poliisi, odotti mua ja sano, että hän haluaisi keskustella näistä teidän nuorista, että ”teillä on nyt semmoinen ongelma tässä, että se räjähtää kohta teille käsiin. Että me täällä viikonloppuna, kun partioimme niin täällä oli kuusikymmentä viiva sata nuorta tuossa tässä virastotalon ympärillä”. Tavallaan sekin käännettiin että tehkää jotain. Ja tultiin minulle sanomaan sitten. (H181005.)

Haastateltavan kertomuksessa välittyy eräänlainen voimattomuus ja jopa turhautuneisuus muiden hallintokuntien tai viranomaisten nuorisotoimen työhön esittämien toiveiden suhteen.

Aineistokohdissa, joissa käsitellään muiden kielteisiä nuorisoon tai nuorisotiloihin kohdistuvia arvioita, tulee selvästi esiin, että nuorisotoimi ei ole muusta kunnasta ja kuntalaisista etäällä, omana irrallisena unohdettuna saarekkeenaan, vaan välillä hyvinkin tarkan ja kriittisen seurannan alaisena, kuten haastateltavien kertomuksissa nuorisotoimille tulleesta palautteesta käy ilmi. Nuorisotoimen ”syntipukit”, ”palomiehet” ja ”nuorten etujen puolustajat” sijoittuvat näissä kertomuksissa toimintakentän keskiköön, nuorten ja kriittisesti nuoriin ja nuorisotyöhön suhtautuvien tahojen väliin eräänlaiseksi puskuriksi, jonka välityksellä käytiin keskustelua nuorten tiloista ja toiminnasta, kuten kuvio 1 havainnollistaa (ks. seuraava sivu).

Kertomukset, yhteydenotot ja kriittiset keskustelut ovat myönteinen asia mietittäessä hallinnon avoimuutta ja kuntalaisten sekä muiden viranomaisten vaikutusmahdollisuuksia. Toisaalta tällainen dialogi voi olla myönteinen kehitystä ja ymmärrystä eteenpäin vievä voima, mikäli sitä käydään hyvässä hengessä ja osapuolet ovat valmiita sovitteluun ristiriitaisia intressejään. Toisaalta se voi olla myös nuorisotoimen toimintamahdollisuuksia rajaava tekijä, joka voi vaikeuttaa alueellisten nuorisopalveluiden kehitystä ja tuottaa ahdistusta ristipaineissa työskenteleville.

Kuvio 1. Nuorisotoimen positio hallinnon, kuntalaisten ja nuorten välissä.

Nuorisotoimi ja poliittiset toimijat

Monet tutkimuskunnissa vuosien varrella toimineista nuorisojärjestöistä olivat sidoksissa poliittisiin puolueisiin. Yleensä poliittinen viiteryhmä löytyi puoluekentältä vasemmalta tai keskeltä, mutta joukossa oli myös oikeaan laitaan sitoutuneita järjestöjä. Vuoden 1973 nuorisotyölaissa nuorisotyö määriteltiin nuorten vapaan kansalaistoiminnan järjestämiseksi ja sen toimintaedellytysten luomiseksi ja tukemiseksi (Nieminen 2002, 160). Näin nuorisojärjestötoiminta määrittyi nuorten osallisuudeksi, jota kunnan tuli tukea. Ajankohta – 1960–70-lukujen taite – oli aktiivista liikkeen ja järjestöjen toiminta-aikaa. Tästä näkökulmasta onkin loogista, että nuoret ja heidän järjestönsä nähtiin aikaansaavina toimijoina, joille ei tarvinnut järjestää toimintaa, vaan jotka osasivat itse organisoida sen. Tähän emansipatoriseen näkemykseen soveltuva työnjako nuorten järjestöjen ja kunnan välillä olikin se, että nuoret järjestävät toimintansa itse ja kunta tukee heitä. Kuten edellä jo todettiin, kuntien oma toiminta alkoi vasta myöhemmin.

Nuorisojärjestöjen toimintamahdollisuuksien kannalta valtiosuudet ja avustukset olivat äärimmäisen tärkeitä. Kuntatasolla järjestöjen avustuksista päätettiin nuorisolautakunnassa. Järjestöjen poliittisuus toi oman lisävärinsä avustuspäätöksiin, kuten seuraavassa haastattelukatkelmassa kerrotaan:

Ja myös nuorisolautakunnassa oli edustettuina [poliittiset järjestöt], laki jo edellytti, että piti olla nuorisojärjestökokemusta. Että siinähan oli vähä semmonen ristiriita, että nuorisolautakunta jako tilavaroja ja jako avustuksia ja nää jääviysongelmathan oli aika suuria alussa myöskin, koska nämä samat ihmiset olivat sitten niitten yhdistysten hallituksissa ennen kuin sitten ne järjestelyt tehtiin. Että kyllä jotenkin tuntui, että silloin se logiikka toimi niin, että ajateltiin, että ne on nämä poliittiset nuorisojärjestöt, jotka ovat ajaneet tämän lain läpi eduskunnassa ja ne myös näitten järjestöjen taustajärjestöt, jotka huolehtii, että kunnan talousarviossa nämä rahat säilyvät, ja sitten he katso, että heillä on myöskin etuoikeus siihen, että se toiminta oli aika pitkälle nimenomaan sitä, että oli lainaväliavarasto yhdistysten käyttöön, oli nää tilat, jotka annettiin nuorisotoimintaan korvauksetta, myönnettiin avustuksia vuosittain. Ja kyllä siinä, ei ihan pelkästään poliittisia nuorisojärjestöjä, esimerkiksi vapaaseurakunnan edustaja oli nuorisolautakunnassa kuitenkin (hymähtää) muistaakseni kristillisten edustajana myös siihen aikaan. (H260505.)

Joistakin muoto-opillisista ongelmista huolimatta järjestelmä toimi, ja sen toimintalogiikkaa pidettiin hyväksyttävänä. Kunnan tai kaupungin rooli nuorisotyössä oli selkeästi hallinnollinen fasilitaattori, joka jakoi järjestöille valtionosuuksina saadut rahat ja tuki niiden toimintaa antamalla käyttöön ilmaisia tiloja. Poliittisille järjestöille annetaan kertomuksessa hyvin aktiivinen edunvalvojan rooli. Ne huolehtivat valtionosuuksien saamisesta ja varmistivat, etteivät ne siirtyneet kunnan sisäisessä budjetissa nuorisotyöltä muille toimialoille ja että oma järjestö sai osuutensa avustuksista.

Kunnan nuorisotoimen viranhaltija oli esittelijänä avustustenjaossa. Siitä huolimatta, että järjestöjen katsottiin omalla toiminnallaan saaneen kunnille valtionosuudet, järjestöjen tukeminen ja avustustenjakoa ylipäätään ei ollut aina yksinkertaista:

Silloin kuuskymmenen luvun lopulla (– –) kyllä siellä kaikki pääpuolueet on edustettuina ja tietysti se politiikka ja niiden nuorisojärjestöjen valta ja vaikuttaminen näky nuorisotyölautakunnassa, sitten nuorisolautakunnassa, koska heidän edustajansahan olivat päätöksiä tekemässä. Se tietysti tarkoitti sitten avustusten jaossa määrätynlaisia ristiriitoja, joita tietysti on käsiteltykin hyvin monessa yhteydessä eli, että he olivat osittain nää lautakunnat, jäsenet edunvalvojia, ja se asetti joskus avustusten jakotilanteessa asian esittelijän (– –) erittäin vaikeeseen tilanteeseen, kun selkeesti näki ja yhdessä kunnassa toimiessa kentän tunki ja tiesi ihmiset ja niiden missä ne toimi ja niin pois päin, todellisuudessa ties, että toimintaa ei hurjasti ole mutta avustusten haku- ja jakotilanteessa sitä toimintaa oli puheissa erittäin runsaasti ja sitten kun piti pystyä tekemään oikeudenmukainen avustustenjakoesitys, niin siinä mä olin joskus aika kovilla, ja kun mun periaate on ollut aina tämmönen oikeudenmukaisuus ja tasavertaisuus, niin kyllä joskus kävin näitten poliitikkojen kanssa melko tiukoilla niin kun ääriajoilla, siinä että mihin saakka, että mä kokeilin niin kun omia rajojani, mihin saakka mä uskallan olla sitä päättäjäkuntaa vastaan eli tuoda esille sen, että todellisuudessa toimintaa ei ole. (H310805.)

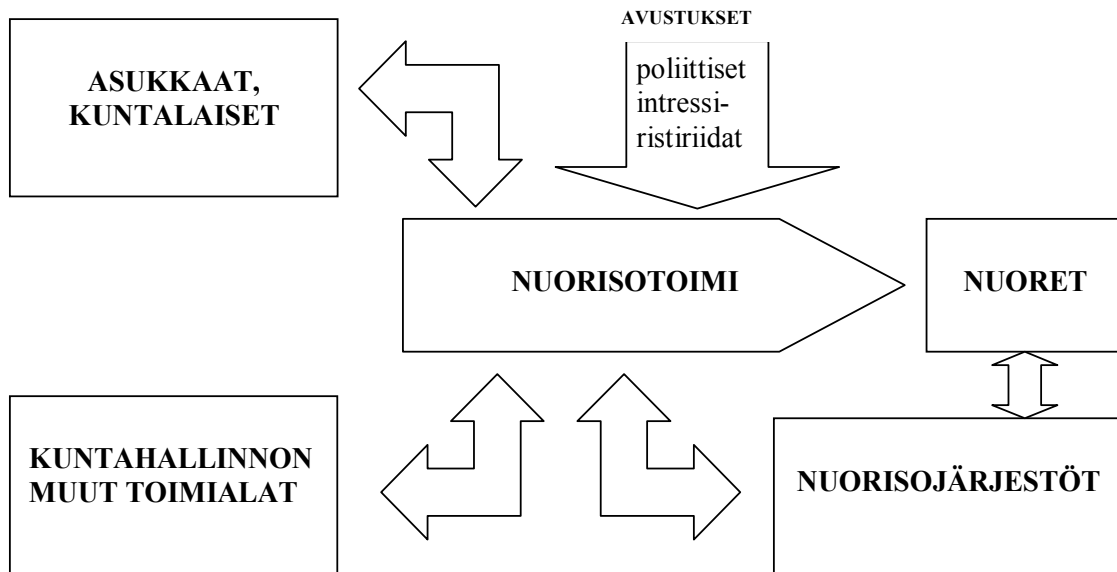
Kertomuksessa nuorisotyölautakunta ja nuorisolautakunta määrittivät kunnan nuorisotoimien esittelijän näkökulmasta taisteluareenoiksi, joissa hän joutuu vastakkaisten intressien ristipaineeseen. Esiin tuleva näkemys vastaa hyvin vanhaa määritelmää poliittisesta taisteluna niukoista resursseista. Kiinnostaisaa kertomuksessa on, että tässäkin suhteessa nuorisotoimista vastaavat viranhaltijat asettuvat myrskynsilmään. Edellä esitettyä kaaviota nuorisotoimen puskuriasemasta voidaan täydentää kuviossa 2 mallinnetulla tavalla. (Ks. seuraava sivu.)

Kysyttäessä haastateltavilta oliko joku poliittinen ryhmittymä erityisen aktiivisesti omien nuorisojärjestöjensä asiassa, vastaukset olivat vältteleviä siitäkin huolimatta, että poliittisen nuorisojärjestötoiminnan kiihkeimmistä ajoista oli kulunut jo runsaasti aikaa tai että osa haastateltavista oli aikoja sitten siirtynyt toisenlaisiin työtehtäviin muihin organisaatioihin.

No, sitä oli kokeiluja useampiakin, että ei voi oikein niin kun sormella osoittaa yhtä, että musta siellä vuorotellen pelasi vähän jokainen. (H310805.)

Haastateltava käyttää kiintoisasti ilmaisua ”pelata”. Pelaaminen jäsentyy tässä haastattelukertomuksessa asioiden esittämisen taidoksi. Kuten haastateltava edellisessä haastattelulainauksessa kertoo, avustuksia haettaessa ja jaettaessa todellisuudesta esitettiin erilaisia tulkintoja, jotka haastateltavan mukaan eivät aina vastanneet hänen reaali maailman havaintojaan tilanteesta. Lautakunnassa käyty keskustelu tai pelaaminen oli siis eräässä mielessä poliitikkanteolle ominaisesta *poiesiksesta*⁸, jolla pyrittiin järjestöjen kannalta optimaalisiin tavoitteisiin ja siten parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Nämä tavoitteet ja järjestöjen toiminnan motiivit eivät kuitenkaan välttämättä vastanneet nuorisotoimen ajattelua järjestöjen toiminnalle asetetuista tavoitteista.

Haastatteluaineistossa tyytymättömyys nuorisojärjestöjen toimintaan nousee esiin kuitenkin vain yhdessä kunnassa. Tämän kunnan nuorisotoimen näkökulmasta poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta ei aina ollut kunnan nuorisotyön kokonaisuuden kannalta riittävää tai tarkoituksenmukaista suhteessa kunnan taloudelliseen panostukseen. Kuten toinen kyseisen kunnan haastateltava toteaa, toiminnan vähäisyys ei kannustanut jatkamaan avustustoimintaa:

Kuvio 2. Nuorisotoimen välittävä positio kunnassa.

On ne siis ollut seikat luvulla ainakin ja sitten on ollut näitä poliittisia varhaisnuorisojärjestöjä joita kunta on tukenut, (–) ja ne on (–) yheksänkyl luvulla tapettuna kaikki (–). Se katsottiin, että niillä on niin vähän toimintaa suhteessa siihen rahan, mikä me sitten annettiin. Siinä ei ollut mieltä. (H080805.)

Kuitenkin myös nuorisotoimet osasivat pelata lautakunnissa, kuten seuraavasta, toisen kunnan nuorisotoimen haastateltavan haastattelukatkelmasta ilmenee:

No, sanotaan, että markkojen perään aina, siis että jostakin oli saatavissa kunnalle jotakin, niin sillä tavalla pyrittiin toimimaan, että ne kaikki valtionosuudet ja -avustukset saataisiin, mitä on mahdollista saada. Mutta valtion avustukset piti sisällään myös sillä tavalla katteettomia lupauksia, että periaatteessa uusien tilojen rakentamiseen oli mahdollista saada jopa peräti seitsemänkymmentä prosenttia valtionosuutta niistä kuluista, mutta valtion... tai oliko ne edes valtion budjetissa vai oliko ne näissä Veikkaus-voittovaroissa siinä vaiheessa? En nyt ihan tarkkaan muista, mutta joka tapauksessa se, kuinka paljon valtion rahoitusta saatiin niin se jäi hyvin pienelle, että se oli niin kun enemmän semmonen millä petettiin oman kunnan luottamushenkilöitä, jos niinku petettiin taikka houkuteltiin (nauraa) näihin päätöksiin. (H260505.)

Haastateltava kuvaa nuorisotoimen edustajaa taitavana pelaajana. Katkelman perusteella nuorisotoimen edustaja, joka – toisin kuin kunnan luottamushenkilöt – tunsi eri rahoitusten yksityiskohdat, onnistui hyvin ajamaan nuorisotoimen intressejä tilanteissa, joissa oli mahdollista valtiolta saatavan rahoituksen varjolla lisätä nuorisotoimen rahoitusta myös kunnan omasta budjetista. Tässä kertomuksessa korostuu nuorisotoimen edustajan *poiesis* siinä, missä edellisessä kertomuksessa poliittiset ryhmitymät hallitsivat peliä. Merkille pantavaa edellisessäkin kertomuksessa on, että huolimatta poliittisten toimijoiden taitavasta pelistä, nuorisotoimi nousee lopussa voittajaksi rahoituksen loppumisen kautta. Nuorisojärjestöjen katoaminen kunnallisen nuorisotyön kentältä ei kuitenkaan ollut kuntien nuorisotoimista ja -työstä vastaavien viranhaltijoiden toive tai tavoite sinällään. Päinvastoin haastatteluaineistosta löytyy haastatteluista, joissa toivotaan vahvoja nuorisojärjestöjä myös niiden suulla, jotka pitivät aikaisempien järjestöjen toimintaa rahoitukseen nähden liian vähäisenä. Vahvojen järjestöjen toivotaan nimenomaan tuottavan runsaasti toimintaa nuorille. Tässä suhteessa alueen nuorisotoimissa on selkeä tilaus tilaaja–tuottaja-mallille, joka mahdollistaisi entistä laajemman ja kustannustehokkaan nuorten palveluiden tuottamisen kunnissa.

Toinen merkille pantava seikka kertomuksissa on, että nuoret itse puuttuvat niistä. Peliä käydään hallinnon ja nuorisotoimen johdon välillä. Nuorten mahdollisuudet päästä mukaan poliittiseen peliin tai edes pelilaudalle olivat hyvin rajalliset, kuten seuraavasta haastattelukatkelmasta ilmenee:

Aika vaikee oli nuorten päästä sitten oikeesti vaikuttamaan poliittisten puolueiden kautta, että niin kun (–) oli hyvin pitkät trendit valtuutetuilla, että uuden nuoren pääseminen oli aika vaikeeta. Ja sitten se, että ne nuorten paikat oli niitä nuorisolautakunnan, niin kun muuallakin [kuin puheena olleessa kunnassa], sitten näitten, näitten tån tyyppisten lautakuntien paikat, mutta siellä sai aika kauan olla ja sitkeesti jakaa X:n [eräs valtuutettu] mainoksia ennen kun sitten mahdollisesti ura urkeni. (H310805.)

(–) tietysti joskus mietitytti että ketä ne sitten ovat nämä varsinaisten poliittisten nuorisoyhdistysten aktiivinuoret, kun niitä aina tilastoissa oli aika paljon, niin nehan oli sitten niitä jo osa hyvässä keski-ikässä olevia ja valtuutettuja (nauraa). (H310805.)

Haastattelukertomusten mukaan nuorilla ei juuri ollut mahdollisuuksia päästä luottamustehtäviin tai paikoille, joissa he olisivat voineet vaikuttaa kunnan nuorisohallintoon. Tilanne oli jokseenkin nurinkurinen: samanaikaisesti, kun vuoden 1973 nuorisotyölaki kannatti nuorten vapaata kansalaistoimintaa, nuorten mahdollisuudet osallistua viralliseen päätöksentekoon omissa asioissaan pysyivät varsin pieninä, ainakin tutkimuskunnissa. Sama trendi näyttää jatkuvan niissä edelleen, sillä nuorten edustus ei ole edelleenkään kovin suuri nuorisoasioita käsittelevissä lautakunnissa.

Pohdittaessa lautakuntien merkitystä kuntien nuorisotoimille ensimmäinen kysymys on lautakunnan kattamat toimialat ja koko. Tutkimuskunnissa nuorisoasioita käsitellään sivistystoimenlautakunnassa (Toivakka), sivistyslautakunnassa (Jyväskylän maalaiskunta), vapaa-ajan lautakunnassa (Muurame) ja kulttuuri- ja nuorisolautakunnassa (Jyväskylän kaupunki). Tutkimuskuntien nuorisotoimen historian aikana lautakuntien toimialat ovat vaihdelleet jonkin verran; nuorisoasioita on välillä käsitelty omassa lautakunnassaan ja välillä yhdistelmälautakunnissa. Nuorisoasioita käsittelevät lautakunnat ovat nykyään yhdistelmälautakuntia. Kysyessä haastateltavien mielipidettä lautakunnan koosta he tuntuivat kallistuvan ison lautakunnan puolelle. Pienessä lautakunnassa tosin nuorisoasiat saavat ehkä paremmin aikaa ja huomiota, mutta ison lautakunnan hyvä puoli on sen painoarvo kunnassa, vaikka lautakunnalta liikenisikin ehkä vain vähän aikaa nuorisoasioille. Nuorisotoimien käytännön työtä tukee enemmän asioiden saaminen läpi isossa lautakunnassa kuin mahdollisuus keskustella nuorisoasioista pienessä lautakunnassa.

Nuorisotoimen asioista vastaavan virkamiehen kannalta nuorisoasioista päättävä lautakunta on keskeinen instanssi, jossa asioita viedään eteenpäin kunnan hallinnossa. Tätä taustaa vasten onkin hieman yllättävää, että lautakuntien toimintaa kuvattiin haastateltavien kertomuksissa varsin passiiviseksi. Osa haastateltavista kertoi kyllä, että lautakunta on kiinnostunut nuorisoasioista, mutta katsoi, että aikapulan vuoksi ei juuri ollut mahdollista keskustella laajemmin oman toimialan asioista. Yksi haastateltavista pahoittelikin kiireen tuntua ja vähäistä keskustelumahdollisuutta. Toinen haastateltavista toivoi lautakunnan jäseniltä aktiivisempaa otetta nuorisoasioihin lautakunnan kokoontumisten ulkopuolellakin: hän pitäisi tervetulleena lautakunnan jäsenten yhteydenottoja ja aloitteellisuutta heidän havaitessaan puutteita tai muita kehitettäviä seikkoja nuorisopalveluissa. Ylipäätään pienissä tutkimuskunnissa, joissa nuorisotoimetkin ovat hyvin pieniä, lautakunta voisi olla asioiden muodollisen hyväksyttämisen lisäksi myös sellainen paikka, jossa nuorisotoimesta vastaava, usein työssään varsin yksinäinen virkamies voisi saada pohdiskelutukea.

Haastateltavat olivat varsin vähäsanaisia pohdintoissaan nuorisotoimen ja sen asioista päättävän lautakunnan keskinäisestä suhteesta. Tämä on ymmärrettävää, sillä osa heistä toimii edelleen kuntansa nuorisotoimessa ja esittelee nuorisoasioita lautakunnassa. Seuraava haastattelukatkelma kuvaa kuitenkin yhden, nyt jo muihin tehtäviin siirtyneen, haastateltavan kokemusta lautakunnan käytännön merkityksestä nuorisotoimelle.

No siis lautakunnassahan ei ollut koskaan valtuutettuja, eli siis, että ne oli niitä, jotka olivat olleet mahdollisesti ehdokkaana, mutta eivät päässeet [läpi], ne oli niitä pikkupoliitikkojen paikkoja ja aloitteiden tekeminen, jos ajatel-

laan niin kun ja vaikuttaminen sitten valtuustoaloitteisiin, niin ei kyllä yhtä ainokaista aloitetta sillä lailla, voi niin sanoa, että se olisi mennyt sitä kautta. Että tietysti sitten kollektiivina lautakuntana, jossa myös itsellä sitten oli vaikutusta siihen, että millaisia asioita ruvettiin nuorisotyön ja nuorisotoiminnan eteen tekemään niin sitten jossa kyllä, niin kun henkilökunnalla ammattilaisilla, meillä ketä meitä sitten oli niin, oli kuitenkin, että meidän piti saada sitten se poliitikkojen myötämielisyys mukaan niille, esimerkiksi tilojen rakentamiseen ja uusien tietysti toimien ja virkojen perustamiseen, ja avustusmäärärahojen jakamiseen, kansainvälisen toiminnan edellytysten tai että saadaan rahoitusta sellaseen (—). (H310805.)

Kuten katkelmasta ilmenee, yksittäisillä jäsenillä ei juuri ollut vaikutusvaltaa kunnanvaltuustoon poliittisista taustoistaan huolimatta – tai ainakaan haastateltavalla ei ollut kokemusta mistään sellaisesta kysymyksestä, jota lautakunnan jäsen olisi lähtenyt ajamaan oman puolueensa kautta. Tämän raportin tematiikasta erillinen, mutta kunnallispoliittisesti kiintoisa seikka on, että lautakunnassa ei ollut valtuutettuja. Lautakunnan jäsenyys on kuntalaissa (32 §) mainittu luottamustehtävä, johon voidaan kuntalain (36 §) mukaan valita sellainen henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon sillä edellytyksellä, että hän ei työskentele lautakunnan alaisuudessa, toimi lautakunnan tehtäväalueella tai ole kunnan määräämisvallassa olevan tahon palveluksessa eikä toimi sellaisessa tehtävässä, joka tekisi hänet jääviksi lautakunnassa käsiteltävien asioiden ratkaisemiseen. Kuntalaissa (18 §) kunnan toimielinten kokoonpanosta on säädetty, että valtuusto voi päättää, että nimettyyn lautakuntaan voidaan valita vain valtuutettuja tai varavaltuutettuja. Sellaisissa kunnissa, joissa valtuutettuja ei ole ollut lautakunnan jäseninä, tämän mahdollisuuden käyttäminen nuorisasioita käsittelevän lautakunnan kokoonpanossa voisi olla kiintoisa kokeilu, joka toisi lautakunnalle lisää painoarvoa.

Vision toteutuminen ei kuitenkaan ole kovin todennäköistä. Valitettavan usein nuorisasioista päättävien elinten jäseniksi – niin alueellisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin – valitaan usein sellaisia henkilöitä, jotka vasta opettelevat poliittisen päätöksenteon pelisääntöjä ja siirtyvät sitten meritoiduttuaan painoarvoltaan merkittävimpiin lautakuntiin tai tehtäviin. Tai sitten valitaan sellaisia kokeneempia henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueen ykkösketjuun. Nuorisasioista päättävien lautakuntien vähäinen vetovoima on valitettavaa, sillä tulevaisuudessa ikäluokkien pienentyessä nuorisosta huolehtiminen olisi tärkeää kuntien ja koko Suomen tulevaisuudelle. Olisi toivottavaa, että poliittisten toimijoiden kiinnostus olisi suurempaa näin tärkeää ja vaativaa tehtäväaluetta kohtaan, jota ei soisi luovutettavan sitä vain urapyrkimyksissään astinlautana käyttäville pikkupoliitikoille tai puolueen kakkosketjun jäsenille. Nuorisopoliitikkaa tulisi tehdä yhtä suurella sydämellä kuin nuorisotyötä.

Eräs haastateltava pohtii nuorisopoliittista ohjausta varsin kriittiseen sävyyn:

[N]e tavoitteet ei kyllä kaikki ole koskaan toteutuneet, eli tämmöset nuorisopoliittiset ohjelmalliset ohjaukset, yhteen koordinaatio-ohjaukset eri viranomaisten kesken, kunnan, viranomaisten keskeinen yhteistyö nuorten elinolojen parantamiseksi, kyllä siinä on ollu koko ajan sellasta. Eli lainsäädäntö on antanut raamit, mutta kun sitten (—) kun on katottu, että tehdään lähinnä niitä, joihin saadaan sitten kuitenkin jotain rahaa, kun sitä [rahaa] ei ole ollut niin monia asioista ei ole toteutettu eli mä nyt (huoahtaa) haluan sanoa sen ensimmäisenä, kun sitten kuitenkin kun nuorisolautakunnalla olisi tämmönen nuorisopoliittinen tällainen (—) koordinaatiotehtävä, niin sillä nuorisolautakunnalla ei koskaan ole ollut missään kunnassa, no jotain Helsinkiä, näitä isompia kuntia ehkä lukuun ottamatta, niin sillä ei ole ollut semmoisia konkreettisia välineitä eli kunnissa lautakunnat on rankkeerattu määrättyyn järjestykseen, ja vaan semmoisena koordinaatioeliminä voi toimia kyllä silloin periaatteessa vain kunnanhallitus tai kaupunginhallitus. Se oli vielä aikaisemmin, (—) vaikka tehtiin (—) erilaisia suunnitelmia, niin se oli mulle kyllä jotenkin semmonen pettymys, että se ei [onnistunut]. Se oli enemmänkin niinku tämmösten pyhäpuheiden sanahelinää ja opetusministeriön herrojen tarinaa kaikissa seminaareissa, mutta myös ministeriöiden tasolla on ollut aika vaikeeta se koordinaatio (hymähtää). (H310805.)

Haastateltava tuo selittävänä tekijänä esiin kunnan sisäisen toimielinten välisen hierarkian. Hänen näkemyksensä mukaan rakenteiden hierarkkisuus muodostaa ainakin pienemmissä kaupungeissa ja kunnissa esteen horisontaalisen nuorisopoliittikan harjoittamiseen. Hän näkee näissä kunnissa ainoana mahdollisuutena vertikaalisen kunnanhallituksen tai kaupunginhallituksen johtaman koordinoinnin. Valtakunnantasoinen nuorisopoliittinen koordinoitikaan ei saa haastateltavalta hyvää arvosanaa. Kertomuksesta kuultaa läpi jo aiemmissa haastattelukatkelmissa esiintynyt kriittisyys poliittista toimintaa

kohtaan: runsaista puheista huolimatta toimintaa on käytännössä niukasti. Tämän haastattelukertomuksen, samoin kuin muiden haastattelukertomusten, pohjalta kuntien nuorisotyötä hallinnoivien virkamiesten toiminta jäsentyy runsaasta paperityöstä huolimatta enemmän käytännön toimijuudeksi kuin abstraktiksi visioinniksi. Tässä suhteessa heidän toimintansa on lähempänä kentän työntekijöiden kuin poliittisten päättäjien maailmaa. Virkamiesten on pystyttävä esittämään konkreettisia tuloksia ja tuotoksia. Pelkkä puheissa oleva toiminta tai sanahelinä ei riitä.

Haastatteluaineiston valossa politiikka määrittyy taistelukentäksi, jonka konkreettisin areena on nuorisoasioista vastaava lautakunta. Yhteistä haastateltaville oli, että kukaan heistä ei pannut painoarvoa valtuustolle, vaan nuorisoasioiden foorumiksi identifioitiin nimenomaan kunnan nuorisoasioista vastaava lautakunta. Tällä kentällä nuorisotointa edustavalla virkamiehellä voi olla haastatteluaineiston perusteella kolme erilaista roolia. Ensinnäkin hän voi olla puhtaasti asiat valmisteleva esittelijä, joka käyttää asiat lautakunnassa hyväksyttävänä. Tämä merkitys esiintyy etenkin haastatteluhetkellä virassa olleilla haastateltavilla. Toiseksi hän voi olla eri poliittisten ryhmien intressien välissä tasapainotteleva poliittisen pelin kohde, kuten 1970–80-luvuilla virassa olleen virkamiehen kertomuksessa. Kolmanneksi hän voi olla neuvokas peluri, joka käyttää lautakuntaa hyväkseen saadakseen nuoriso-toimelle lisäresursseja, kuten toinen 1970–80-luvuilla virassa ollut virkamies kertoi haastattelussaan. Nuorisosasiat niistä vastaavalle lautakunnalle esittelevän virkamiehen toiminta suhteessa lautakuntaan onkin nuorisotoimen kannalta avainkysymys. Tässä roolissa olevalla on melkoisesti vaikutusvaltaa. Tosin on muistettava, että esittelijänä hän myös kantaa vastuun. Esittelijä on aina vastuussa päätöksestä, jollei hän ole ilmoittanut eriävää mielipidettä. Lain mukaan siinäkin tapauksessa, kun esittelijä on ilmaissut eriävän mielipiteensä, hän vastaa siitä, että päätöksenteon pohjana olleet tiedot ovat oikeat ja riittävät. Tässä suhteessa hänen vastuunsa on laajempi kuin lautakunnan jäsenen, jonka vastuusta vapautumiseen riittää pöytäkirjamerkintä päätösehdotuksen vastaisesta äänestyskäytymisestä. (Harjula & Prättälä 2004, 468–470.) Käytännössä esittelijän vastuun ankaruus pienentää hänen mahdollisuuksiaan ”pelata” lautakunnan kanssa.

Case: Palokan nuorten mielenosoitus 1986

Nuorisotilan sijoituskysymys on pitkään odottanut pysyvää ratkaisua Jyväskylän maalaiskunnassa sijaitsevassa Palokan kylässä. Yksi kiintoisa episodi Palokan värikkäässä nuorisotilakysymyksessä on nuorten mielenosoitus tilojen puolesta. Palokan nuoret järjestivät 12.5.1986 kunnan virastotalon edessä ennen valtuuston kokousta mielenosoituksen, jossa he vaativat uusia nuorisotiloja Palokkaan (Jyväskylän maalaiskunnan arkisto). Nuoret olivat valmistautuneet mielenosoitukseen huolella: sille oli haettu lupa, nuoret olivat tehneet banderolleja ja valtuutetuille oli lähetty kirjeet, joissa kerrottiin, että nuoret tulevat seuraamaan asian käsittelyä valtuustossa. He olivat myös etukäteen selvittäneet hanketta kannattavat ja siihen kriittisesti suhtautuvat valtuutetut, ja heidän pöydilleen oli jaettu risuja ja ruusuja. Jopa bändi soitti kunnantalon portailla mielenosoituksen aikana.

Nuorten aktiivisuudella ei kuitenkaan ollut toivottua vaikutusta. Palokkaan ei saatu nuorisotaloa, ja muutamaa hanketta puoltavaa puheenvuoroa lukuun ottamatta nuorten aktivoitumista ei palkittu. Paikalla olleen nuorisonohjaajan muistojen mukaan tilaisuudesta jäi lattea tunnelma, ja nuoret kokivat, ettei heidän toiminnallaan ollut vaikutusta. Oikeastaan ainoa seuraus koko mielenosoituksesta oli moitteet siitä, että valtuutetuille osoitetut nuorten kirjeet oli lähetetty kunnan postin kautta. (H110305.) Silloinen kunnan nuorisotoimenjohtaja muisteli omassa haastattelussaan saaneensa nuhteet valtuuston puheenjohtajalta, koska oli antanut nuoriso-ohjaajalle oikeuden käyttää kunnan postimerkkejä kirjeiden lähettämiseen: kunnan tehtävänä kun ei ole provosoida ja osallistua tällaisiin asioihin!

Syyt nuorten mielenilmauksen tuloksettomuuteen ovat moninaiset. Ehkä keskeisin syy hankkeen kariutumiseen oli kunnan taloudellisten resurssien rajallisuus ja priorisointitarve. Resursseja jaet-

taessa on ensin otettava huomioon kunnan lakisääteiset velvollisuudet; nuorisotalon kaltaisista hankkeista voidaan keskustella vasta sitten, jos se näiden velvoitteiden jälkeen on mahdollista ja jos hanke koetaan kiireelliseksi. (H110305.) Toinen selitys nuorten toiminnan vähäiseen vaikutukseen oli mahdollisesti heidän heikko asemansa kunnallispolitiikassa. Heillä ei ollut näkyvää asemaa kunnan puoluepolitiikassa saati kunnanvaltuustossa. Muutenkin ajan poliittinen kulttuuri ja keskusteluilmapiiri olivat toisenlaisia kuin nykyään: *Nuorten äänen* kaltaisia nuorten osallisuutta tukevia hankkeita ei vielä tuohon aikaan ollut. Palokassa pitkään toiminut nuorisotyöntekijä arvioi kuitenkin 1980-luvun puolivälin nuorten olleen nykyisiä nuoria valmiimpia ajamaan asiaansa mielenosoituksin. Hänen arvionsa mukaan nykyisiä nuorisotilan kävijöitä olisi paljon vaikeampi saada mukaan mielenosoituksiin, vaikka Jyväskylän maalaiskunnassa toimii aktiivisesti nuorten osallisuutta edistävä ja heidän vaikutusmahdollisuuksiaan tukeva *Nuorten ääni*. (H110305.)

Nykyinen vaikutusmahdollisuuksien tukeminen ei ainakaan Palokan nuorten kohdalla ole suuressi innostanut nuoria aktivoitumaan. Tuorempi esimerkki nuorten vaikutusyriykestä löytyy Jyväskylän kaupungista, jossa pari vuotta sitten suljetun Lohikosken⁹ nuorisotilanuoret kampanjoivat aktiivisesti sen sulkemista vastaan. Tässäkään tapauksessa nuorten toiveet eivät toteutuneet. Luonnollisesti toiveiden särkyminen ja tuloksiltaan epäonnistuneet vaikutusyriykset tuottavat pettymyksiä ja vähentävät uskoa omaan mahdollisuuteen vaikuttaa itseä koskeviin asioihin. Vastaavasti menestyksekkäät vaikutuskokemukset luovat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat vaikuttamiseen jatkossakin. Mahdollisesti juuri epäonnistumisen historia ja nuorten omien positiivisten hanke-esimerkkien puute passivoi nuoria uskomaan, että on turhaa yrittää vaikuttaa. Ehkä tilanuorten aktivoituminen vaatisi omia onnistumiskokemuksia tai ainakin kannustavia esimerkkejä muiden tilojen nuorten onnistumisista.

TILOJEN MONIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ PROBLEMATIIKKA

Taloudelliset tekijät vaikuttavat suuresti nuorisotilojen sijainnin valintaan. Etsittäessä nuorisotilaksi soveltuvaa paikkaa keskeinen peruste on usein, että hyvää tonttia tai tyhjillään olevaa rakennusta ei pidä haaskata. Tutkimuskuntien nuorisotoimissa on sisäistetty hyvin kustannustehokkuusajattelu. Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä tilojen monikäytöstä kaikki suhtautuivat periaatteessa myönteisesti tilojen yhteiskäyttöön tai monipalvelukeskusten luomiseen. Myönteistä suhtautumista perusteltiin juuri kuntataloudellisilla realiteeteilla. Nuorisotilojen päivittäisten ja viikoittaisten aukiolotuntien tarve on sen verran vähäistä, että käyttöaste jää turhan alhaiseksi, mikäli tiloissa ei ole muuta toimintaa. Alhainen käyttöaste puolestaan tekee tiloista kalliita. Nuorten ollessa koulussa niissä voisi koontua vaikkapa päiväkerhoja, vanhusten kerhoja tai muita vastaavia ryhmiä. Näin tilat saataisiin (kustannus)tehokkaaseen käyttöön. Kaksi haastateltavaa viittasi myös Ruotsin vallitsevaan käytäntöön, jossa nuorisotilat sijaitsevat asukastiloissa.

Haastatteluissa luontevina yhteistilan jakajina nuorisotoimintojen kanssa esiin nousivat järjestöt. Yhteiskäytöstä on kokemuksia myös eläkeläis- ja päivähoitoryhmien kanssa sekä toiminnasta koulun, liikuntatilojen tai kirjaston kanssa samoissa tiloissa. Kuten edellä jo todettiin, kirjaston ja nuorisotilan sijoittaminen samaan tilaan ei ole kokemusten mukaan yksinkertaista. Yksi haastateltavista piti myös päiväkodin ja nuorisotilan sijoittamista samaan tilaan ongelmallisena niiden erilaisten työkalutuurien vuoksi – siitäkin huolimatta, että päiväkodin ja nuorisotilan toiminta ajoittuvat eri ajankohtiin. Myös eläkeläisten ja nuorten ryhmien toiminta samassa tilassa tai nuorisotilan sijoittaminen vanhusten palvelutaloon herätti haastateltavissa kahdenlaisia mietteitä. Osa haastateltavista piti nuorten ja vanhusten sijoittamista saman katon alle huonona ajatuksena, osa taas piti ajatusta melko räväkkänä mutta toimivana. Ajatukseen epäilevästi suhtautuvat pelkäsivät tämän vaihtoehdon johtavan samantapaisiin törmäyksiin kuin kirjaston kanssa on ollut. Pelättiin myös, että äänekkäät nuoret ovat liikaa eläkeläisryhmille. Osa haastateltavista näki kuitenkin myös synergiamahdollisuuksia nuorten ja eläkeläisten tilankäytössä.

Siitä huolimatta, että haastateltavat kokivat tilojen yhteiskäytön välttämättömäksi taloudellisista syistä, he toivat esiin myös monikäyttöön liittyviä ongelmia ja haasteita. Yhdeksi ongelmaksi koettiin se, että yhteiskäytössä tiloista saattaa helposti tulla liian neutraaleja tai ”pliisuja”, kuten yksi haastateltavista totesi. Tällöin tilat eivät miellytä oikein mitään käyttäjäryhmää. Käyttäjäryhmien kannalta tämä on ikävää, sillä useimmilla ihmisillä on tarve tehdä tilasta itsensä näköinen voidakseen kokea sen omakseen. Itselle mieluisaksi ja läheiseksi koettuun tilaan on mukava tulla, ja siitä pidetään myös parempaa huolta. Toinen yhteiskäytön hankaluus on usein ryhmän tavaroiden säilytys kokoontumisten väliaikoina tai säilytystilojen riittämättömyys. Yhteisessä tilassa jokainen käyttäjäryhmä joutuu korjaamaan tavaransa pois toisten ryhmien tieltä kokoontumiskertansa päätteeksi. Haastatteluissa tuli myös esiin, että etenkin kun koululuokkia tai koulujen ryhmähuoneita käytetään nuorisotiloina, nuorisotyöntekijöiden on vaikea löytää säilytyspaikkoja tarvikkeilleen. Joitakin ristiriitoja on syntynyt myös, kun nuoret ovat siirtäneet eläkeläisryhmän tavaroita toisille paikoille. Näitä huonoja puolia voidaan kuitenkin pitää vain käytännön hankaluuksina, jotka sinällään eivät ole mikään este monikäytölle.

Edellistä suurempia haasteita tilojen yhteiskäytössä ovat eri ryhmien toiminnasta vastaavien ammattikuntien erilaiset toimintatavat: esimerkiksi kirjaston ja nuorisotoimen työskentelykulttuurit eivät välttämättä käy yksiin. Samoin vaikkapa koulun tiloissa työskentely vaatii nuorisotyöntekijöiltä erilaista otetta kuin pelkästään nuorisotyölle tarkoitettussa tilassa. Toimintakulttuurisia eroja katsottiin

löytyvän sekä päivähoidon ja nuorisotyön että koulun ja nuorisotyön välillä. Yläkoulun ja nuorisotilan toimintaa samassa kiinteistössä tarkastellaan lähemmin seuraavassa luvussa, jossa kerrotaan Jyväskylän kaupungissa keväällä 2006 tehdystä kokeilusta.

Erittäin merkittävää tilojen yhteiskäytön toimivuudelle nuorisotyön näkökulmasta on, miten tilojen käyttöä jaetaan eri ryhmien kesken ja miten hyvin eri käyttäjäryhmien kesken onnistutaan sopimaan yhteisistä säännöistä. Mahdollisia solmukohtia on vaikkapa, kuka päättää eri ryhmien säilytystilojen tarpeesta tai kunkin ryhmän tilankäyttöajoista. Nuorisotyön näkökulmasta paras mahdollinen tilanne olisi se, että nuorisotoimi olisi tilan muodollinen haltija ja päättäisi sen käytöstä myös muiden ryhmien osalta. Tällöin nuoret nähtäisiin tilan ensisijaisena käyttäjäryhmänä, jolta vapautuviin ajankohtiin voitaisiin sijoittaa muiden ryhmien toimintaa. Näin vältettäisiin se, että nuorten tilatarpeet marginalisoituisivat tilanjaossa esimerkiksi siksi, että nuorten mahdollisesti muita käyttäjäryhmiä vaivaavaa toimintakulttuurista tai itseilmaisutapaa voitaisiin käyttää argumenttina nuorten tilan käyttöajan kaventamiseksi.

Tilan käytöstä sopimisen lisäksi eri ryhmien tulisi sopia myös yhteisistä säännöistä. Olemassa olevissa yhteiskäyttötiloissa eniten päänavaava on aiheutunut eri käyttäjäryhmien tupakointia ja alkoholia koskevien sääntöjen erilaisuus. Nuorisotilan nuorille on vaikea selittää uskottavasti, miksi tilaa käyttävät aikuiset saavat tupakoida etuoven edessä, kun nuoria vaaditaan käymään tupakalla kauempana olevalla tupakointipaikalla. Käytäntöjen eroavaisuuksien sekä toisille sallitun ja itseltä kielletyn välistä rajanvetoa on käytännössä mahdotonta perustella pelkästään iällä, etenkin jos tupakoivat nuoret ovat tupakkalainsäädännön mukaan riittävän vanhoja ostaakseen tupakkaa.

Alkoholinkäyttöä koskevien yhteisten sääntöjen laatiminen on lähes yhtä vaikeaa. Kunnallisissa nuorisotiloissa pääsääntö on, että tiloissa ei saa olla humalassa. Tiloissa ei liioin ole sallittua käyttää alkoholia. Yhteiskäyttötiloissa saattaa kuitenkin olla aikuisryhmien pikkujouluja tai muita juhlia, tai tiloja saatetaan jopa vuokrata yksityisiin juhliin, joiden järjestäjät ja osallistujat kokevat juhlan luonteen kuuluvan myös alkoholijuomien tarjoamisen ja nauttimisen. Ongelma voidaan luonnollisesti kiertää muuttamalla tilat kokonaan päihteettömiksi, jolloin kukaan tilankäyttäjistä ei saa käyttää alkoholia. Tilankäytöstä maksavien aikuisryhmien oikeutta juhlistaa vaikkapa ryhmän pikkujoulua alkoholipitoisella glögillä voi silti olla vaikea kieltää. Tilasta maksavat aikuiset voivat olla haluttomia luopumaan iän tuomista oikeuksistaan ja noudattamaan tilaa käyttävien, alkoholilain näkökulmasta liian nuorten käyttäjien sääntöjä. Aikuiset voivat kokea tämän itseensä kohdistuvana syrjintänä ja kysyä, pitääkö heidän oikeuksiaan kaventaa nuorten vuoksi.

Case: Entinen kiinteistönhoitajan asunto

Alkuvuodesta 2006 kaksi Jyväskylän kaupungin nuorisoneuvoston jäseniä toteutti kymmenen viikkoa kestäneen kokeilun, jossa yläkoulun yhteydessä olevaan entiseen kiinteistönhoitajan asuntoon avattiin nuorisotila. Kokeilu syntyi työntekijöiden omasta aloitteesta sen jälkeen, kun työskentely heidän omalla nuorisotilallaan kävi mahdottomaksi sisäilmasta aiheutuvien oireiden vuoksi. Tilattomiksi jääneiden työntekijöiden uusi toimipiste löytyi, kun toinen heistä muisti yläkoulun yhteydessä tyhjillään olevan asuintilan. Työntekijät informoivat työyhteisöään ja esimiehiään ideasta. Ajatus syntyi, ja sitä kehiteltiin täysin heidän omasta aloitteestaan: oman kokeiluprojektin vetäminen tuntui heistä mielekkäämmältä vaihtoehdolta kuin muiden tilojen varahenkilöstönä oleminen tai toimistossa, kaukana nuorista istuminen. (H020506.)

Idean syntymisen jälkeen asiassa edettiin siten, että työntekijät ottivat yhteyttä kyseiseen kouluun. Ajatusta esiteltiin koululle sekä paperilla että suullisesti. Neuvotteluita käytiin rehtorin sijaisen ja lomalla olleen rehtorin kanssa. Koulu oli aikaisemmin ollut professori Lea Pulkkisen *Mukava*-hankkeen koulu, ja siellä oli totuttu projekteihin. Koulun tilan käytöstä sopimisen lisäksi tärkeitä yhteisesti

nuorisonohjaajien ja koulun kanssa keskusteltavia asioita olivat toiminnan sisältö ja kohderyhmä. Koulu toivoi toiminnan kohdentamista niihin 7. luokan oppilaisiin, jotka eivät olleet liikunta- tai musiikkipainotteisella luokalla. Tällaisia luokkia oli koulussa kolme. Edelleen oppilaitoksen toivomus oli, että toiminta olisi luonteeltaan kerhotoimintaa. Koulun toiveet eivät käyneet täysin yksiin nuorisonohjaajien näkemyksen kanssa nuorisotilatyöstä. Heidän kokemustensa perusteella ohjattu kerhotoiminta soveltuu paremmin varhaisnuorten kanssa työskentelyyn, kun taas 13-vuotiaiden ja sitä vanhempien nuorten kanssa työskentelymuodoksi käy paremmin nuoria osallistava, oma-aloitteinen toiminta. Koulun toivomus puolestaan oli loogista jatkoa *Mukava*-hankkeesta saatuihin kokemuksiin. Kyseisten seiskaluokkien kanssa oli ilmeisesti jo aikaisemminkin – heikolla menestyksellä – yritetty käynnistää jonkinlaista kerhotoimintaa, ja nuorisonohjaajien yhteydenotto nähtiin luultavasti koulussa uutena mahdollisuutena kerhotoiminnan käynnistämiseksi. Nuorisonohjaajien ja koulun välisissä keskusteluissa sovittiin kuitenkin, että kerhotoiminnan sijaan voisi olla nuorisotilatoimintaa, jonka kohderyhmä olisi mainitut seitsemännen luokan oppilaat. Edelleen päällekkäisyyksien välttämiseksi sovittiin, että nuorisotilatoimintaa ei ole koulun läksyjenlukukerhon kokoontumispäivinä. Yhdeksi tavoitteeksi nuorisonohjaajat ilmaisivat 15–20 nuoren kouluttamisen nuorisotutoriksi. Tavoite ei kuitenkaan toteutunut kävijäryhmän muodostuttua erilaiseksi kuin ennakkosuunnitelmissa oli odotettu. Toiminnassa ajateltiin myös hyödyntää yrittäjyyskasvatusta nuorten omien taitojen rajoissa. Tätäkään ei voitu käytännössä kokeilla ennakoidusta poikkeavan kävijäryhmän vuoksi. (H020506.)

Nuorisotilatoiminta on nuorten vapaa-aikaan suunnattua toimintaa, johon osallistumisesta nuoret päättävät itse. Tämä tekee toiminnan kohdentamisen haasteelliseksi, kuten tässäkin esimerkkitapauksessa havaittiin: toivottujen seitsemäsluokkalaisten sijaan nuorisotilaa käytti lähinnä kuusi kahdeksäsluokkalaista tyttöä. Seitsemäsluokkalaisista kokeilun aikana tilassa kävi vain yksi poika, joka teki siellä läksyjä odottaessaan bussia. Tilassa aktiivisesti käynyt 4–5 tytön ryhmä oli hyvin haasteellinen. Se, että tilan kävijäryhmäksi tulikin kahdeksäsluokkalaista eikä toivottuja seitsemäsluokkalaista oli pieni ongelma, sillä koulu oli luvannut tilan vain seitsemäsluokkalaisten käyttöön. Nuorisonohjaajat kävivät asiasta keskustelua koulun kanssa, mutta sitä ei ehditty lyhyen kokeilun kuluessa käsitellä koulun oppilashuoltoryhmässä. Toiminta tilassa kahdeksäsluokkalaisten kanssa jatkui koulun hiljaisella, epävirallisella hyväksynnällä, vaikka periaatteessa se olikin vastoin sovittuja pelisääntöjä. Mitään toimialojen keskinäistä konfliktia asiasta ei kuitenkaan syntynyt, ja loppukeskustelussa asiasta puhuttiin avoimesti ja hyvässä hengessä rehtorinkin kanssa. (H020506.)

Miksi sitten seitsemäsluokkalaiset eivät tulleet nuorisotilaan? Heidän poissaolonsa ei johtunut ainakaan mainonnan tai tiedotuksen puutteesta. Nuorisonohjaajat levittivät koulussa runsaasti mainoslehtisiä, ja opettajat tukivat heidän tiedotustyötään. Yksi todennäköinen selitys on kokeiluajankohdasta. Kokeilu toteutettiin alkuvuodesta, helmi–huhtikuussa, jolloin lukuvuosi oli jo pitkällä. Mikäli kokeiluun olisi ryhdytty heti lukuvuoden alussa, jolloin oppilaiden koulurutiinit olivat vasta muotoutumassa, olisivat seitsemäsluokkalaiset olleet ehkä helpommin rekrytoitavissa mukaan toimintaan. Yksi mahdollinen syy on myös se, että seitsemäsluokkalaiset, jotka eivät aikaisemminkaan olleet innostuneita kerhotoiminnasta, tunsivat toimintaa kohtaan ennakkoluuloja tai eivät kokeneet tarvitsevansa tällaista vapaa-ajanviettomuotoa. (H020506.)

Tilan löytäneet kahdeksäsluokkalaiset tytöt tulivat toimintaan mukaan ryhmänä. Tytöt olivat kahdelta eri luokalta, mutta tunsivat toisensa entuudestaan ja heillä oli samanlainen painotus vapaa-ajanvietossaan. Tyttöillä oli myös aikaisempia kokemuksia nuorisotiloista. Ollessaan alakoulussa he olivat käyneet alueen nuorisotilalla, joka sittemmin poistettiin nuorisotilakäytöstä sisäilmaongelmien vuoksi. Yksi tytöistä oli myös ollut kaupungin kesäleirillä. Tyttöjen ”nuorisotilamenneisyys” nousi esiin heidän odotuksissaan nuorisotilan tarjoamasta ruokailusta: alakoulussa he olivat oppineet, että nuorisotilassa sai välipalan. Nuorisonohjaajien käsityksen mukaan tyttöjen motiivi tilalla käymiseen oli aikuisen tarve: koulun muut aikuiset oli jo ”testattu”, ja kaksi uutta, koulussa liikkuvaa aikuista kiinnostivat heitä. (H020506.)

Nuorten tarve keskustella sellaisen henkilön kanssa, joka on nimenomaan luotettava aikuinen eikä kaveri, on pantu merkille myös kouluissa (ks. Lehtonen 2005a, 61). Nuorisotyöntekijöille on selvää tilausta kouluissa. Joulukuussa 2005 *Tilaa nuorille* -hankkeen väliseminaarin yhteydessä olleessa nuorisotila-aiheisessa paneelikeskustelussa rehtori Olli Lehtonen toi esiin koulussa koetun huolen nuorista, jotka voivat pahoin. Näiden nuorten kannalta olisi tärkeää, että he löytäisivät edes kouluajan ulkopuolella sellaisen paikan, jossa olisi mielekästä toimintaa, joka veisi nuoria rakentavalla tavalla eteenpäin elämässä. Nuorten ongelmat ovat nykyään varsin moninaisia, ja heidän kannaltaan olisi-kin äärimmäisen hyvä, jos koulut ja kunnallinen nuorisotyö tekisivät yhteistyötä sekä kouluajalla että kouluajan ulkopuolella. (Lehtonen 2005b.) Myös edellä mainittu kokeilu, jossa nuorisotilaa pidettiin kymmenen viikon ajan koulun yhteydessä olleessa huoneistossa, on osoitus koulun ja nuorisotyön kiinnostuksesta ja halukkuudesta yhteistyöhön.

Nuorisotyön jalkautuessa esimerkkikouluun nuorisonohjaajat toimivat koulun reviiirillä. Käytännössä tämä tarkoitti sopeutumista koulun arkeen ja toimintakulttuuriin. Erityisesti toinen haastateltavista oli kokenut koulussa ”vieraana olon” henkisesti hankalaksi. Hänen oli ollut vaikeaa löytää omaa rooliaan, koska hän tasapainoili kouluavustajataustansa ja nuorisonohjaajataustansa välillä osaamatta oikein jäsentää, miten nämä roolit yhdistyisivät kokonaisuuden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla uudessa tilanteessa. Käytännössä tämä rooliristiriita ilmeni liiankin rohkeana oma-aloitteisuutena joissakin tilanteissa. Kuitenkin työparityöskentely oli sopivalla tavalla tasapainottava voima, sillä toinen nuorisonohjaaja, joka ei ollut aikaisemmin työskennellyt kouluyhteisön sisällä, oli omaksunut varovaisemman suhtautumistavan koulua kohtaan. Näin pahimmilta ”karmit kaulassa ovesta sisään”-tilanteilta vältyttiin, ja toisaalta nuorisotyötä tuotiin kuitenkin rohkeammin esiin koulun arkipäivässä kuin mitä ehkä olisi tehty, jos toisella ohjaajista ei olisi ollut aikaisempaa työkokemusta koulumaailmasta. Koulussa päästiin sopuisaan symbioosiin ja vältyttiin yhteentörmäyksiltä. (H020506.)

Koulun näkökulmasta pahin mahdollinen tapaus on se, että nuorisotyöntekijä tulee kouluun esittämään kritiikkiä opetusmenetelmiä tai opettajien työskentelytapoja kohtaan. Nuorisotyöntekijä on aina vieras, ”ulkopuolinen”, jolta kyllä toivotaan yhteistyötä ja odotetaan apua käytännön ongelmien ratkaisemiseen, mutta jonka toimenkuvaan ei kuulu puuttuminen koulumaailman rakenteellisiin teki-jöihin. Koulun näkökulmasta avain onnistuneeseen yhteistyöhön on opettajien ja muun henkilökunnan luottamuksen saavuttaminen ja heidän työpanoksensa arvostaminen. (Lehtonen 2005a, 60.) Opettaja Aino Kontula kuvaa koulumaailmaan sijoittuvassa puolifikttiivisessä kirjassaan koulun henkilöstön pelkoja oppilaitokseen tulevan nuorisotyöntekijän kriittisyydestä koulua kohtaan humoristisen provosoi-vasti:

Keskiviikko on aina seurakunnan avauspäivä. Tänään iloinen nuorisotyöntekijä rämpyttää kitaraa, laulaa lurittaa ja kertoo koululaisen huolista. Hänen mukaansa koululaisen suurin huoli on koulu. Lopuksi nuorisotyöntekijä kehottaa meitä rukoilemaan, että koululaisen suurin huoli poistuisi. (Kontula 2005, 72.)

Kontulan kirja on luonnollisesti kärjistetty kuvaus peruskoulun arjesta, mutta siihen sisältyy myös paljon asiaa. Yksi tällainen totuuden jyvä on opetushenkilöstön huoli siitä, että kouluun tuleva, toisen toimialan työntekijä ei ehkä osaa arvostaa heidän työtään ja suhtautuu siihen ylikriittisesti. Nuorisotyöntekijät eivät koulun näkökulmasta ole tasa-arvoisia koulun työntekijöiden kanssa, vaan nuorisotyöntekijän on muistettava paikkansa kouluissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että heitä ei kouluisa arvostettaisi, vaan kertoo pikemminkin kahden eri toimialan sisäisestä autonomiasta; tuskinpa nuorisotyöntekijätkään ilahtuisivat, jos nuorisotilassa työskentelevä opettaja alkaisi ohjeistaa nuorisotyön ammattilaisia siitä, miten nuorisotyötä tulisi kyseisessä kaupunginosassa tai kaupungissa tehdä. Koulussa toimiva nuorisotyöntekijä ei siis voi ajatella olevansa yksi koulun opettajista tai muusta kouluhenkilökunnasta vaan yhteistyökumppani.

Nuorisotyöntekijän kannattaa myös huomata, että hänen tulonsa kouluun voidaan kokea muutoksena vanhaan, totuttuun työskentelytapaan. Monet ihmiset pitävät jatkuvuudesta, ja muutos voidaan siksi kokea pelottavana asiana. Tästäkin syystä nuorisotyöntekijän kannattaa olla hienotunteinen ja huomaavainen toisen ammattikunnan edustajia kohtaan varmistaakseen hyvän yhteistyön edel-

lytykset. On hyvä edetä pienin askelin. Luottamuksen kasvaessa ja molempien osapuolten käydessä toisilleen tutummiksi yhteistyö voi sitten syvetä. Tässä tarkasteltavassa esimerkkitapauksessa yhteistyötä auttoi varmasti myös se, että kyseisessä koulussa oli aikaisemmin ollut projekteja, ja koulussa oli totuttu koulun ulkopuolisten työskentelyyn koulun tiloissa.

Koulu on uusista keskustelevista, konstruktivistista opetusmenetelmistään huolimatta edelleen varsin hierarkkinen työyhteisö. Rehtori on koulun päätöksentekijä ja hän ratkaisee, millaisia linjauksia tai kokeiluita koulussa tehdään. Tässä tarkasteltavassa esimerkkitapauksessakin käy ilmi rehtorin myönteisen asenteen merkitys kokeilun sujumiselle. Kun nuorisotila-asiasta sovittiin kokeilukoulussa, rehtorin tehtäviä hoiti sijainen, joka suhtautui kokeiluun myönteisesti ja kannustavasti. Hänen lisäksään myös lomalla ollut rehtori kävi kesken lomansa siunaamassa kokeilun. Nuorisonohjaajien oman arvion mukaan rehtorien näkyvä tuki kokeilulle oli erittäin tärkeää. Rehtorin lisäksi nuorisonohjaajat toimivat yhteistyössä kokeilukoulussa luokanvalvojen ja kuraattorin kanssa. Etenkin kuraattorista muodostui tärkeä yhteistyökumppani, kun nuorisotilaan tullut ryhmä osoittautui haasteelliseksi, vaikka lyhyen kokeilun aikana sähköpostien lisäksi ehdittiin pitää vain yksi yhteistyöpalaveri. (H020506.)

Kokeilun alkaessa nuorisotilahankkeeseen suhtauduttiin koulussa epäilevästi. Nuorisonohjaajien omien sanojen mukaan koulussa oli aluksi ”jännä” ilmapiiri ennen kuin he pääsivät keskustelun alkuun opettajien kanssa.¹⁰ Osa opettajista oli varsin epäileväisiä kokeilun suhteen. Nuorisotilahanketta ei vastustettu, mutta nuorten mukaan saamiseen ei suuresti uskottu. Kokeilulle oltiin kyllä avoimia, mutta siltä ei odotettu tuloksia. Lisäjännitystä kokeilun alkumetreille toi se, että muutama koulun oppilaista oli käynyt sotkemassa paikat nuorisotilaksi luvatussa asuutilassa. (H020506.)

Opettajat tukivat kuitenkin kokeilua omalla tavallaan. Nähdessään tiedotteita uudesta tilasta opettajat kyselivät, mitä heidän pitää tehdä, ja jakoivat mainoksia aktiivisesti tunneilla. Oppilaille suunnattua loppukyselyä tehtäessä opettajat tulivat oma-aloitteisesti juttelemaan ohjaajien kanssa ja ihmettelemään runsasta vastaajien määrää. Kokeilun kuluessa nuorisonohjaajat kokivat saavuttaneensa hyvän yhteistyökumppanin aseman koulussa. Ihan tasa-arvoisia he eivät kokeneet olleensa, mikä on kuitenkin varsin luonnollista, kun muistetaan että kokeilun osapuolet edustivat eri toimialoja. Koulumaailmassa yhteistyön reunaehdot määräytyivät luonnollisesti opetustoimen edustajien toiveiden mukaan. Kuitenkin nuorisonohjaajien haastattelussa tuli ilmi myös koulun joustavuus. Esimerkiksi loppukysely, jonka tekemiseen koulun käytävällä nuorisonohjaajat olivat pyytäneet etukäteen luvan rehtorilta, tehtiin päivänä, jolloin koulussa oli vieraita. Poikkeuksellisesta koulupäivästä huolimatta loppukysely voitiin tehdä toivottuna ajankohtana. (H020506.)

Jälkikäteen nuorisotyöntekijät arvioivat koulukontakteja kattaviksi ja hyviksi, joskin ryhmästä puuttui koulun terveydenhoitaja. Mikäli kokeilu olisi jatkunut pidempään, olisi yhteistyö kouluterveydenhoitajan kanssa ollut toivottavaa, koska hän olisi voinut tukea tilalla käyneitä tyttöjä tupakanpolton lopettamisessa ja muutenkin naiseksi kasvamiseen liittyvien asioiden työstämisessä. Yleisesti ottaen koulujen oppilashuoltoryhmä on hyvä työväline etsittäessä keinoja tukea koulussa heikosti menestyviä oppilaita. Koulu on kuitenkin vain osa nuoren elämää, ja siksi on hyvä, jos sen tukimekanismeja voidaan tehostaa nuoren vapaa-aikaan sijoittuvalla tuella. Nykyään nuorten ongelmat ovat varsin laaja-alaisia, ja siksi koulun ja nuorisotyön entistä tehokkaammalle yhteistyölle on tilausta.

Kaiken kaikkiaan kokeilun tulokset ovat hieman ristiriitaiset. Toisaalta kokeilussa ei onnistuttu tavoittamaan etukäteen kohderyhmäksi sovittuja seitsemäsluokkalaisia, nuorisotilan kävijäjoukko jäi etukäteen toivottua pienemmäksi ja tutorkoulutus sekä yrittäjyyskasvatus jäivät pelkiksi ideoiksi. Toisaalta koulun nuorisotilan löytänyt tyttöryhmä oli aidosti aikuisen kasvatuksellisen tuen tarpeessa. Tytöt myös sitoutuivat nuorisotilatoimintaan antamalla yhteystietonsa ja lupautumalla tulemaan mukaan seuraavana syksynä avattavan alueen nuorisotilan kehittämisryhmään. Näyttäisi siltä, että näiden tyttöjen kanssa nuorisonohjaajat pääsivät hyvään alkuun, joskin koulun tilakokeilun lyhytaikaisuus – tila suljettiin jo ennen kevätlukukauden päättymistä – ja pitkä kesäloma saattoivat aiheuttaa sen, että tyttöjen elämäntilanteet olivat syksyllä nuorisotilan avautuessa jo niin erilaisia, että he eivät ehkä ainakaan kaikki palanneet nuorisotyön piiriin.

Toinen kokeilusta saatu tulos on entistä suurempi varmuus tyttöjen talon tarpeesta Jyväskylän seudulla. Nykyään tytöt kohtaavat entistä aikaisemmin ulkonäköön ja naiseuteen liittyviä, osin varsin koviakin vaatimuksia ja ongelmia. Osa tytöistä ei osaa käsitellä ulkoapäin tulevia impulsseja ja vaatimuksia, vaan tarvitsee tukea aikuistumiseen ja naiseksi kasvamiseen. Valitettavasti kaikki eivät löydä tarvitsemaansa tukea kotoaan tai lähipiiristään. Nuorisotiloissa, jotka useimmiten ovat varsin poikavaltaisia, ei liioin ole aina mahdollista työstää kasvamiseen liittyviä prosesseja niin paljon kuin tytöt tarvitsisivat. Tästä syystä olisikin tilausta kohdennetulle tyttötyölle tai tyttöjen omalle talolle. Kuten esimerkkitapauksen nuorisonohjaajat totesivat, tytöt ovat haasteellinen kohderyhmä. Myös tutkimuskirjallisuudessa on todettu, että tyttötyö tai tyttöjen osallistava terveystieteellinen kasvatus on vaativaa työtä, joka osaamattomasti tehtynä saattaa olla jopa haitallista. Ryhmäkeskustelussa osallistujat saattavat helposti ryhtyä kertomaan omista kokemuksistaan, mikä ei välttämättä ole hyvä asia, sillä se voi johtaa kokemusten vertailuun, josta helposti seuraa kokeneisuuden normalisointi. Tämä puolestaan saattaa heijastua kielteisesti niihin tyttöihin, joilla esimerkiksi ei ole seurustelukokemuksia. Vastaavasti taas ryhmän kokeneemmat tytöt saattavat intoutua liiankin avomielisiksi kertoessaan kokemuksistaan ja katua sitä jälkeenpäin: tarinat eivät aina jää vain ryhmässä kerrotuiksi, vaikka siitä olisikin yhdessä sovittu. Ryhmän ohjaajan vastuu ryhmäprosessista on suuri ja siksi hänen tulisi olla osaava alan ammattilainen. Hänen tehtävänsä on huolehtia siitä, että keskustelu pyörii omien kokemusten ruotimisen sijaan riittävän yleisellä tasolla ja että keskitytään arvoista ja mielipiteistä keskustelemiseen. Tällainen ryhmätoiminta kehittää tyttöjen terveystajua myönteisellä tavalla. (Oinas 2006, 80, 82–83.)

Kokeilun arviointia nuorisotyön näkökulmasta

Yksi kiintoisa seikka nuorisotilakokeilussa oli, että se syntyi nuorisotoimen työntekijöiden omasta aloitteesta. Nuorisonohjaajat pohtivat tätä parihaastattelussa toteamalla, että heille on epäselvää, tulisiko nuorisotyöntekijän myös itse luoda työlleen edellytykset vai tuleeeko hän mukaan vasta, kun työn edellytykset ovat jo olemassa (H020506). Myös eräs nuorisohallinnon edustaja viittasi tähän omassa haastattelussaan toteamalla, että toimitilat ovat usein löytyneet siten, että työntekijät ovat itse lähteneet etsimään soveliaita vapaita tiloja. Nuorisohallinnon edustaja totesi myös, ettei tiedä, miten monessa ammatissa työntekijät hankkivat toimitilansa tällä tavalla.

Kysymys on tärkeä, koska se määrittää käytännön nuorisotyötä. Mikäli lähdetään siitä, että nuorisotyöntekijä luo työlleen edellytykset, hänen toimenkuvansa laajenee huomattavasti. Asiassa on työntekijän kannalta sekä myönteisiä että vähemmän innostavia piirteitä. Periaatteessa työntekijän vaikutusmahdollisuudet omaan työhönsä lisääntyvät, ja hänellä on paremmat edellytykset vastata joustavasti alueensa nuorten tarpeisiin. Hän myös osallistuu vahvemmin kaupungin tai kunnan nuorisotyön strategiseen suunnitteluun. Nuorisotoimi hyötyy tästä saadessaan työntekijöidensä innovaatiot entistä paremmin toimialan käyttöön. Yksittäiset työntekijät voivat myös usein vastata nopeammin alueen tarpeisiin kuin toisinaan jäykkä hallintokoneisto, mikäli työntekijöille annetaan mahdollisuus tällaiseen toimintaan. Etenkin nuorisotalotoiminnan osalta tällä voi olla paljonkin käytännön merkitystä otettaessa huomioon, miten usein tiloja joudutaan vaihtamaan sisäilmaongelmien tai muiden syiden vuoksi. Kolikon kääntöpuoli on, että vapaus luoda omat toimintaedellytykset voi ajan mittaan käydä työntekijälle raskaaksi. Hän voi kokea jääneensä yksin vaille organisaationsa tukea, mikäli tilaongelmien ratkaiseminen jää hänen aloitteellisuutensa varaan. Tämä puolestaan voi johtaa työuupumukseen.

Myös nuorisotyön hallinnon näkökulmasta työntekijöiden aloitteellisuuteen turvautuminen toimintaedellytyksiä mietittäessä voi ajan kuluessa johtaa epätydyttävään tilanteeseen. Tällöin kaupungista tai kunnasta saattaa kadota yhtenäinen nuorisotyön toimintastrategia, joka yhdistäisi eri alueiden toiminnot kokonaisuudeksi. Mahdollisesti hedelmällisin toimintamalli olisi jatkossakin osallistaa työn-

tekijät, mutta kuitenkin siten, että seutukunnan tilatoimikunta ja työntekijöiden lähin esimies tekisivät kiinteää yhteistyötä toimintaedellytyksiä luotaessa. Näin alueellisia kysymyksiä ratkaistaessa pohdintaan tulisi mukaan myös mahdollisten ratkaisujen soveltuvuus kokonaisuuteen, ja koko prosessilla olisi organisaation tuki.

Toinen kiintoisa seikka edellä kuvatussa nuorisotilakokeilussa oli nuorisotyön ja koulun yhteistyön sujuminen. Yhteistyön molemmilla osapuolilla oli oma intressinsä, jota kokeilu hyödytti. Nuorisotyöntekijöiden intressinä oli oman tilan puute ja koululla huoli oppilasryhmästä, jolla ei katsottu olevan riittävästi kehittävää toimintaa. Kokeilu oli luontevaa jatkoa perinteiselle nuorisotyöntekijöiden ja heidän toiminta-alueidensa koulujen väliselle verkostoitumiselle. Tällä kertaa vain yhteistyö oli kyseisellä alueella fyysisesti totuttua läheisempää.

Nuorisonohjaajien tekemän loppukyselyn mukaan myös nuoret kokivat koulun yhteydessä sijaitsevan nuorisotilan myönteisesti: peräti 95 prosenttia kyselyyn vastanneista 7.–9.-luokkaisista oppilasta toivoi nuorisotilaa koulun yhteyteen. Myönteisten vastausten lukumäärä on yllättävä siihen nähden, miten pieni joukko nuorista käytti tilaa kokeilun kuluessa. Korkeaa prosenttilukua voidaan ainakin osittain selittää tavalla, jolla kysymys oli muotoiltu. Nuorilta kysyttiin ”Onko sinusta hyvä ajatus, että koulun yhteydessä on nuorisotila?” Toisin sanoen kyselyllä ei mitattu sitä, kuinka moni nuorista olisi itse halukas käyttämään koulun yhteydessä sijaitsevaa nuorisotilaa tai muuten sitoutumaan toimintaan. Kysymystä voidaan myös pitää hieman johdattelevana. Neutraalimpi muotoilu olisi ollut esimerkiksi ”Mitä mieltä olet siitä, että koulun yhteydessä on nuorisotila?”

Kaikesta huolimatta kysely osoitti kuitenkin nuorten avoimuuden tarjotulle vaihtoehdolle. He eivät ainakaan suoralta kädeltä tyrmänneet ajatusta koulun tiloissa sijaitsevasta nuorisotilasta. Tulos on sikäli kiinnostava, että koulua on usein pidetty hankalana nuorisotilan sijoituspaikkana, koska nuorten on oletettu haluavan viettää vapaa-aikansa jossakin muualla kuin koulun tiloissa. Tulosta tarkasteltaessa kannattaa kuitenkin muistaa, että se on ainoastaan yhden yläkoulun oppilaiden näkemys asiasta. Kokeiluita ja kyselyitä olisi tehtävä useammassa koulussa, jotta tulosta voitaisiin pitää laajemminkin merkittävänä. Lisäksi on muistettava, että vaikka nuoret ovat usein periaatteessa avoimia uusille ajatuksille ja uudistuksille, se ei välttämättä tarkoita sitä, että he myös käytännössä lähtisivät mukaan uusiin mahdollisuuksiin. Yläkoulun tiloissa toimivaa nuorisotilaa kannattaisi kuitenkin kokeilla dokumentoidusti myös muissa kouluissa, jotta saataisiin lisää tietoa siitä, millaisen vastaanoton ja suosion ajatus niissä saisi.

Kolmas kokeilusta opittu seikka oli, että vastaisuudessa parhaaseen tulokseen päästäisiin, jos kokeilu ajoitettaisiin koulun työvuoden rytmiin. Esimerkkitapauksessa kymmenen viikon toimintajakso ajoitettiin keskelle kevätlukukautta, koska kävi ilmi, ettei alueen nuorisotilassa voinut tuolloin järjestää toimintaa sisäilmaongelmien vuoksi. Kokeilun ajankohta valittiin spontaanisti pikemminkin pakon sanelemana kuin tarkasti harkiten. Se oli myös kestoltaan hyvin lyhyt. Mikäli kokeilu olisi kestänyt pidempään, nuorisonohjaajien arvioiden mukaan useampi nuori olisi todennäköisesti rohkaissut mieltänsä ja tullut tutustumaan nuorisotilan toimintaan (H0205060).

Ylipäätään kymmenen viikkoa on hyvin lyhyt aika nuorisotyössä, sillä nuorten kanssa läpikäytävät kasvatukselliset prosessit ovat pitkiä, jopa vuosia kestäviä. Esimerkiksi koulussa nuorisotyöntekijänä vuosina 2002–2003 toiminut yhteisöpedagogi Sanna Kivistö toteaa, että vei kuukausia ennen kuin nuoret tulivat juttelemaan hänen kanssaan. (Kivistö 2005, 40–41.) Olisikin mielenkiintoista, jos jonkun yläkoulun yhteyteen voitaisiin perustaa nuorisotila, joka toimisi siellä vähintään kolme vuotta eli sen ajan, jonka yksi ikäluokka käy yläkoulu. Tällöin saataisiin enemmän kokemuksia ja tietoa yläkoulun ja nuorisotyön yhteistyöstä koulun tiloissa ja sen mahdollisesta lisäarvosta nuorten kasvulle aikuisiksi.

SEUDULLISEN TILATOIMINNAN MAHDOLLISUUDET

Alueen kunnat ovat varsin erikokoisia. Jyväskylän kaupungissa on noin 84 400 asukasta¹¹, joista runsaat 4100 on nuorisotilaikäisiä¹² nuoria; se on tarkasteltavista kunnista selvästi suurin. Seuraavaksi suurin on Jyväskylän maalaiskunta, jossa on noin 34 800 asukasta. Heistä noin 2450 on nuorisotilaikäisiä. Muurame, jonka noin 8 700 asukkaasta runsaat 700 on nuorisotilaikäisiä, ja Toivakka, jonka noin 2 400 asukkaasta vajaat 150 on nuorisotilaikäisiä nuoria, ovat selvästi pienempiä kuntia.¹³ Jyväskylän kaupungin ja kunnan nuorisotoimet sijaitsevat kävelymatkan päässä toisistaan, mutta Jyväskylän maalaiskunta on pinta-alaltaan suuri kunta, ja taajamien nuorisotilat sijaitsevat etäällä toisistaan ja varsin kaukana Jyväskylän kaupungin nuorisotiloista. Jyväskylän kaupungista Muurameen on matkaa suunnilleen viisitoista kilometriä. Muuramea lähin kaupungin nuorisotila löytyy Säynäsalosta, jonne sinnekin on matkaa. Toivakkaan taas on jo noin 35 kilometriä Jyväskylän kaupungista.

Pitkät välimatkat ja kuntien nuorisotoimien erilainen koko tekevät yhteistyöstä haasteellista. Esimerkiksi yhteisissä tiloissa ei juuri olisi mieltä pitkien etäisyyksien vuoksi, koska nuorten olisi liian vaikeaa kulkea kunnasta toiseen. Yhdistämällä tiloja ja siirtämällä ne etäälle nuorten asuinalueista vietäisiin pois pohja alueelliselta nuorisotyöltä. Yhteistyön suurimmat mahdollisuudet liittyvät eri kuntien nuorisotoimien ja niiden työntekijöiden väliseen ajatustenvaihtoon, ja sitä kautta mahdollisesti syntyvään konkreettiseen yhteistyöhön.

Tässäkin tapauksessa kuntien erilainen koko ja erilaiset resurssit vaikuttavat niiden mahdollisuuksiin osallistua yhteistyöhön ja hyödyntää sitä. Pienten kuntien nuorisotoimista on vaikeampi lähteä yhteisiin kokouksiin ja tilaisuuksiin kuin isommista kunnista, joissa on enemmän henkilökuntaa, joka pystyy pyörittämään nuorisotoimen arkea kokousten ja tapaamisten aikana. Pienten kuntien osalta jo pitkä kokousmatka voi olla yksi syy siihen, miksi kunnan edustajan voi olla vaikea ehtiä mukaan yhteisiin tilaisuuksiin. Pienessä kunnassa yhteistyöstä seuraavat taloudelliset kustannukset voivat olla isompi kysymys kuin isommassa kunnassa. Näistä taustatekijöistä huolimatta yhteistyön tuoma laajempi keskustelufoorumi on kuitenkin tarpeen aikana, jolloin kuntakentällä käydään keskustelua kuntaliitosten ja suurempien toimintayksiköiden tarpeesta. Yhteistyötä tarvitaan paitsi kuntarajat ylittävän aivoriihen luomiseksi, myös kustannussäästöjen löytämiseksi.

Jyväskylän kaupungissa, Jyväskylän maalaiskunnassa ja Muuramen kunnassa on perinteisesti tarkasteltu Vertti- eli vertailukuntien nuorisopalveluita. Jokaisella näistä kunnista on kolme eri puolilla Suomea sijaitsevaa Vertti-kuntaa, joita kuntien nuorisotilojen johdossa on seurattu. Tässä suhteessa mallien ja ideoiden hakeminen muista kunnista ei ole uutta. Sen sijaan *Kannuste*-hankkeen myötä aloitettu seudullinen yhteistyö nuoria koskevissa asioissa on uusi toimintamalli, joka haastatteluaineiston perusteella vaikuttaa tuloksekkaammalta mallilta kuin Vertti-kuntien seuranta, joka ainakin tätä raporttia varten haastateltujen virkamiesten kertomuksissa jäi varsin pieneksi vaikuttajaksi kuntien omia nuorisopalveluita suunniteltaessa. Tässä suhteessa *Kannuste*-hankkeen aloittama seudullinen yhteistyö vaikuttaa hedelmällisemmältä mallilta. Haastatteluaineistossa seudullinen nuorisoyhteistyö näyttäytyy keinona jakaa tietoa eri kuntien hyvistä käytännöistä ja levittää keskustelua oman kunnan toimijoita laajempaan ryhmään, ja siten mahdollisesti keskustella paikallisesti hankalistakin asioista avoimesti ja neutraaliin sävyyn. Näin keskustelu ei henkilöidy samalla tavalla kuin jos sitä käytäisiin vain omassa suljetussa työyhteisössä. Parhaimmillaan seudullinen nuorisoyhteistyö voi johtaa yhteisen työkultuurin luomiseen koko seutukunnalle ja sitä kautta vahvaan alueelliseen nuorisotyön visioon ja käytännön toteutukseen.

Kuntien välimatkojen ja eri kokojen lisäksi seutukunnallisen yhteistyön on tehnyt haasteelliseksi kuntien sisäiset nuorisopalvelurakenteiden muutokset. Etenkin Jyväskylän kaupungin nuorisotoimi on ollut muutosten kohteena, joista viimeisin oli maaliskuussa 2006 aloitettu kokeilu, jossa Jyväskylän maalaiskunnan ja kaupungin nuorisotoimet siirrettiin yhteisen johdon alaisuuteen. Jyväskylän kaupungin käymistila vuonna 2005 näkyi myös muiden kuntien haastateltavien puheissa. Muutoksia on tapahtunut tämän tutkimushankkeen kuluessa myös Muuramen nuorisohallinnossa, jossa nuorisosihteerin virka lakkautettiin loppuvuodesta 2005. Haastatteluaineiston ja kenttähavaintojen pohjalta voidaan todeta, että yhdessä Kannuste-kunnassa tapahtuneet muutokset tai tulevasta vallinnut epäselvyys ovat heijastuneet myös muihin kuntiin ja sävyttäneet muutoin toimivaa Kannuste-yhteistyötä jonkinlaisella epä tietoisuudella tulevaisuudesta. Parhaisiin tuloksiin seudullisessa nuorisoyhteistyössä päästään silloin, kun yhteistyökuntien nuorisotoimien sisäinen tilanne on vakaa. Tämä on erityisen tärkeää yhteistyön vetureina toimivien kuntien kohdalla.

Yhteistyön ulkoisten edellytysten lisäksi seudullisella yhteistyöllä saavutettavaa lisäarvoa pohdittaessa on tärkeää tarkastella myös nuorisotilatoimintaa työmuotona. Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että nuorille tulisi olla omia tiloja, ja että niitä tarvitaan jatkossakin. Samalla kuitenkin yksi haastateltavista totesi, että vaikka nuorisotilojen ylläpitäminen on edelleen kuntien tehtävä, tiloja tulisi kehittää monikäyttötiloiksi. Yhden tutkimuskunnan haastateltavat toivat myös esiin huolensa tilojen pienistä kävijämääristä. Tilojen pitäminen tyhjiillään on kallista, ja erityisen harmillista on, jos tila on suuri ja käyttäjämäärä hyvin vähäinen. Haastateltavat katsoivat, että pienet kävijämäärät vaativat nuorisotoimilta entistä tietoisempaa ja tarveharkintaisempaa tilankäytön suunnittelua. Tiloja ei pitäisi perustaa vain siksi, että jostakin löytyy sopiva tyhjiillään oleva rakennus nuorisotoimen käyttöön, vaan tarjolla olevaa tilaa pitäisi ensin arvioida tarkemmin siitä näkökulmasta, millainen toiminta tilaan soveltuu, mihin tarkoitukseen se sopii ja mikä olisi oikea ajankohta toiminnalle. Tilaa ei voida vain avata ja odottaa, tuleeko nuoria paikalle. Toisin sanoen kuntataloudelliset tekijät ja sitä kautta tilojen mahdollisimman suuri käyttöaste ovat hallinnon näkökulmasta tärkeitä kriteerejä sekä oman kunnan että seudullisen nuorisotilatoiminnan toimivuutta arvioitaessa. Kiinnostavaa haastateltavien kommentteissa on kuitenkin se, että vaikka he kokevat taloudelliset realiteetit hyvin tärkeiksi, he vaativat samanaikaisesti perusteellista toiminnan mielekkyyden pohdintaa. Kustannuskysymykset ovat kyllä tärkeitä, mutta nuorisotilan paikaksi ei silti pidä valita ensimmäistä tyhjää rakennusta, joka saadaan edullisesti.

Yksi käytännön keino on seutukuntien nuorisotyöntekijöiden välinen yhteistyö. Tätä on jo paljon toteutettu *Kannuste*-hankkeen järjestämissä nuorisotyöfoorumeissa ja muissa tilaisuuksissa, joihin on koottu seudun nuorisotyön ammattilaisia saman katon alle keskustelemaan. Näissä tilaisuuksissa eri paikoissa työskentelevät alan ammattilaiset ovat voineet oppia toinen toisiltaan ja pitää aivoriittä yhteisesti kiinnostavista kysymyksistä, kuten esimerkiksi juuri tila-asioista. Yhteisten tapaamisten ja keskusteluiden kautta seudulla on pyritty myös hahmottelemaan alueen yhteistä työkuultuuria. Yksi mahdollisuus kehittää tätä yhteistyötä, jossa on mukana sekä kuntien työntekijöitä että järjestöjen edustajia, on vaikkapa jonkinlainen henkilövaihto eri nuorisotilojen välillä, jolloin työntekijät pääsevät tutustumaan toistensa mahdollisesti erilaisiin käytäntöihin konkreettisesti. Tässä olisi kuitenkin edettävä varoen, sillä henkilövaihdot voivat järkyttää nuorten luottamusta työntekijöihin. Tutun työntekijän liian pitkä poissaolo tai aivan oudon työntekijän tulo tilalle luovat katkoksia tilojen arjen jatkuvuuteen, ja ne voivat heijastua tilojen ilmapiiriin sitä heikentävästi.

Alueella on käyty jonkin verran keskustelua myös seudullisesta nuorisotyöntekijästä. Kaikille yhteistyökunnille yhteisen työntekijän palkkaaminen on kuitenkin käytännössä melko hankalaa, koska yhden henkilön työpanos murenee varsin pieniksi palasiksi, kun sitä jyvitetään kuntakohtaisesti. Ajatusta on kohtalaisen hankala markkinoida toimintaa rahoittaville kunnille, jos oman kunnan toiminnasta saama käytännön hyöty jää vaikkapa kahteen tuntiin viikossa.

Haastatteluaineiston perusteella etenkin pienissä tutkimusalueen kunnissa seudulliseen nuorisoyhteistyöhön kohdistetut odotukset ovat hyvin käytännöllisiä. Yhteistyöstä toivotaan konkreettista hyötyä,

joka näkyy kunnassa lisääntyneenä toimintana tai ainakin uusina toimintaideoina ja -malleina. Isoissa yhteistyökunnissa ymmärretään paremmin myös abstraktin yhteistoiminnan, kuten yhteisten palaverien ja eri kuntien työntekijöiden ajatustenvaihdon, oman kunnan nuorisotyölle tuoma lisäarvo. Isommissa kunnissa henkilöresurssit ovat kuitenkin suuremmat kuin alueen pienissä kunnissa, joissa seudullisen yhteistyön tekemiseen liittyy huoli siitä, että yhteistyö vie pois resursseja omasta perustyöstä. Toisin sanoen pienemmissä kunnissa on suurempi paine saada välitöntä hyötyä yhteistyöhön sijoitetuista resursseista kuin suuremmissa, joiden nuorisotyön resursseissa on enemmän joustovaraa ja tuloksia voidaan odottaa pidemmällä viiveellä.

Kuntien ja taajamien välisten etäisyyksien vuoksi on käytännössä mahdotonta perustaa kahden tai useamman kunnan yhteisiä nuorisotiloja. Sen sijaan synergiaa voidaan hakea kehittämällä yhteisiä seutukunnan tiloilla kierrätettäviä tuotteita. Tällaista yhteistoimintaa on jo alustavasti kokeiltu leffa-cafe-tuotteella, joka ei kuitenkaan saavuttanut nuorten suosiota toivotulla tavalla. Mahdollisesti jokin toinen tiloilla kierrätettävä tuote voisi saada paremman vastaanoton. Esimerkiksi yhden haastateltavan ajatus kiertävästä nuorten teatteriryhmästä voisi olla sellainen.

Parhaisiin tuloksiin päästäisiin kuitenkin todennäköisesti nuorten itse ideoimilla tuotteilla. Käytännössä nuorten osallistaminen tuotesuunnitteluun ja kehitystyöhön voitaisiin toteuttaa varsin yksinkertaisesti, esimerkiksi kaikille tilojen nuorille avoimella ideakilpailulla. Kilpailu voisi olla kaksivaiheinen, jossa ensimmäisessä vaiheessa nuoret ideoisivat tuotteita ja toisessa vaiheessa äänestäisivät toteuttamiskelpoisista ideoista vaikkapa 1–3 mieluisinta, jotka sitten toteutettaisiin seudun tiloilla. Kilpailun käytännön toteutus ja sen kautta saatujen ideoiden seulonta voitaisiin tehdä yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa, jolloin kilpailun jälkeisissä käytännön tehtävissä voitaisiin käyttää apuna alan opiskelijoita tai alueella toimivaa opiskelijatiimiä. Nuorten näkyvä oma panos tuotteiden ideoinnissa ja voittajaehdotusten valinnassa puolestaan tukisi nuorten osallisuutta ja modernia nuorisotyöllistä näkemystä, jonka mukaan nuorisotilatoiminta on nimenomaan nuorten osallisuustoimintaa.

Seutukunnallisen nuorisoyhteistyön ei pitäisi rajoittua vain toimialueen nuorisotyön ammatillaisen kohtaamiseen, vaan myös alueen nuorilla pitäisi olla mahdollisuus tavata toisiaan ja vaihtaa kokemuksiaan. Nuorten kuljettaminen tilalta toiselle vain katsomaan tilan sisustusta ja tapaamaan siellä olevia nuoria ei kuitenkaan ole sisällöllisesti riittävän kiinnostavaa, vaan vierailuilla tulisi aina olla jokin toiminnallinen sisältö. Jo olemassa olevaa kuntien nuorisotilojen yhteistä toimintaa, kuten biljarditurnauksia, kannattaisi myös jatkossa tukea ja kehittää. Yhteiset kilpailut, joissa ratkotaan vaikkapa seutukunnallisia mestaruuksia ovat tilaisuuksia, joissa eri asuinalueiden ja kuntien nuoret voivat luontevasti tavata toisiaan ja vieraila toistensa tiloissa. Tilojen välisten kilpailujen rinnalle voitaisiin kehittää myös joitain sellaisia toiminnallisia tapaamisia, jotka perustuisivat eri tilojen nuorten yhteisen tavoitteen toteuttamiseen tilojen välisen kilpailun asemesta: kilpailu toisia tiloja vastaan lujittaa kyllä tilan omaa yhteishenkeä, mutta se ei useinkaan luo sellaista seudullista identiteettiä ja yhteisöllisyyttä, jota yhdessä tekemisellä voidaan saavuttaa. Hyviä esimerkkejä yhteisöllisyyttä luovasta toiminnasta ovat vaikkapa eri tilojen yhteiset retket ja matkat. Tällaisilla yhteisillä aktiviteeteilla – etenkin jos niihin liittyy työskentelyä pienryhmissä, joissa toimii eri tilojen ja eri kuntien nuoria – voidaan myös nuorten parissa luoda tunnetta seutukunnallisesta nuorisoidentiteetistä.

LOPUKSI

Nuorisotilatoiminta on tärkeä kunnallisen nuorisotyön menetelmä edelleen, vaikka 1970- ja 1980-lukujen vilkkaan nuorisotilojen rakentamisen vuodet ovat taakse jäänyttä elämää, ja toiminta kärsii monin paikoin kunnollisten toimintatilojen puutteesta. Nuorisotilat ovat tärkeä kunnan palvelumuoto alueellisuutensa vuoksi: se on viety nuorten ulottuville heidän omille asuinalueilleen. Kunnissa, joissa eri taajamien väliset etäisyydet ovat suuret, nuorten on vaikea käyttää esimerkiksi kaupungin tai kunnan keskustaan keskitettyjä heille tarkoitettuja palveluita jo liikkumiseen liittyvien ongelmien vuoksi. Monin paikoin harvaksen kulkevat julkiset kulkuvälineet eivät tue ajokortittomien ja vailla kuskia olevien nuorten liikkumista alueelta toiselle. Tästä syystä nuorille suunnatut palvelut onkin tuotu heidän luokseen. Tutussa paikassa tuttuun aikaan avoinna oleva nuorisotalo on mainio tapa viedä palvelut nuorten lähelle. Nuorisotalotoiminnan vahvuus on sen avoimuus kaikille nuorisotaloikäisille. Talon toimintaan mukaan tuleminen ei liioin vaadi mitään erityistaitoja tai osaamista eikä välinehankintoja.

Tässä tarkasteltavalla alueella nuorisotalotoimintaan osallistuminen on ainakin toistaiseksi ollut nuorille maksutonta. Monissa paikoin Suomea on jo käytössä maksullinen nuorisokortti, joka maksaa suunnilleen 3,5–5 euroa paikkakunnasta riippuen. Kortti on voimassa vuoden, ja sillä pääsee mukaan nuorisotalon toimintaan. Korttiin sisältyy yleensä myös vakuutus. Nuorisopalveluiden maksuttomuus on jossain määrin arka asia, vaikka esimerkiksi jo osassa Suomea käytössä olevien nuoriso-, talo- tai kerhokorttien vuosihinnat ovat niin alhaisia, ettei niillä kateta palvelujen kustannuksia. Toisaalta esimerkiksi verrattuna monien urheiluseurojen toimintaan nuorisotalotoiminta on vielä maksullisenakin edullinen harrastus. Joillekin nuorille pienikin maksu voi silti olla liian suuri osallistumiskynnys. Vanhemmat maksavat yleensä lastensa harrastuskulut ja mikäli he eivät koe nuorisotaloharrastusta tärkeäksi, voi nuoren harrastus kariutua pieneenkin maksuun. Vaara on olemassa erityisesti niiden nuorten kohdalla, joilta puuttuu kotoa turvallinen, vastuullinen aikuinen ja jotka kaikista eniten olisivat nuorisotalotoiminnan tarjoaman aikuistuen tarpeessa.

Maksuttomien nuorisopalveluiden tarjoaminen on pieni hinta siitä, jos marginalisointivaarassa olevaa nuorta pystytään tukemaan kasvussaan yhteiskunnan jäseneksi. Toisaalta palvelun maksullisuus voi nostaa nuorisotilatoiminnan arvostusta nuorten ja heidän vanhempiansa keskuudessa. Ihmiset mieltävät usein maksullisen palvelun – vaikka maksu olisikin pieni – laadultaan paremmaksi kuin ilmaisen toiminnan. Pitkällä aikavälillä toiminnan muuttuminen maksulliseksi voisi nostaa sekä nuorisotilatoiminnan että kunnan nuorisopalveluiden arvostusta myös kuntalaisten keskuudessa. Summan olisi kuitenkin oltava niin pieni, että siitä ei muodostuisi kenellekään osallistumiskynnystä. Mikäli alueella päädytään nuorisotilatoiminnan maksullisuuteen, kaikkein vähävaraisimpien perheiden nuorten kohdalla voitaisiin pohtia heidän vapauttamistaan maksusta. Se tosin voi käytännössä johtaa hankaliin rajanvetoihin ja kysymyksiin kuntalaisten tasa-arvoisuudesta.

Yksi Jyväskylän seutukunnan vahvuuksista on alueella sijaitsevat ammattikorkeakoulut ja opisto, joissa opiskelee nuorisotyöhön suuntautuneita opiskelijoita. Alueella tehty nuorisotyön oppilaitosyhteistyö saa kiitosta haastateltavilta. Käytännössä se on ollut pääosin *Kannuste*-hankkeen edistämää, alueen nuorisotyöllisten toimijoiden ajatustenvaihtoa ja yhteistyötä sekä oppilaitosten opiskelijoiden työskentelyä tiloilla osana heidän opintojaan. Aikoinaan opistoasteisen tutkinnon suorittaneet nuorisotyöntekijät ovat myös jossakin määrin tarttuneet ammattikorkeakoulun tarjoamaan muuntokoulutusmahdollisuuteen, jossa he ovat voineet lisätä ja päivittää ammatillista osaamistaan.

Kaikki yhteistyö vaatii aikaa ja työtä, niin myös yhteisten tapaamisten ja keskustelu- tai koulutustilaisuuksien järjestäminen. Alueen nuorisotyösektorin toimijoiden kokoaminen samaan tilaan edellyttää ensinnäkin sopivan tilan löytämistä ja varaamista, toiseksi kokoontumiselle on laadittava jonkinlainen asiapitoinen ohjelma ja kolmanneksi osallistujille on tiedotettava tapaamisesta. Tämän kaiken

lisäksi on huolehdittava käytännön asioista, esimerkiksi siitä, että kokoustilan tekniikka on riittävää. Alueen kuntien näkökulmasta onkin erinomainen asia, että seudulla toimivan *Kannuste*-hankkeen avulla yhteistyötä voidaan tehdä kasvokkain.

Kannuste-hanke päättyi vuoden 2006 lopussa, ja tätä kirjoitettaessa ei ole vielä selvyyttä siitä, miten tai missä muodossa sen ylläpitämiä toimintoja mahdollisesti jatketaan vuonna 2007 ja sen jälkeen. Tästä on syytä olla huolissaan, sillä on epärealistista ajatella, että alueen kunnilla olisi sellaisia resursseja, jotta ne kykenisivät nykyisten nuorisopalveluidensa ohessa tuottamaan myös seutukunnallista yhteistyötä tukevaa toimintaa. Käytännössä vain kahdella alueen suurimmalla kunnalla on riittävän suuri henkilöstö, jotta asiasta voitaisiin edes keskustella. Kuntanäkökulmasta yhteistyö tulisi jatkossakin organisoida rakenteellisesti mahdollisimman kevyeksi: erillisen, seutuyhteistyöstä vastaavan organisaation luominen ei ole kovin mielekästä eikä edes kustannustehokasta. Tätä kokonaisuutta mietittäessä nuorisotilatoiminta on vain yksi, joskin tärkeä osa.

Nuorisotyöhön suuntautunut koulutus jatkuu alueella vielä vastaisuudessaakin. Opiskelijatiimin projektit ja opiskelijoiden työssäoppimisjaksot tuovat sekä uusia ajatuksia ja vaikutteita nuorisotilojen toimintaan että helpotusta joidenkin tilojen työntekijäpulaan. Alan opiskelijat ovat voimavara, joka on alueen kunnissa hyvin löydetty. Opiskelijat eivät kuitenkaan voi olla ratkaisu henkilöstöpulaan. Opiskelijan on toki saatava tehdä opintoihinsa kuuluvia ja niitä eteenpäin vieviä työtehtäviä, mutta hänen velvollisuutenaan ei ole nuorisopalvelujen perustoimintojen ylläpitäminen tai henkilöstöpulan paikkaaminen, vaan työn kautta oppiminen. Nuorisotilatoiminnassa on järkevää suunnitella opiskelijoiden työskentely tiloilla siten, että he vastaavat jostakin sellaisesta määräaikaisesta tehtävästä, joka tuo jotakin uutta tilan toimintaan. Näin harjoittelu palvelee parhaiten sekä opiskelijaa että nuorisotilaa: opiskelija pääsee kokeilemaan käytännössä uusia, oppilaitoksessa opetettuja tai ideoituja toimintamenetelmiä, ja nuorisotila saa tuulahduksen oppilaitosmaailman uusimmista innovaatioista. Haastatteluaineiston perusteella tämä on alueen kunnissa varsin hyvin oivallettukin. Yhteistyö oppilaitosten kanssa palvelee myös tilalla käyviä nuoria: opiskelijoiden tehdessä selvästi projektimuotoisia opintoja, joilla on selkeä alku ja loppu, heidän vaihtuvuutensa ei aiheuta epävakautta, kuten vain perustyötä tekevien opiskelijoiden vaihtuvuus aiheuttaisi. Tämä on tärkeää, koska osassa tiloista on varsin suuri työntekijöiden vaihtuvuus.

Tutkimuskirjallisuudessa (esim. Cederlöf 2004, 127–131) on havaittu, että nuorten kannalta työntekijöiden vaihtuvuus on huono asia. Luottamuksen syntyminen nuorten ja työntekijän välille vie aikaa, eikä sitä välttämättä ehdi syntyä lyhyen työsuhteen (tai harjoittelun) aikana. Runsaasta vaihtuvuudesta saattaa myös seurata, että nuoret eivät edes yritä solmia luottamuksellista suhdetta uusiin työntekijöihin, koska näiden ei edes oleteta jäävän tilalle.

Määräaikaisten työntekijöiden vaihtuvuudesta johtuva nuorten oireilu nousi esiin myös hankkeen väliseminaarin paneelikeskustelussa, jossa yksi nuorisotyöntekijä toi esiin, että nuorten luottamus voi heikentyä myös tilan pitkäaikaiseen työntekijään, koska muut aikuiset vaihtuvat usein. Tilojen nuorten kannalta olisikin tärkeää, että tilojen toiminnassa ja sitä pyörittävässä henkilökunnassa tapahtuisi muutoksia mahdollisimman harvoin. Nuorten turvallisuudentunteen kannalta olisi toivottavaa, että tilan toiminta pysyisi tuttuna, johon opiskelijat puolestaan voisivat tuoda virkistäviä, uusia tuulia. Seudullisen yhteistyön kannalta olisi hyvä, että oppilaitosmaailmasta saatuja uusia ideoita muistettaisiin jakaa yhteisissä tilaisuuksissa myös harjoittelukunnan nuorisotilan ulkopuolisille toimijoille. Seudullisen yhteisymmärryksen ja asiantuntijuuden lisääminen on yksi tulos, joka voidaan saavuttaa toimialan alueellisella yhteistyöllä.

Koulut ovat nuorisotilatoiminnan ja laajemminkin nuorisotyön kannalta keskeisiä alueellisia yhteistyökumppaneita. Hyvä esimerkki koulujen ja nuorisotoimen toimivasta yhteistyöstä on nuorisotyöntekijöiden lukuvuoden alussa tekemät seiskaluokkalaisten ryhmätykset, joilla tuetaan oppilaiden koulutyön alkamista ja tutustutetaan heitä nuorisotyön tarjoamaan toimintaan. Myös tilatoiminnan kannalta koulut ovat tärkeä väylä, jonka kautta nuorisotyö voi tavoittaa koko ikäluokan. Yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen onkin luontevaa, kun sekä kouluissa että nuorisotoimissa on havaittu nuorten lisääntynyt pahoinvointi ja tuentarve.

Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö ei kuitenkaan kehity automaattisesti, vaan se vaatii molemminpuolista kiinnostusta. Nuorisotyön on myös ymmärrettävä koulumaailman toimintatavat voidakseen toimia siellä menestyksellisesti. Esimerkiksi Jyväskylän seudulla aikaisemmin tehdyssä *Nuorisotyö koulussa* -hankkeessa ilmeni rehtorin myönteisen asenteen merkitys koulussa tehtävän nuorisotyön toteuttamiseen. Yhteistyöhankkeet olisikin aina esiteltävä ensin rehtorille, joka koulun johtajana pystyy viemään hankkeet osaksi koulun arkea. Nuorisotyön käsitteellinen epäselvyys voi myös olla este toimivalle yhteistyölle koulujen kanssa. Yhteistyön syntyminen edellyttää, että nuorisotyöntekijät pystyvät määrittelemään yhtenäisesti, mitä nuorisotyö on sen sijaan, että nuorisotyön sisältö muuttuu sen mukaan, kuka nuorisotyöntekijöistä sen määrittelee. Koulussa tehtävällä nuorisotyöllä tulisi olla selvät tavoitteet ja suunnitelmat. Rehtoreilla ja kouluilla pitäisi myös olla selkeä käsitys siitä, mitä ja millaista osaamista nuorisotyöntekijöiltä voidaan odottaa. (Sarha 2005, 33.)¹⁴ Vaikka nuorisotyöllä ja koululla on pitkä yhteistyöperinne, uusia yhteistyömuotoja voidaan löytää yhä. Mitä selkeämpi käsitys kummallakin osapuolella on omasta ja toisen toimenkuvasta, sitä helpompaa yhteistyö on. Yhteiset haasteet ja jaetut onnistumiset puolestaan vievät sitä eteenpäin.

Oppilaitosten lisäksi tärkeitä alueellisia yhteistyökumppaneita ovat seurakunnat ja erilaiset järjestöt. Kunnissa on jo nuorisotalojen alkuajoista lähtien tehty järjestöyhteistyötä, joka on vaihdellut tilan yhteiskäytöstä ohjaajapulan ratkaisemiseen. Tiukentunut kuntatalous on monissa paikoin Suomea johtanut vilkkaaseen keskusteluun palveluiden tuottamisesta ostopalveluina. Tästä keskustelusta ei ole voitu välttyä nuorisosektorillakaan. Yksi tulevaisuuden mahdollinen kehitysmalli onkin nuorisotilatoimintaan kuuluvien palveluiden tuottaminen ostopalveluina. Tällöin olisi kuitenkin varmistettava, että tilojen toiminnassa olisi edelleenkin sellaista jatkuvuutta, että nuoret pystyisivät solmimaan luottamuksellisia suhteita tiloilla työskenteleviin aikuisiin. Käytännössä ostopalvelutoiminta voisi tiloilla olla valmiiden tuotteiden kierrättämistä, jolloin tiloille saataisiin tasokasta sellaista toimintaa, joka ei välttämättä kuulu tilan omien ohjaajien keskeisimpään osaamisalueeseen. Tällöin ohjaajien työssä korostuisi hämähäkkimäinen verkostoyhteistyö, jossa tilasta vastaava työntekijä rakentaisi verkostoja ja yhteistyösuhteita perinteisten yhteistyökumppaneiden lisäksi myös muihin palveluiden tuottajiin sen mukaan, mikä kulloinkin parhaiten palvelisi tilalla käyviä nuoria.

Viime kädessä tilatoiminnan – kuten nuorisotyön laajemminkin – tavoite on nuorten paras. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että seudullisen nuorisoyhteistyön pitäisi heijastua riittävässä määrin nuorten elämään. Jotta yhteistyöllä olisi käytännön merkitystä, se ei voi jäädä vain päättäjä- tai työntekijätasolle. Luonnollisesti yhteistyöllä on mahdollista saavuttaa tärkeitä asioita, kuten laajenevaa asiantuntijuutta ja nuorisotyön arvostuksen kasvua. Tässä prosessissa ei saa kuitenkaan unohtaa niitä, joita varten nuorisotyötä tehdään eli nuoria itseään. Yhteisessä kehitystyössä tulisi koko ajan pohtia, miten mikin prosessi näkyy nuorten arjessa: millaisia palveluita sen avulla voidaan nuorille tuottaa ja mikä on nuorten itsensä näkemys omista palvelutarpeistaan. Seudullisen nuorisohallinnon ja nuorisotyön yhteistyön keinoin voidaan tukea myös nuorten oman äänen kuuluvuutta.

VIITTEET

1. Kannusteen nettisivut löytyvät osoitteesta <http://www.kannuste.com>.
2. Palokan nuorisotilatoiminnan historiaa tarkastellaan laajemmin Antti Kolun ja Tuija Tapion artikkelissa *Muistoja Palokan kylän nuorisotiloilta* teoksessa Merja Kylmäkoski & Kimmo Lind & Timo Hintikka & Tapio Aittola (toim.) (2006) *Nuorten tilat*. Humanistisen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaaleja 9. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 63–68.
3. Anna-Bodil Boe ja Hanna Valkama (2006) ovat tehneet *Tilaa nuorille* -hankkeessa AMK-opinnäytteen ”*Tuu mun kanssa komeroon*”. *Tutkimus Suolahden nuorisotilalla*, jossa he pohdiskelevat Suolahden nuorisotilan kasvatusta yhteisökasvatuksen näkökulmasta. Boen ja Valkaman mukaan viime aikoina kovasti nostetta saanut sosiokulttuurinen innostaminen ei ainakaan Suolahden nuorisotilalla ollut tunnettu työmenetelmä. Heidän tulostensa perusteella myöskään kaikki yhteisökasvatukseen kuuluvat piirteet eivät näy arjen työssä. Yksi kiintoisa tulos on, että opinnäytetyötä varten haastatellut sekä tilan entiset että nykyiset käyttäjät olivat epävarmoja siitä, kuka tilan säännöt on laatinut. Boen ja Valkaman mukaan Suolahden tilatoiminta on kuitenkin laadukasta nuorisotyötä.
4. Hankkeen opiskelijoista Tiina Toura (2005), Liisa Hokkanen (2006) sekä Anna-Bodil Boe ja Hanna Valkama (2006) ovat opinnäytteissään havainneet nuorten tulevan nuorisotiloille paljolti juuri pelien vuoksi myös Jyväskylän seudulla.
5. Hankkeen kokoomakirjassa *Nuorten tilat* tätä tematiikkaa käsitellään Pirjo Mattilan artikkelissa *Vertaisryhmien uusi tilaverkossa – Tuhansista yhdistyksistä tuhansiin verkko-yhteisöihin* sekä Sirkku Kotilaisen ja Ella Sihvosen artikkelissa *Tietoverkko osallisuutta tukevana nuorisotilana*.
6. Pertti Alasuutari (1990) esittää kiintoisan analyysin kahvinjuonnista alkoholin juomisen kulttuurisena korviketoimintona teoksessaan *Desire and Craving. Studies in a Cultural Theory of Alcoholism*. Acta Universitatis Tamperensis. Ser A vol 288. Tampere: University of Tampere, 117–121.
7. Alueen erään toisen kunnan nuorisotalolla vanhoille korvattomille tai muuten kolhiintuneille kahvimukeille on keksitty myös toisenlaista käyttöä: tilan nuoret saavat työntekijän luvalla purkaa harmistustaan tai liiallista energiaansa rikkomalla tilan seinään muutaman vanhan kupin. Sirpaleet mukinsärkijä korjaa itse pois.
8. Kreikankielinen sana *poiesis* viittaa toimintaan, jossa olennaista on lopputuloksen laatu.
9. *Tilaa nuorille* -hankkeessa nuorten osallisuutta ovat tarkastelleet Jaana Hietakangas ja Jukka Werner nykyään suljetulla nuorisotilalla opinnäytetyössään *Nuorten osallisuus ja sosiaalisaation toteutumisen nuorisotilatoiminnassa. Lohikosken nuoris- ja asukastilan toiminnan arviointi osallisuuden ja sosiaalisaation näkökulmasta*. Hietakangas ja Werner katsovat osallisuuden jääneen tilan toiminnassa varsin pinnalliseksi. Lisäksi he havaitsivat nuorten itsensä olleen jokseenkin haluttomia ottamaan vastuuta ja velvollisuuksia, vaikka nuoret olivatkin ainakin osittain kiinnostuneita vaikuttamaan tilan toimintaan. Tämä on melkoinen haaste tilojen työntekijöille.
10. Kokeilun aikana ei kuitenkaan ollut mitään esimerkiksi Petri Cederlöfin (2004, 174–176) kuvaamia ohjaajien ja opettajien välisiä kasvatuksellisia ristiriitoja tai opettajien urkintaa ohjaajien nuorista tietoonsa saamien asioiden suhteen. Tässä hankkeessa ei kartoitettu systemaattisesti nuorisotilojen ja koulujen yhteistyötä. Kenttähavaintojen perusteella tässä raportissa tarkasteltavan alueen nuorisotyöntekijöiden ja opettajien suhteet vaikuttivat varsin toimivilta ja yhteistyöhakuisilta, tosin valtaosa tiloista sijaitsi jossakin muussa rakennuksessa kuin koulurakennuksessa. Yhdessä kunnassa kunnan nuorisotyöntekijä kertoi tulleen pyydytyksi kouluun myös opettajan sijaiseksi. Niin ikään monet tilatyöntekijöistä korostivat vahvaa ja pitkää yhteistyötä alueensa koulun kanssa. Kuitenkin yhden kunnan koulun kanssa samassa rakennuksessa sijaitsevassa ja sittemmin jo pois koulun tiloista muuttaneessa nuorisotilassa nuorisotyöntekijä toi esiin kokevansa, että opettajat eivät arvosta nuorisotyöntekijää yhtä paljon kuin opetushenkilöstöä. Hankkeen opiskelijoista Paula Lehtola (2006) on tarkastellut Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri-nuorisopalveluiden ja opetuspalveluiden yhteistä sosiaalisen vahvistamisen hanketta (*SoVa*), joka on kiintoisa koulun ja nuorisotyön yhteistyömuoto, jolla tuetaan lasten ja nuorten harrastustoimintaan osallistumista.
11. Kuntien asukasluvut perustuvat vuodenvaihteen 2005–2006 tilanteeseen. URL: <<http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/home.nsf/pages/9C9C3D5C2A96163BC2256CAF0053543B>>.
12. Nuorisotilakäisillä nuorilla tarkoitetaan tässä 5.–6.-luokkalaisia alakoululaisia ja 7.–9.-luokkalaisia yläkoululaisia, joille tilatoimintaa tarjotaan tilojen ikärajojen perusteella.
13. Nuorisotilakäisten nuorten lukumäärät on koottu kuntien opetustoimista, ja ne kertovat tilanteen 20.9.2006. (Vrt. opetustoimen rahoitusjärjestelmien raportit osoitteessa <http://www.oph.fi/info/rahoitus>.)
14. Myös *Tilaa nuorille* -hankkeen väliseminaarissa yksi nuorisotyöntekijä totesi, että nuorisotyön sisältö on paikoin varsin epäselvää nuorten vanhemmille ja kunnan toisille työntekijöille. Nuorisotyön sisällön tunnetuksi tekemisessä on vielä työtä, mutta se, että toimialan sisällä on tiedostettu tämän työn tarve, on jo askel eteenpäin nuorisotyön tavoitteiden ja menetelmien tunnetuksi tekemisessä.

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo & Kurttila, Tuomas (2004) Perustelumuistio luonnokseen nuorisolaiksi. URL:<<http://www.minedu.fi/opm/nuoriso/index.html>>. (Viitattu 3.2.2005.)
- Boe, Anna-Bodil & Valkama, Hanna (2006) ”Tuu mun kanssa komeroon”. Tutkimus kasvatuksesta Suolahden nuorisotilalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/188305/Opinn%E4yte.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Cederlöf, Petri (2004) Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Goffman, Erving (1971 [1959]) Arkielämän roolit. Porvoo: WSOY.
- Hanhinen, Minna & Reuna, Essi (2006) ”No me pelattiin biljardia ja pingistä ja puhuttiin paskaa. Siinä ne tärkeimmät.” Huhtasuon nuorisotila entisten kävijöiden silmin – miten he jäsentävät nuorisotilalla käyntiään nyt aikuisina. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala. Julkaisematon opinnäytetyö.
- Harjula, Heikki & Prättälä, Kari (2004) Kuntalaki. Tausta ja tulokset. Helsinki: Talentum.
- Hietakangas, Jaana & Werner, Jukka (2005) Nuorten osallisuus ja sosiaalisaation toteutuminen nuorisotilatoiminnassa. Lohikosken nuoriso- ja asukastilan toiminnan arviointi osallisuuden ja sosiaalisaation näkökulmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<http://www.humak.edu/humakpro/humak/139077/opari.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (tulossa) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perusteet, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Kankaanranta, Marja & Kirjavainen, Antti & Nousiainen, Tuula & Ukkonen, Milla (2006) Digitaaliset pelit nuorten arkipäivässä – Tapaus VisioCafe. Teoksessa Merja Kylmäkoski & Kimmo Lind & Timo Hintikka & Tapio Aittola (toim.) Nuorten tilat. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 9. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 125–148.
- Kempinen, Pertti (1999) Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K. Oy.
- Kivistö, Sanna (2005) Nuorisotyöntekijänä koulussa; yksilö- vai yhteistyötä. Teoksessa Marja-Liisa Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 1. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 39–44.
- Kopomaa, Timo (1997) Tori – marginaali – haastava kaupunki. Tilatapauksia julkisten ulkotilojen käytöstä ja reunimmaisista käytännöistä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kontula, Aino (2005) Rexi on homo ja opettajat hullui! Opettajan päiväkirja. Helsinki: Ajatus kirjat.
- Kuntalaki (365/1995).
- Lahtinen, Riina (2006) Tutkimus yhteisökasvatuksen toteutumisesta Muuramen nuorisotilalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/191633/opinnaytetyo.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Lehtonen, Olli (2005a) Minkälaista työpanosta koulu odottaa nuorisotyöntekijältä kouluvierailun tai koulussa työskentelyn aikana? Teoksessa Marja-Liisa Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 1. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 59–63.
- Lehtonen, Olli (2005b) Puheenvuoro *Tilaa nuorille* -hankkeen väliseminaarissa. Jyväskylä 1.12.2005.
- Lehtola, Paula (2006) Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri- nuoriso ja sivistyspalveluiden sosiaalisen vahvistamisen hanke. ”Se voi tuntua pieneltä, mutta sillä voi olla kauaskantoinen merkitys jonkun elämässä”. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/194187/—OPINN%C4YTETY%D6Valmisversio3.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Lystilä, Johanna (2006) Yrittäjäkasvatus ja ennakkoluulo. Yrittäjyyskasvatuksen tutkimus nuorten yrittäjyystalo Innolasta. Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteen laitos. Julkaisematon opinnäyte.
- Nieminen, Juha (2002) Kollektiivisuudesta kolmanteen sektoriin. Nuorisojärjestötoiminta ja vapaaehtoistoiminta 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Heikki Silvennoinen (toim.) Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 156–164.
- Nuorten Jyväskylä. 1968. Jyväskylä.
- Oinas, Elina (2006) Osallistavan terveyskasvatuksen haasteet – mitä on tyttötyö tyttöjen ehdoilla? Teoksessa Anne Puuronen (toim.) Terveystaju. Nuoret, politiikka ja käytäntö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 75–84.
- Paavonsalo, Sari (2006) ”Minun perjantai-iltani”. Toivakkalaisten 9.-luokkalaisten nuorten perjantai-illat. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala. Julkaisematon opinnäytetyö.

- Peltokoski, Aarno (1966) Puheenvuoro: Zero ja nuorisoasiat. Keski-Suomalainen 16.9.1966.
- Pirinen, Pia (2005) ”Kyllä ne nuoret sopeutuu.” Työntekijöiden vaihtuvuuden vaikutuksia Jyväskylän nuorisotyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Nurmijärven koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/141430/Tekstiosio.rtf>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Hokkanen, Liisa (2006) Nuorten kiinnostus ja motivaatio nuorisotilatoimintaa kohtaan. Tutkimus Tikkakosken nuorisotilatoiminnasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/195694/opinnayte.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Santa, Pia (2006) Hurmureita vai huijareita? Nuoret miehet nuorisotalolla. Teoksessa Merja Kylmäkoski & Kimmo Lind & Timo Hintikka & Tapio Aittola (toim.) Nuorten tilat. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 9. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 36–42.
- Sarha, Marja-Liisa (2005) Nuorisotyöntekijänä peruskoulussa. Teoksessa Marja-Liisa Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 1. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 19–38.
- Soanjärvi, Kati (2005) Jyväskylän nuorisotyöverkoston toimivuuden ehdot – ”onko tässä järkeä”. Toimintakertomus Jyväskylän nuorisotyöverkostosta 2002–2004. Julkaisematon raportti.
- Suomen asukasluku vuodenvaihteessa 2005–2006. Tilastot. URL:<<http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/home.nsf/pages/9C9C3D5C2A96163BC2256CAF0053543B>>. (Viitattu 10.10.2006.)
- Säämänen, Mirka (2006) ”Hirveen mielekästä” – Moniammatillisen työyhteisön läpileikkaus lasten sosiaalista vahvistumista tukevassa hankkeessa Jyväskylän maalaiskunnassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/196909/opinn%E4ytety%F6.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Tauriainen, Sami (2006) Sepänkeskuksen työntekijöiden rooli bänditoiminnassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Suolahden koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/194288/valmisopinn%E4ytety%F6.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Toura, Tiina (2005) Nuorisotilatoiminta maahanmuuttajanuoreen identiteetin tukijana. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Tornion koulutusyksikkö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Julkaisematon opinnäytetyö. URL:<<https://pro.humak.edu/humakpro/humak/114100/opinn%E4ytety%F6.doc>>. (Viitattu 18.12.2006.)
- Vehviläinen, Jukka (2002) Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulun sarja C, oppimateriaalit 2. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Young, Kerry (1999) The Art of Youth Work. Dorset: Russell House Publications.
- Zero (1966) Koulumaailmasta. Mieliä. Keski-Suomalainen 9.9.1966.

Arkistolähteet

Jyväskylän kaupungin arkisto.

Jyväskylän maalaiskunnan arkisto.

Kunnallista nuorisotyötä 50 vuotta Jyväskylässä, s.a., Jyväskylän kaupungin nuorisosihteeri Marianne Nurmen arkisto. Muuramen kunnan arkisto.

Haastatteluaineistot

Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan, Muuramen kunnan ja Toivakan kunnan nuorisotoimista vastaavien viranhaltijoiden haastattelut.

Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuri-nuorisotoimenjohtajan ja pitkäaikaisen nuorisotyöntekijän parihaastattelu.

Jyväskylän kaupungin nuorisosihteerin kahden pitkäaikaisen nuorisotoiminnan ohjaajan parihaastattelu.